

LEGIONÁŘSKÝ

3/2017

Směr

Legionářská pouť
do Itálie

Odešel poslední
parašutista

100 let
čs. dělostřelectva

Legiovlak
na Slovensku

PLAKETA PAMĚTNÍCH DESEK BRATRSKÉ MOHYLY U ZBOROVA

ZAKUPTÉ UNIKÁTNÍ PLAKETU A STAŇTE SE DONÁTOREM BRATRSKÉ MOHYLY U ZBOROVA

V ROCE 2017 SE NÁM PODAŘILO OBNOVIT BRONZOVOU DESKU, KTERÁ ZDOBILA BRATRSKOU MOHYLU DO JEJÍHO ZNIČENÍ ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY. ČSOL U TĚTO PŘÍLEŽITOSTI NECHALA ZHOTOVIT 100 KUSŮ MINIATUR PAMĚTNÍCH DESEK V MĚŘÍTKU 1 : 10. DESTIČKY BYLY VYHOTOVENY SPOLEČNĚ S DESKAMI OSAZENÝMI V KALYNIVCE A STALY SE TAK NEDÍLNOU SOUČÁSTÍ HISTORIE REKONSTRUKCE MOHYLY. ZAKOUPENÍM JEDNÉ Z TĚCHTO PLAKET SE TAK MŮŽE JEJICH BUDOUCÍ MAJITEL STÁT DONÁTOREM OBNOVY TOHOTO PIETNÍHO MÍSTA A ZÍSKAT UNIKÁTNÍ SBÍRKOVÝ, ALE TĚŽ UMĚLECKÝ ARTEFAKT. CENA JEDNOHO ODLITKU V DÁRKOVÉ KAZETĚ S OZNAČENÍM ČÍSLA PLAKETY A DOPLNĚNĚ O JMÉNO NOVÉHO VLASTNÍKA ČINÍ 5 000 Kč A CELÝ VÝTĚŽEK Z PRODEJE BUDE POUŽIT NA OBNOVU BRATRSKÉ MOHYLY V KALYNIVCE. ZÁJEMCI O PLAKETU SI O NÍ MOHOU PSÁT NA EMAIL: STRYHALOVA@CSOL.CZ, NEBO VOLAT NA TELEFON 224 266 235.

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Setkání válečných veteránů a vzpomínka na generála Klapálka 2

„Zebák“ slavil 92. narozeniny 3

Poslední z nebeských skokanů 4–5

Poslední rozloučení s generálporučíkem Jaroslavem Klemešem 6

Neúnavný a neporažený duch novodobé armády 6

Opustili naše řady 7

ROZHOVOR

Rozhovor s náčelníkem GŠ OS SR gen. Milanem Maximem 8–11

LEGIE 100

Spanilá jízda Legiovlaaku na Slovensku 12

Legiovlak na Slovensku pohledem jeho osádky 12–13

Bratislava posledním zastavením na Slovensku 14

Vzpomínková pouť ITÁLIE 2017 15–19

100 let československého dělostřelectva 20–23

Cesta Glenna Clarka oživila zapomenuté vzpomínky na pochody smrti 24–27

STALO SE

Prezident Osvoboditel zemřel před 80 lety 29

12. ročník Česko-Slovenského parníku na Vltavě 30

Návštěva z Buzuluku v obraze 31

Týden v Debrecínu 32–33

Slib žáků 1. ročníku 34–35

Mise 2017 36–37

ČINNOST JEDNOT

S padákem nad hlavou 38

Návštěva ve Znojmě 38

Setkání legionářů a KVH na jižní hranici 39

Přátelství bez hranic 40

Padli, abychom mohli žít 41

Memoriál genpor. Mikuláše Končického 41

Vojenský den 2017 a muzejní noc Hoši od Zborova 42

12. memoriál hrdiny SSSR gen. Josefa Buršíka 43

Dvě dějepisné exkurze „Po stopách Jana Kubiše a čs. odboje“ 44

Záříjové střelby v Odrách 45

Po místech bojů druhé světové války 45

Vzpomínka na obránce hranic v Lužických horách v roce 1938 46

Pocta vzácnému člověku 47

Liptaň 2017 47

Střelecký memoriál jindřichohradecké jednoty 48

Obránci pohraničních pevností z roku 1938 mají v Litultovicích novou pamětní desku 48–49

„Setkání“ v Padule v rámci vzpomínkové poutě Itálií 49

HISTORIE

Dvě výročí Františka Trejtnara 50–53

RECENZE

Poslední výstřely 54

Moje válečná odyssea 54–55

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás 56

Setkání válečných veteránů a vzpomínka na generála KLAPÁLKA

Ve čtvrtek 5. října 2017 se v Kongresovém sále dejvického Domu armády Praha uskutečnilo setkání vedoucích představitelů Ministerstva obrany ČR a Generálního štábu AČR s válečnými veterány, vojenskou veřejností a členy ČsOL a spolupracujících organizací při příležitosti 74. výročí bojů na Středním východě a 73. výročí bojů u Dunkerque a na Dukle.

Tradiční setkání zahájil příchod čestného představenstva a nástup čestné stráže se státní vlajkou. Poté následovala státní hymna České republiky. Úvodního slova se ujal tajemník ČsOL br. Jiří Filip, který přivítal přítomné a požádal je, aby na úvod setkání uctili památku padlých a zemřelých minutou ticha. Poté předal slovo předsedovi Mandátového a imunitního výboru Senátu PČR panu senátorovi Jiřímu Oberfalzerovi, který se ve svém projevu zabýval především nasazením na Středním východě a vyzdvihl důležitost těchto bojů. Následoval proslov zástupce náčelníka GŠ – inspektora AČR genmjr. Jaroslava Kociána, kterého u řečnického pultu vystřídal velitel Posádkového velitelství Praha plk. Milan Virth, jenž přítomné pozdravil a pozval na několik akcí, které v nejbližší době bude Posádkové velitelství Praha pořádat a na něž jsou zváni právě váleční veteráni. Zástupce MO pan Milan Bachan ve své řeči požádal, aby se postavili ti váleční veteráni, kteří jsou účastníky vzpomínaných bojů. Všem bylo vyjádřeno uznání spontánním potleskem přítomných. S historií bojů seznámil přítomné archivář Národního archivu Román Štěr, kterého doplnil osobními vzpomínkami na boje na Dukle válečný veterán br. genmjr. Miloslav Masopust. Po jeho projevu a odnesení státní vlajky se přítomní odebrali do předsálí k neformálnímu setkání.

Poté se většina přítomných přesunula na Olšanské hřbitovy k pietnímu aktu u hrobu generála Karla Klapálka, který zahájil trubač AČR třikrát zatroubením signálu „POZOR“. Následovalo kladení květinových darů k hrobu gen. Klapálka, u kterého stáli čestnou stráž jak členové čestné stráže AČR, tak bratři v dobových uniformách s praporem ČsOL. Tajemník ČsOL br. Jiří Filip přivítal přítomné hosty a vyzval br. genmjr. Miloslava Masopusta ke krátké vzpomínce na gen. Klapálka. Pietní akt zakončil trubač troubením „Večerky“, během které přítomní minutou ticha uctili památku armádního generála Karla Klapálka. ■

„ZEBÁK“ slavil 92. narozeniny

br. Milan Čajdík

Koncem srpna 2017 je oslavil odbojář, válečný veterán druhé světové války a člen Historické skupiny Zpravodajská brigáda (ZB) JUDr. Pavel Holeček, syn spisovatele a předválečného redaktora Národního osvobození Jeronýma Holečka, majora gšt. v. v., a vnuk spisovatele desetidílné románové kroniky venkovského života „Naši“ Josefa Holečka.

K narozeninám mu písemně gratulovala též náměstkyně ministra obrany JUDr. Alena Netolická. Osobně mu přišli popřát ředitel KVV České Budějovice plk. Ing. Alois Urban a krajský koordinátor péče o válečné veterány ČsOL br. Milan Čajdík.

ZB byla protinacistická vojenská organizace mládeže a vznikla spojením odbojové skupiny Veleslava Wahla se skupinou skautů „Zbojník“, jejíž počátky sahají k 15. březnu 1939. Její příslušníci si říkají „zebáci“. Roku 1945 měla více než 700 bojovníků, kteří svou odbojovou vojenskou, hospodářskou i politickou činností dodali naší londýnské vládě v průběhu války tisíce cenných zpráv.

Do ZB vstoupil JUDr. Pavel Holeček v březnu 1942 a po složení vojenské přísahy byl zařazen do 1. roty pod krycím číslem 13221. Jako „zebák“ se účastnil ilegálních zpravodajských akcí, např. podávání zpráv z německé letecké konstrukční kanceláře v Praze (Klimentská ulice), kam byl po přeskolovacím kurzu pro technické kresliče totálně nasazen. Dále sledování pohybu vlaků s vojenským materiálem na železniční trati Praha-Smíchov – Plzeň, sledování letišť Praha-Kbely, sledování kasáren Praha-Pohořelec, noční akce v továrně v Praze-Vršovicích při plánovaných, bohužel však neuskutečněných shozech zbraní před květnovým povstáním roku 1945, a plnil další příkázané úkoly.

Pražského povstání se zúčastnil jak na stavění barikád v Praze (Bělehradská ulice), tak v kasárnách Jiřího z Poděbrad v Praze (nám. Republiky), kde byli příslušníci ZB soustředěni. Obdržel rovněž pamětní listy, medaile a odznaky i veřejná uznání.

Po demobilizaci koncem května 1945 dokončil válkou přerušené studium na Akademickém gymnáziu v Praze a absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Pracoval v legislativním oddělení Ministerstva zdravotnictví (mj. byl prvním odborným redaktorem Věstníku MZd) a po převedení do Ústavu vědeckých lékařských informací (dnes Národní lékařská knihovna) v Praze (Sokolská ulice) založil a byl vedoucím oddělení zdravotnicko-právní dokumentace (mj. 21 let byl odborným redaktorem bibliografického výběru Zdravotnictví a právo). Spoluúčastnil se rovněž na zřízení a několik let byl též prvním jednatelem Stálé komise pro zdravotnické právo při Společnosti sociálního lékařství Čs. společnosti Jana Evangelisty Purkyně (nyní samostatná Společnost medicínského práva).

Do penze odešel v 65 letech. Je stále činný, mj. příležitostně beseduje o druhém domácím odboji a také o svém dědovi -spisovateli a jeho rodině. Po několikaleté redakční spolupráci s Bc. Karlem Štusákem na trilogii jeho otce Jeronýma Holečka "Návrat – kus legionářské epopeje" byla požádána ČsOL o vydání, které je předběžně plánováno na rok 2019. V knize autor beletristicky popisuje náladu, vztahy a názory vojáků a velitelů, které konec první světové války v roce 1918 zastihl v Itálii, jejich odchod do Československa a další vojenské akce na Slovensku.

V současné době žije JUDr. Pavel Holeček na odpočinku v Dobré Vodě u Českých Budějovic, spolu s manželkou emer. prim. MUDr. Marií Holečkovou. ■

POSLEDNÍ z nebeských skokanů

br. Erik Štrégl

„Narodil jsem se dne 31. 1. 1921 v Čadci. Do občanské školy jsem chodil ve Skalici, od roku 1926 do 1935. Po vyjití ze školy, učil jsem se obchodním příručím u firmy: Karel Svoboda obch. Skalica do roku 1939. Po vyučení jsem byl zaměstnán na téže místě až do 11. 1. 1940. Od tohoto dne jsem opustil naši zem a přes Maďarsko – Syrii, jsem přijel do Francie dne 25. 4. 1940. Tam jsem byl přidělen k V. R. II. pluku v Agde. S touto rotou jsem přijel do Anglie, u které jsem byl až do doby, kdy jsem byl povolán k M. N. O. 2 odbor dne 25. 8. 1942.“ Takto krátce zhodnotil svůj dosavadní život četař Jaroslav Klemeš v polovině září roku 1943. Mladý parašutista se skutečně narodil v Čadci, ale o rok později, než ve svém stručném životopise uvedl. Důvod k zatajení pravého roku narození byl patrně prostý. Jaroslav Klemeš se potřeboval udělat starším, než doopravdy byl. Podobnou lest při vyplňování dokumentů spáchal ne jeden z budoucích parašutistů.

MLÁDÍ A ODCHOD DO ZAHRANIČNÍ ARMÁDY

Jaroslav Klemeš se narodil do rodiny úředníka berní správy jako prvorozené dítě a v roce 1927 se narodil Klemešovým ještě jeden syn, Vladimír. Ten se vyučil jako mechanik a po skončení druhé světové války pracoval ve firmě Letov v Praze. Matka oběma chlapcům zemřela v roce 1935 a po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava se otec, propuštěn na Slovensku z úřadu, spolu se syny přestěhoval do Skalice na Moravě. Mladý Jaroslav byl aktivním cvičencem v Sokole a sám, stejně jako jeho otec, se s okupací Československa nehodlal jen tak smířit. Brzy se rozhodl pro odchod do zahraničí,

Vojín Klemeš ve Velké Británii. (VHÚ)

ktej uskutecnil v lednu 1940 spolecne se svym kamaradem Ludevitem Čambalou. Jejich cesta směřovala přes slovensko-maďarské státní hranice, které překročili nedaleko Nitry u Šuran a z Nových Zámků směřovali vlakem do Budapešti na Československý konzulát. Odsud putovali přes celý Balkán do Istanbulu, Sýrie a egyptské Alexandrie. Zde se Jaroslav s Ludevitem nalodili na palubu lodi, která je převezla do jihofrancouzského města Marseille. V dubnu 1940 byl Jaroslav Klemeš odveden ve francouzském Agde do československého vojska pod číslem F-3134 a začleněn ke spojovací četě ve velitelské rotě pěšího pluku 2. Po krátkém výcviku se budoucí parašutista, tehdy jako osmnáctiletý vojín, zúčastnil bojového vystoupení 1. československé divize ve Francii. Prodělal vyčerpávající ústupové boje, které byly po pádu fronty zakončeny evakuační plavbou do Velké Británie. Do bezpečí odvezla Jaroslava Klemeše a další spolubojovníky přes Gibraltar loď Rod el Farag, která v červenci přistála v anglickém Liverpoolu. Ve Velké Británii byl Jaroslav Klemeš opět zařazen ke spojovací četě pěšího praporu, kde se vycvičil radiotelegrafistou. Netrvalo dlouho a schopný voják, který byl i nadále nadšeným sportovcem, se dobrovolně přihlásil do výcviku pro plnění zvláštních úkolů. Bez výhrad byl přijat a zařazen do speciálního výcviku.

VÝCVIK PRO ZVLÁŠTNÍ OPERACE

V tu dobu ani zdaleka netušil, kolik míst ve Velké Británii navštíví a kolik nových věcí se přiučí. Výcvik zahájil 25. října 1941

Jaroslav Klemeš (vpravo) společně s kamarádem Ludevitem Čambalou ve Velké Británii. (VHÚ)

Jaroslav Klemeš (první zleva dole) během návštěvy paní Hany Benešové u československých vojáků ve Velké Británii. (VHÚ)

ve Skotsku nedaleko jezera Loch Morar, kde absolvoval základní sabotážní kurz na STS – 26 (Special Training School), který 19. listopadu zdárně ukončil. Den na to byl zahájen kurz parašutistický na STS – 51 v Ringway u Manchesteru. Zde se Klemeš, čerstvě povýšený svobodník, naučil pracovat s padákem a také skákat z letičího bombardéru. I tento náročný kurz zdárně absolvoval a ukončil k 28. listopadu. Po několika měsících následoval další výcvik, tentokrát na československé výcvikové stanici STS – 46 v Chicheley Hall a následně dokončovací konspirační kurs na STS-31, který trval od 29. listopadu až do 19. prosince 1942. Na počátku února 1943 byl již jako zkušený voják povýšen na desátníka a dlouho na sebe nenechala čekat ani další speciální cvičení. Koncem dubna 1943 absolvoval v rámci své nově připravované identity výcvik na elektrikáře v Hounslow Heath Middlesex a v červenci téhož roku prodělal další konspirační cvičení. V měsíci srpnu 1943 byl přidělen na STS – 1 a záhy povýšen na četaře. O měsíc později se zúčastnil spojovacího cvičení v Stanhope Terrace v Londýně a v říjnu absolvoval kurs v obsluze přenosného pozemního majáku Eureka i v ovládnutí přístroje S-phone, který sloužil k fonickému spojení s přibližujícím se letadlem. Výcvik však intenzivně pokračoval i nadále, prakticky až do odsunu celé skupiny PLATINUM-PEWTER do Itálie v květnu 1944. Několik měsíců předtím četař Jaroslav Klemeš ještě podepsal list papíru, na kterém stálo: „*Jest mým úkolem, abych společně se třemi jinými příslušníky čs. armády odletěl do vlasti, zde navázal technické spojení s čs. ústředím ve V. Británii, navázal styk s domácí organizací, připravil všechny podmínky pro využití speciálního přístroje pro přijímání osob a materiálu a podával zprávy.*“ Jeho vlastní rukou bylo pod tato slova dopsáno: „*Prohlašuji a slibuji, že učiním vše podle svého vědomí a svědomí, abych tento úkol, k jehož provedení jsem se dobrovolně přihlásil, úspěšně splnil.*“ Na dolním okraji listu nechybí ani podpis podplukovníka Karla Palečka, přednosta Zvláštní skupiny D.

PLATINUM-PEWTER

Nasazení skupiny PLATINUM-PEWTER, jejíž členem byl i četař Klemeš jako radista, se po náročném výcviku pomalu blížilo. Jejím cílem bylo, vedle všeobecného zpravodajského poslání, také plnit funkci spojovací a přejímací. Za podpory a v úzké spolupráci s domácími ilegálními organizacemi měla skupina zesílit, ale i vytvořit nové radiové směry pro spojení s Londýnem a zajistit příjem dodávek zbraní, provedených shozem ze spojeneckých letounů. Skupina se v květnu 1944 přesunula lodí do Itálie, konkrétně

STS-46 Chicheley Hall, kde Klemeš (opřen o zeď v pozadí) absolvoval jeden z rozšiřujících výcviků. (VHÚ)

do přístavního města Brindisi na jihu země, kde vyčkávala na vysazení do Protektorátu Čechy a Morava. Vyčkávání bylo dlouhé, ale na parašutisty se přeci jen dostalo. Skupina ve složení kapitán Jaromír Nechanský, rotný Alois Vyhňák, rotný Jaroslav Pešán a četař Jaroslav Klemeš byla vysazena v prostoru Javorné – Krásná u Nasavrk v noci z 16. na 17. února 1945. Doskok na půdu vytoužené vlasti nebyl pro skokany zcela ideální. Tři parašutisté ztratili při seskoku nožní zásobníky s cenným operačním materiálem a působení celé skupiny tak bylo ohroženo. S pomocí odbojové skupiny „Rada tří“ se nakonec podařilo zásobníky vyhledat a díky šikovnosti rotného Vyhňáka byla sestavena provizorní radiostanice, s níž bylo spojení s Londýnem navázáno. Koncem března pak byla díky výsadku BAUXITE operační schopnost skupiny PLATINUM-PEWTER plně obnovena. Velitel Jaromír Nechanský se společně s Jaroslavem Klemešem usídlil ve Velké Bíteši a se stanicí ANNA udržovali radiové spojení s Londýnem, se kterým připravovali plánované dodávky zbraní pro domácí odboj. V průběhu následujících měsíců se rovněž díky snaze parašutistů a jejich spolupracovníků podařilo shodit na doskokové plochy 14 tun zbraní, munice a výbušnin. V polovině dubna se Jaroslav Klemeš se svým velitelem a radiostanicí přesunuli do Prahy, aby byli k dispozici České národní radě, kde sehráli důležitou organizační a spojovací funkci v průběhu květnového Pražského povstání. Klemešova radiostanice ANNA v tu dobu odvysílala na 130 zpráv a v plném provozu byla ještě 9. května 1945, kdy přešla do podřízenosti vlády a zajišťovala jejich spojení se zahraničím. Operace PLATINUM-PEWTER tak dopadla velice úspěšně a svoje poslání splnila.

KRUTÁ LÉTA POVÁLEČNÁ

Jaroslav Klemeš byl 11. srpna 1945 vyznamenán Československým válečným křížem a Československou medailí Za chrabrost před nepřítelem a nadále zůstal sloužit v Československé armádě. V červnu 1946 byl, již jako nadporučík, zařazen ke 2. pěšímu pluku v Litoměřicích. Po komunistickém převratu jej v roce 1949 komunisté zatkl a vyšetřovali pro špionáž. Dlouhé měsíce mladého důstojníka drželi ve vazbě v pověstném „Domečku“ na Hradčanech, kde byl krutě týrán a vyslýchán. V roce 1950 se ocitl ve věznicí na Borech. Po propuštění z vězení jej odvedli na nucené práce v táboře Všebořice, kde strávil dalších 8 měsíců. Rehabilitován byl až v průběhu Pražského jara v květnu 1968. V následujících letech zůstal bývalý parašutista a válečný veterán v Ústí nad Labem, kde pracoval, mimo jiné, jako dělník. ■

ses. Marcela Volfová

Poslední rozloučení s generálporučíkem JAROSLAVEM KLEMEŠEM

Dne 7. srpna 2017 nás ve věku 95 let navždy opustil válečný veterán z druhé světové války, člen paraskupiny PLATINUM-PEWTER, poslední žijící čs. parashutista vysazený do akce ze západu do protektorátu a dlouholetý člen ČsOL br. generálporučík v. v. Jaroslav Klemeš. Poslední rozloučení s br. Klemešem se uskutečnilo v pondělí 14. srpna 2017 ve Velké obřadní síni strašnického krematoria.

Jeho památce se přišlo poklonit velké množství smuteční hostů, mezi kterými byli váleční veteráni, zástupci Kanceláře prezidenta republiky, vlády i Parlamentu ČR. Za Československou obec legionářskou byl přítomen její předseda br. Pavel Budinský spolu s místopředsedy a dalšími členy Předsednictva RV ČsOL. Přítomen byl i kardinál Dominik Duka a několik desítek zástupců armády ČR, včetně členů 43. výsadkového praporu Chrudim a 4. brigády rychlého nasazení, kterých byl generálporučík Klemeš patronem.

Poslední rozloučení zahájil průlet dvou bojových vrtulníků AČR, poté se smuteční hosté přesunuli do Velké obřadní síně, kde položili květinové dary. První smuteční řeči se ujal válečný veterán a Klemešův přítel br. genmjr. v. v. Emil Boček. Své vzpomínky na br. Klemeše poté připojili i zástupce náčelníka GŠ AČR generálmajor Aleš Opat, zástupce Ozbrojených sil Slovenské republiky generálporučík Pavel Macko a bývalý velitel 4. brigády rychlého nasazení a přítel br. Klemeše plk. gšt. Miroslav Hlaváč. Po jeho slovech zazněly státní hymny Slovenské a České republiky, během kterých byly vypáleny slavnostní salvy na počest br. generálporučíka Klemeše, který pro všechny zůstane symbolem odvahy a statečnosti. ■

Neúnavný a neporažený duch novodobé armády

br. Jiří Filip

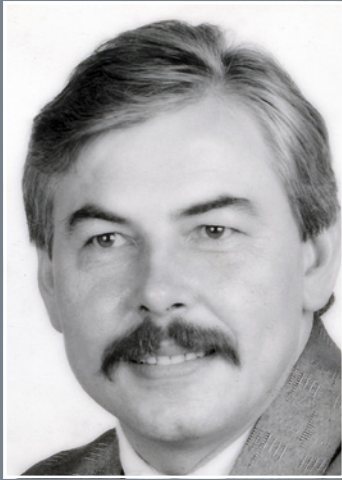
Br. genpor. v. v. Jaroslav Klemeš se stal v mnohých ohledech velkým vzorem pro příslušníky současné Armády ČR a morální záštitou odkazu hrdinů druhé světové války.

Po pádu komunistického režimu se spolu s dalšími válečnými veterány vrhnul na nelehkou práci – rehabilitaci obětí svých spolubojovníků v myslích naší veřejnosti. Až do posledních chvil se účastnil řady společenských a pietních událostí, pokud mu to zdravotní stav dovolil. Jeho válečné nasazení i porevoluční činnost byla uznávána a ceněna. Generál Klemeš se stal nositelem Řádu Bílého lva I. třídy, mimo jiné čestným občanem města Chrudimi; zvláště byl pak vzorem pro současné výsadkáře, ostatně se stal patronem chrudimského 43. výsadkového praporu. Důkazem o tom, jaké pohnutí ve veřejnosti jeho odchod způsobil, dokládají četné projevy soustrasti, které byly adresovány na Ústředí ČsOL v Praze.

Čest památce a bojovému odkazu statečného vojáka genpor. v. v. Jaroslava Klemeše!

Opustili naše řady

JOSEF KRÍHA

Dne 7. srpna 2017 nás náhle opustil ve věku 69 let br. pplk. Ing. Josef Kríha. Tato zpráva se i přes krátký čas přípravy do jeho rozloučení ve smuteční síni českobudějovického krematoria rozšířila rychlostí blesku. To potvrzuje i naplněná smuteční síň. Spolu s jeho nejbližšími se s ním přišlo rozloučit mnoho jeho spolupracovníků a přátel.

Br. Kríha pracoval po promoci na různých postech v armádě. Od března 1993 do dubna 1994 působil v zahraniční misi UNPROFOR v bývalé Jugoslávii. Za tuto činnost ve prospěch míru byl vyznamenán jak medailemi od MO, tak medailí OSN.

Ani po odchodu ze služby vojáka z povolání nezhálel, pomáhal rodině, věnoval se koníčkům, cestování, chalupaření, rybaření. Dovedně využíval svých praxí získaných vědomostí v právní oblasti při poskytování nezištné pomoci známým, kamarádům. Aktivně se zapojoval do práce v ČsOL a SVV v Jihočeském kraji.

Jeho náhlým odchodem ztratilo jeho okolí nejen skvělého člověka, ochotného vždy bojovat za správnou věc, ale především neuvěřitelně obětavého a milujícího otce, věrného přítele a v neposlední řadě také pracovitého a spolehlivého kolegu.

ŠTEFAN PAVLOVSKÝ

Dne 21. srpna 2017 zemřel ve věku úctyhodných devadesáti let válečný veterán druhé světové války, účastník Slovenského národního povstání, br. kpt. v. v. Štefan Pavlovský. Narodil se 12. května 1927 ve Velkém Šariši na východním Slovensku. Právě na Slovensku se také zapojil do boje proti nacismu od začátku do potlačení

povstání. Dne 13. září 1944 byl dokonce těžce raněn od střepin, které zasáhly jeho dolní končetiny, lopatky, ramena i tvář. Některé z těchto drobných střepin nikdy nebyly vytaženy a v těle bratra Pavlovského zůstaly až do smrti. Za svou odbojovou činnost obdržel Řád Slovenského národního povstání III. stupně.

V roce 2009 se Štefan Pavlovský stal členem plzeňské jednoty ČsOL. Účastnil se mnoha pietních a vzpomínkových akcí či střeleckých soutěží jednoty. I ve svém vysokém věku, pokud mu to dovolilo zdraví, se s radostí účastnil společných setkání se členy plzeňské jednoty, mezi kterými měl mnoho přátel. Nikdy neměl problém pohovořit o svých válečných zážitcích, které předával i mladým generacím. Sestry a bratři, kteří jej poznali, na něj nezapomenou.

TATIÁNA SEDLÁČKOVÁ

Dne 13. září 2017 nás opustila válečná veteránka npor. v. v. Tatiána Sedláčková. Narodila se 3. července 1922 v Martinovce na území předválečného Polska – na Volyni. V červnu 1944 se dobrovolně přihlásila k 1. čs. armádnímu sboru, ve kterém byla zařazena k administrati-

vě. Za války se poznala se svým budoucím manželem, velitelem 3. čs. pěšího praporu Františkem Sedláčkem. Po většinu svého života se věnovala náročné péči o svého postiženého syna. Byla precizní, pořádkumilovná a starostlivá o rodinnou pohodu.

EDUARD ZIRNZÁK

Ve čtvrtek 20. července nás po dlouhé těžké nemoci navždy opustil br. pplk. Eduard Zirnzák. Narodil se 5. srpna 1928 na Podkarpatské Rusi, otec pocházel z Československa a matka z Maďarska. Po osvobození Podkarpatské Rusi v roce 1944 se přihlásil

do Čs. armádního sboru v SSSR. U odvodu zatajil svůj skutečný věk a od svých 16 let sloužil ve 2. praporu 1. čs. tankové brigády, s níž se zúčastnil Ostravské operace. Po válce se nakrátko vrátil domů do Podkarpatské Rusi, ale zbytek života prožil v Čechách. Práci našel opět v armádě, ale s novým režimem se neztotožnil a z armády byl v roce 1950 vyhozen. Našel si práci závozníka, později řidiče z povolání a zbytek života prožil po boku své manželky v Trutnově. Br. Zirnzák byl oceněn Československým válečným křížem 1939 a Československou medailí Za chrabrost před nepřítelem.

Rozhovor s náčelníkem GŠ Ozbrojených sil SR gen. Milanem Maximem

foto archiv ČSOL

Dobrý den, pane generále, v první řadě Vám děkuji, že jste si našel čas, abychom s Vámi mohli pro časopis Legionářský směr udělat rozhovor. Jen pro připomenutí, dne 6. května 2014 jste byl panem prezidentem Gašparovičem jmenován náčelníkem Generálního štábu Ozbrojených sil Slovenské republiky. Od té doby uplynuly tři roky. Řekněte nám, prosím, co se Vám podařilo za tuto dobu splnit, případně nepodařilo?

Ano, děkuji. Dobrý den, především bych chtěl vyjádřit poděkování, že mohu vyjádřit pro Váš časopis, protože je tento časopis mimo jiné určen legionářům, a mé zkušenosti ze spolupráce s legionáři z České republiky jsou velké. Takže se těším, že se budu moci podělit o mé názory i s Vašimi čtenáři.

Nyní k Vaší otázce. V roce 2014 jsem převzal funkci, o které se prezident Gašparovič vyjádřil, že nasedám do „vlaků, který skřípe“. Plně se to potvrdilo v době, kdy jsem nastupoval do funkce, kdy naše ozbrojené síly nebyly v takovém stavu, v jakém bychom chtěli, a v jakém bychom je potřebovali. Samozřejmě netvrdím, že za tak krátkou dobu je tento „vlak“ zcela v jiném stavu. Ten „vlak“ stále „poskřípává“ a doslova doléváme kapky oleje, abychom provedli renesanci slovenských ozbrojených sil a změnili je k lepšímu. Modernizovat, zlepšit výcvik, a být lépe připraveni na plnění naší úkolů, to znamená bránit naši vlast, bránit spojence a bránit občany Slovenské republiky. Co se mi podařilo? Určitě se mi podařilo zefektivnit výcvik příslušníků slovenských ozbrojených sil, nejvíce pak štábu. Štáby, pod mým velením za spolupráce mnohých mých kolegů a jejich zodpovědné práce, prošly několika důležitými cvičeními, aby tak reagovaly na současné bezpečnostní výzvy. Například na ilegální migraci, na terorismus, na hybridní válku, kybernetickou válku... Snažili jsme se připravit, s těmi prostředky, které máme, naše štáby, aby cvičily mnohem častěji. Zároveň jsme připravovali nutné podklady pro zahájení modernizace ozbrojených sil. Mohu říci, že k dnešnímu dni byl učiněn největší pokrok u vzdušných sil, kdy očekáváme dodávku nových strojů, například vrtulníků BlackHawk. Pracuje se na získání nových radarů

a nových stíhacích letounů. Ale zároveň jsme připravili také projekty pro modernizaci pozemní sil. V současné době byly rezortem obrany odsouhlaseny plány, které připravil generální štáb, na obstarání nových obrněných vozidel 4x4 nebo 8x8. Současně jsme začali takzvanou malou modernizaci bojových vozidel pěchoty, které potřebujeme pro naše nově utvářené útvary, jako je prapor Istar a další.

Pokud bych měl říci, co se mi nepodařilo, je toho velké množství. Jsem přesvědčený, že není v lidských silách za čtyři roky změnit skutečně vše, co by si člověk přál. Ale ty zásadní kroky jsme učinili. Do konce mého funkčního období, tedy ještě necelý rok, se budu snažit udělat opravdu co nejvíce proto, abych při bilancování mohl uvést ještě mnohem více projektů, které se podařilo uskutečnit. Pokud ne, i tak budu určitě sledovat vývoj v Ozbrojených silách Slovenské republiky, a budu se snažit pomáhat z kterékoliv mé další pozice.

Národní rada Slovenské republiky odsouhlasila smlouvu s Českou republikou o vzájemné spolupráci na ochraně vzdušného prostoru. Obě republiky plní určité závazky ve strukturách NATO, obě svým dílem samozřejmě přispívají do aliančního rozpočtu. Jak se slovenským ozbrojeným silám daří naplňovat alianční úkoly, a co se z těchto aliančních závazků dosud splnit nepodařilo?

Začal jste velmi dobře tím tématem, kterým je společná ochrana vzdušného prostoru České a Slovenské republiky. My, starší důstojníci, máme ještě v paměti společnou republiku, kdy jsme tuto úlohu společně zabezpečovali. Mnozí vysocí funkcionáři se dodnes osobně setkávají a rozhodují, jak tento problém řešit. Tento problém byl vyřešen, smlouva je podepsaná a společná ochrana našich dvou zemí existuje. Což je výborná věc. Máme podobné prostředky, máme podobné úlohy. Pokud se nám podaří, a já tomu věřím, v dohledné době obstarat nová stíhací letadla, tato spolupráce bude na ještě vyšší úrovni. Chtěl bych podotknout, že ochrana vzdušného prostoru našich zemí je jediná bojová úloha v době míru.

Kromě tohoto úkolu je spolupráce s Armádou České republiky na velice dobré a vysoké úrovni. Usmívám se, když hovoříme o spolupráci, přitom vlastně společně fungujeme. Je to už více než spolupráce. Velmi často se setkáváme, vyměňujeme si názory, cvičíme spolu v různých oblastech. Máme spolu velké plány, ať již v rámci V4 nebo bilaterální. Je to dobré, funguje to.

K ostatním mezinárodním závazkům. Samozřejmě, každá země přijala takový závazek, na který se cítí a mohla by jej plnit. Nebudeme přeci přijímat závazek, který je nereálný. My máme několik závazků, a jedním z nejvyšších je připravit mechanizovanou brigádu jako útvar pro případné nasazení ve prospěch spojeneckých sil NATO. Ale chtěl zde bych zdůraznit, že i když připravujeme tuto brigádu pro NATO, je to především útvar pro náš národ, pro Slovensko. Ale s využitelností i pro spojení. Zde tedy máme ještě určité rezervy, tuto úlohu plníme průběžně, ale do konce tohoto roku bychom ji měli splnit. S tím, že od 1. ledna 2018 brigáda má být v pohotovosti. Samozřejmě musím otevřeně přiznat, že mnoho závisí na zdrojích, protože bez investic nevybudujeme moderní ozbrojené síly.

Takže závazky jsou neustálou výzvou. A musím opět připomenout, že náčelník Generálního štábu Armády České republiky a jeho lidé neustále pomáhají, což se samozřejmě snažíme recipročně plnit také.

Ozbrojené síly Slovenské republiky se v současné době také účastní několika spojeneckých zahraničních misí, ať je to v rámci struktur NATO, EU i OSN. Jak se vám daří naplňovat spojenecké koaliční závazky a požadavky na zapojování slovenských vojáků do zahraničních misí?

Tato úloha je jedna z těch, které mohou hodnotit velmi pozitivně. Ozbrojené síly Slovenské republiky jsou zapojené, jak jste již připomněl, do misí pod mnohými vlajkami, ale to samozřejmě vyplývá z našich možností. Slovenské ozbrojené síly co do počtu vojáků nejsou velké. Ale v přepočtu nasazených vojáků na celkový počet příslušníků ozbrojených sil, nezaostáváme za západními armádami. Tedy i náš příspěvek je adekvátní.

Naše největší mise je pod vlajkou OSN. Je to společná mírová operace s dalšími zeměmi na Kypru. Pokud mám dobré informace, tak i Armáda České republiky se o tuto misi zajímá a my jsme se zavázali poskytnout jakékoliv naše „know-how“, naše zkušenosti k tomu, abychom našim přátelům z české armády pomohli implementovat se do této mise.

Další důležitá mise je na Balkáně. Slovenská republika považuje Balkán za svůj strategický zájem. Je to operace pod vlajkou Evropské unie EUFOR-ALTHEA. Tato mise významně pomáhá stabilizaci míru na Balkáně. Hodnocení této operace je dlouhodobě dobré. V současné době v ní chceme pokračovat.

Jednou z našich bojových misí, respektive z misí podpůrných v místech s bojovou aktivitou, je Afghánistán. Mise je vedena na podporu domácích sil. Máme tam jednotku speciálních sil, která pomáhá cvičit a připravovat budoucí afghánské specialisty pro plnění jejich úloh doma a převzetí zodpovědnosti za bezpečnost jejich země.

Na závěr lze říci, že zahraniční mise jsou jedna z oblastí, kde si počínáme dle mého skromného dojmu velice dobře.

Nyní jedna nepříjemná otázka. V zahraničních misích zemřelo několik českých vojáků, a bohužel se to nevyhnulo také vojákům slovenským. Co vaše ozbrojené síly dělají pro pozůstalé a jak se zlepšilo finanční zaopatření pro rodiny zemřelých vojáků?

Toto je smutná součást plnění naší úloh. Chtěl bych vzpomenout na tu největší ztrátu, kterou byl návrat vojáků z Kosova, kde jsme působili společně v rámci česko-slovenského praporu,

kdy 42 vojáků zahynulo nedaleko od své vlasti při pádu letadla. (Dne 19. ledna 2006 zemřelo 42 příslušníků OSSR během letecké tragédie, kdy se u maďarské obce Hejce zřítil letoun Antonov An-24, který převážel účastníky mise KFOR z Kosova do Slovenské republiky – pozn. red.) Toto je povinností nejen vůči padlým vojákům, na které vzpomínáme, za které konáme pietní akty a pokládáme věnce, ale samozřejmě i vůči těm, kteří po nich zůstali. Velitelé jednotek, ve kterých zemřeli vojáci před smrtí sloužili, mají trvalý kontakt s pozůstalými, jsou připraveni jim kdykoliv pomoci, podat jim pomocnou ruku. A tato pomoc je mnohokrát využívána, protože rozumíme tomu, že v těch rodinách někdo chybí, ať už je to muž nebo žena. Vedle osobní aktivity a iniciativy přátel a velitelů zemřelých vojáků jsou samozřejmě přijímána i zákonná opatření pro práci s veterány a jejich rodinami. Tyto jsou rozpracované podrobně, konají se pravidelná setkání. Otázka finančního zabezpečení je u nás řešena tak, že bezprostředně po tragédii, či po jejím vyšetření, jsou pozůstalí odškodňováni formou splátek, které však samozřejmě ani zdaleka nemohou nahradit toho chybějícího člověka. Ale myslím si, že otázka starostlivosti o pozůstalé je velká výzva. Do budoucna pro to můžeme, a musíme, udělat ještě mnohem více. Poznat systém, jaký je v jiných zemích. A musíme k těmto otázkám přistupovat velmi citlivě.

Pane generále, je všeobecně známo, že máte velmi vřelý vztah k jednomu z aliančních partnerů, a to k Francii. Je to tím, že jste tam studoval na vojenské akademii v Paříži. Jak jsem z dostupných zdrojů zjistil, francouzská strana si velice váží Vaší práce. Za Vaši práci jste dostal jedno z nejvyšších francouzských vyznamenání, Řád čestné legie. Můžete nám k tomu něco říci?

Velmi stručně. Francie sehrává v mém životě, a tedy i v mém vojenském životě, významnou úlohu. Ještě předtím, než jsem se stal vojákem, jsem na střední škole studoval francouzštinu. Shodou okolností mne učila profesorka, která pocházela z českého Litvínova. Tento jazyk, kromě ruštiny, která byla povinná, byl volitelný. Já jsem si jej vybral a bylo samozřejmě třeba tomu věnovat mnoho času, hodně se učit, a ne vždy se mi do toho chtělo. Kdo by tehdy předpokládal, že ho budu někdy v budoucnu potřebovat. A právě profesorka z Litvínova mi řkala: „Maxime, Maxime, vy si na mě jednou vzpomenete.“ A já jsem si na ni vzpomněl v době, kdy došlo k politickým změnám po osmdesátém devátém roce a bylo nám nařízené, že musíme ovládat některý ze západních jazyků. Bylo to nevyhnutelné a nejlepším byl tedy některý z jazyků NATO, to znamená angličtina nebo francouzština. Když jsem dostal na výběr, samozřejmě jsem volil francouzštinu, protože jsem ji studoval a jakési základy jsem měl. Bylo mi umožněno si tyto vědomosti prohloubit a vzápětí jsem byl vyslán vojenskou školou do Paříže, kterou jsem absolvoval. Tam jsem získal ten základní předpoklad stát se budoucím generálem. Což se naplnilo, i díky možnosti studovat ve Francii, poznat jejich tradice, zvyky i smýšlení, procesovat Francouzskou republiku, poznat se s lidmi (nejen vojáký). Velkým překvapením, kterého si nesmírně vážím, pro mne bylo předání Řádu čestné legie velvyslancem Francouzské republiky v tomto roce, které mi udělil prezident Francois Hollande.

Vrátil bych se k Československé obci legionářské. Vážíme si spolupráce s Ozbrojenými silami Slovenské republiky. Je mnoho akcí, které bych mohl jmenovat. Pouze velice stručně, letecký den CIAFF ve Sliači, oslavy ozbrojených sil v Brezové pod Bradlom, oslavy Slovenského národního povstání v Banské Bystrici či akce k výročí bojů na Dukle. Co pro Vás znamená, že se těchto vašich akcí účastní váleční veteráni z České republiky?

Všeobecně každý člověk chce vědět, odkud pochází, kde má kořeny a jaká byla jeho minulost. To je zcela přirozené. A každá organizace ví totéž, stejně tak ozbrojené síly. Ty dokonce na své historii a tradicích staví. Já jsem se stal vojákem československé armády v roce 1975 a v této době jsem byl umístěn na území nynější České republiky, k Západnímu okruhu nedaleko německých hranic, (Generál Maxim sloužil u 21. tankového pluku v Holýšově. – pozn. red.) kde jsem vykonával svou službu, kde jsem se připravoval na obranu své vlasti – tehdy Československa. Samozřejmě jsme pracovali s tradicemi a historií. Po rozdělení republiky se mi dostalo cti sloužit jako přidělenec ministerstva obrany v Praze. A právě zde jsem za čtyři a půl roku pronikl do tajů práce s mladými vojáky, s lidmi v armádě a vztahu k veteránům. Lidem, kteří prošli ve svém životě nějakou těžkou etapou, ať už to byla válka, povstání, politické změny a politické šikany, které poté následovaly a tak dále. Velmi rád jsem v době svého působení přijímal pozvání veteránů organizovaných v České republice, mezi jinými i od Československé obce legionářské, a mnohé jsem se naučil. Viděl jsem, že vztah příslušníků ozbrojených sil, ale i civilních občanů, k veteránům a k jejich zásluhám, životu a vzpomínkám, je velmi vřelý. Zúčastnil jsem se mnohých aktivit a mohu říci, že jsem v tomto ohledu získal mnohé zkušenosti, které jsem začal implementovat i ze své nynější pozice náčelníka GŠ OSSR, ze kterého mohu některé věci ovlivnit. A proto plně prosazuji spolupráci nejen s domácími veteránskými organizacemi, ale samozřejmě i s námi nejbližší skupinou veteránů v České republice, konkrétně tedy i s ČsOL. Protože právě zde jsou naše společné tradice, společná historie. A nemůžeme hovořit o historii pouze Slovenské republiky, která dnes trvá již téměř pětadvacet let, protože by to nebylo přesné. Ta historie je mnohem hlubší a Vy dobře víte, že si brzy budeme připomínat sté výročí založení Československa. A zde je ta naše společná historie.

Když se bavím s vojáky, kteří nastupují do ozbrojených sil, jsou to mladí muži a ženy ve věku 20–22 let, bohužel mnozí z nich, i díky nedokonalému školskému systému, nevědí o historii. Ba dokonce znají světovou historii, ale o historii svého národa vědí o něco méně. A tam patří neodmyslitelně československé dějiny. A proto je prosazuji a jsem velice rád, že je mi umožněno účastnit se mnohých aktivit v České republice.

Vrátil bych se k tomu, jak jste hovořil o Vašich návštěvách v České republice, hlavně v Praze. Během loňského roku, kdy se uskutečnil koncert pro válečné veterány v pražském Rudolfinu za účasti českého i slovenského prezidenta, jste ve svém proslovu mj. pronesl: „Ač rozdělení, stále spolu.“ Víte, že jste hovořil o spolupráci s Armádou České republiky. Jak hodnotíte spolupráci s naší armádou?

Já už jsem v některé odpovědi naznačil, že naše spolupráce je velmi intenzivní a žádné pomyslné hranice nás nemohou rozdělit. Česká armáda je nám nejbližší. Nejbližší svojí historií, svými tradicemi. Jednoduše vycházíme ze společné armády a na tom stavíme. Stavím také na tom, že mnozí funkcionáři se osobně znají a další se poznávají na společných operacích a misích. Mladí vojáci mají společná přátelství, mnozí naši rodinní příslušníci žijí v České či Slovenské republice. Takže ta věta pronesená v Rudolfinu, že „ač rozdělení, stále spolu“, v současnosti skutečně platí.

Já hodnotím, že spolupráce s českou armádou, a nechci, aby to znělo jako klišé, je nadstandardní. Jak jsem již řekl, to už není spolupráce, to je společné plnění úloh. Je to cosi více, co nelze tak lehce vyjádřit. Jakékoliv cvičení a vlastně i budoucnost plánujeme společně. Samozřejmě vím, že česká armáda má své výzvy, své specifické úlohy, tak jako i my, ale ve většině to ničemu nevadí. Účastníme se společně aktů, při kterých si připomínáme významné milníky naší historie. Ať již zde na Slovensku, jsem rád, že Češi přijímají pozvání do Slovenské republiky, a já nebo mí zástupci máme to štěstí účastnit se také v České republice.

Před dvěma roky jste obdržel Pamětní medaili ČsOL II. stupně, kterou Vám předávali veteráni druhé světové války v čele s generálem Emilem Bočkem. Uběhlo hodně času, a přišlo ocenění i pro celé Ozbrojené síly Slovenské republiky. Není tajemstvím, že na základě návrhu válečných veteránů druhé světové války a dalších členů ČsOL, rozhodly orgány ČsOL o udělení nejvyššího legionářského vyznamenání – Stuhu ČsOL. Jak toto vnímáte na sklonku Vaší kariéry? Vy jste byl oceněn od veteránů, nyní budou oceněny ozbrojené síly, kterým velíte. Co to pro Vás znamená?

Nejprve osobně. Víte, pro mne je odměnou už jen to, že mě čeští veteráni přijali mezi sebe. To bylo právě v těch letech, kdy

jsem působil jako přidělenec, kdy jsem poprvé zavítal na jejich schůze, kdy jsem pozoroval, jak to v Čechách funguje, a když jsem poznal tyto vzácné lidi. Lidi, kteří ve velmi mladém věku, kdysi dávno, skutečně nasazovali své životy. A dnes to mnozí lidé stále nechápou. Pro mne bylo odměnou už jen to, že takoví lidé jako generál Boček, nebo generál Kuchynka a mnozí další, mi vůbec podali ruku a nazvali mě přítelem. To byly ty osobní odměny. Potom přišlo věnování fotografií s vlastnoručním podpisem, poté obrazu s vlastnoručním podpisem. Víte, pro mne jako osobu, jsou toto skutečně neocenitelné skutky a činy z jejich strany, protože já nejsem žádný hrdina, jsem normální člověk, ale když si mne vážící lidé, já ani nevím jak jim poděkovat, protože my jim vzdáváme úctu a ukazujeme jim naše přátelství. A jak tu mnohokrát zaznělo, snažíme se pro ně udělat všechno, co můžeme. Protože nikdo nevíme, jak dlouho tady ještě budeme. To je to osobní vyznání.

Skutečnost, že ČsOL rozhodla vyznamenat OSSR stuhou, je opravdu činem, kterého si cením. A věřím, že až k tomu dojde a bude to objasněné i všem příslušníkům ozbrojených sil, že vše to, co doposud učinili pro spolupráci s českou armádou, není oceněno pouze slovně, ale i skutky, zapíše se to vlastně do historie, do tradic slovenské armády. Je to tedy skutečně neocenitelný akt. My nic takového dosud nemáme. Máme bojové zástavy, které nám udělili naši prezidenti, a jsme na ně patřičně hrdí. Toto je dnes zahraniční uznání a odměna. My to ale nechápeme jako zahraniční, ale jako bratrské, jako výraz naší ochoty spolupracovat. A věřím, že i toto nás podnítky k dalším skutkům a činům. Samozřejmě budeme dělat vše proto, abychom mohli ocenit i Armádu České republiky při jejím výročí, jejich funkcionářů, ale i těch, kteří nám tuto stuhu věnují. To znamená ČsOL.

Vím, že jste celou duší Čechoslovák. Vaše věta, kterou jsem již citoval, „Ač rozdělení, stále spolu.“ symbolizuje nejen Vaši vojenskou kariéru. V roce 1980 jste absolvoval Vysokou vojenskou školu pozemního vojska ve Vyškově na Moravě, v roce 1987 až 1990 Vojenskou akademii v Brně. Svou vojenskou kariéru jste začínal jako velitel čety u pluku v Holýšově, v Plzeňském kraji, a také jste působil v Žatci. Následně v Praze. Máte tu svoji rodinu, kamarády. Uvažoval jste někdy o tom, že byste po skončení Vašeho vojenského působení eventuálně působil v diplomacii?

Tak to je překvapující otázka. Víte, určité zkušenosti z diplomacie již mám, jako vojenský přidělenec zde v České republice. Samozřejmě, jsou tu funkce, které jsou výzvou pro každého člověka, který chce ještě něco dokázat a který chce využít své zkušenosti pro dobro a prospěch země. Samozřejmě, je to velmi lákavé. V duši jsem ze zamýšlel i nad takovými otázkami. Dnes Vám otevřeně povím, že nevím, zda by to bylo vůbec teoreticky možné. Zatím jsem náčelníkem generálního štábu, snažím se plnit svou úlohu zodpovědně a budu tak činit dokud v této funkci budu. Potom ukáže život.

Ale i kdybych nebyl oficiální diplomatem, budu stále diplomatem neoficiálním, a budu vyslancem své země v České republice. Tak to chápu já osobně. Takže věřte, že zůstanu věrný těmto svým myšlenkám a ta spolupráce Čechů a Slováků bude jednou z mých citových otázek.

Hlavně díky Vám, armádě a generálnímu štábu, kterému velíte, se podařilo, že Slovenskou republiku navštívil Legiovlak. Souhlasím s Vámi, nebylo to jednoduché. Chtěl bych Vám poděkovat jménem celé Československé obce legionářské, že tuto aktivitu podpořila i slovenská vláda.

V souvislosti s Legiovlakem bych Vás chtěl poprosit o vyjádření, jak se na jeho putování po Slovensku díváte.

O tomto projektu vím již dlouho, protože shodou okolností v době, kdy jsem v Praze působil jako přidělenec, se tento projekt připravoval, fyzicky se začaly připravovat vagóny a hodně se o tom psalo. Jsem šťastný, že se ze své nynější funkce mohu podílet už na výsledném projektu a na prezentaci Legiovlaku občanům Slovenské republiky. Ukázat kus naší historie takovým zajímavým způsobem. Na vlastní oči uvidí vojáky v dobových uniformách. Věřím, že mimo toho hlavního cíle prohlubovat vědomosti o historii, zaujme Legiovlak i ty, kteří se třeba méně zajímají o historii, ale chtějí vidět technické věci, zbraně, vlaky atd. A toto je „nakopne“ k tomu zájmu o to, proč tyto zbraně a technika byly využívány. A tím se dozvědí více o historii.

Vy jste říkal, že díky mně se tento vlak dostane na Slovensko. Není to jen díky mně. Je to oboustranná akce, především vedená z České republiky. Víte, že malou ukázkou jsme udělali již předloni, kdy byl tento vlak v Bratislavě a vyvolal velký zájem. Tehdy byl z mnoha důvodů samozřejmě jen velmi krátkou chvíli. To, že i já mám kolem sebe lidi, kteří jsou zapálení do historie a vědí, o čem Legiovlak je, nám velice pomohlo. Ať už jsou to moji zástupci, generálové a další důstojníci, kteří přesvědčovali i u nás doma, že je to vhodné. A zvláště v tomto období, připomínám blížící se 100. výročí vzniku Československa.

Já se na to těším. Těším se, jak si mladí lidé na Slovensku přijdou prohlédnout tento vlak. Byl bych šťastný, kdybych mohl být v několika městech i osobně, s těmi lidmi pohovořit a pokusit se svou troškou přispět k osvětlení této historie. Obdobím, kdy bude Legiovlak na Slovensku, bude léto a začátek školního roku. Tedy velice dobré období – čas turistů a zároveň doba nástupu dětí do škol, kteří se budou moci zapojit do procesu a vidět i něco jiného, což jim příjemný vstup do školního roku.

Velice se na to těším a jsem rád, že ta výzva z české strany přišla. A jsem rád, že se jí podařilo realizovat.

Blížíme se k závěru. Co byste chtěl na konec našeho rozhovoru říci z toho, co máte na srdci?

Vím, že očekáváte krátkou a moudrou odpověď. Je to složitě. Někdy by člověk mohl hovořit dlouze, ale protože vím, že tento časopis není určen pouze legionářům, členům ČsOL, ale i veřejnosti – dokonce nám jej distribuujete i na Slovensko, za což také velice děkuji – doufám, že můj příspěvek nevyvolá žádnou antipatii, ale spíše podnítky lidi k zamýšlení se nad naší společnou historií a nad vážením si této historie. Stále zde existujeme vedle sebe. Naše země jsou spojenci, jsme v Evropské unii, jsme v Alianci NATO, máme společné cíle a výzvy, kterým čelíme. A já věřím, že i tento článek napomůže správnému pochopení naší spolupráce, společného výcviku, společného vzpomínání na dějinné události. Byl bych velice rád, kdyby tomu tak bylo.

Co se týká legionářů, Československé obce legionářské, přeji mnoho úspěchů a aby se jim vyhýbali věci špatné. Těším se na jakékoliv setkání s funkcionáři či vyslanci ČsOL a ostatních veteránských organizací. Jsme připraveni spolupracovat. Těšíme se na to a na výsledky této spolupráce.

Pane generále, dovolte mi, abych Vám za naše čtenáře poděkoval a popřál Vám hodně zdraví a úspěchů.

Děkuji.

Rozhovor se uskutečnil 24. června 2017. Pro časopis Legionářský směr vedl rozhovor br. Jaroslav Syrový.

Spanilá jízda Legiov laku na Slovensku

br. Jiří Filip

Projekt Legiov lak si připsal další vynikající úspěch, kterým je bezesporu jeho dvouměsíční jízda Slovenskem. Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany SR, Nadačním fondem Legie 100, Železnicemi SR, Nadací Milana Rastislava Štefánika Bratislava, Klubem historické techniky Zvolen, Slovenským technickým muzeem a Muzejně-dokumentačním centrem Bratislava uspořádala celkem devět zastávek Legiov laku počínaje Žilinou, dále v Dolném Kubíně, Popradu, Medzilaborcích, Humenném, Košicích, Zvolenu, Nitře a na závěr v hlavním městě Bratislavě.

Již první zastávka, která začala 1. srpna v Žilině, ukázala, že přijetí Legiov laku Slováci se ponese v nebyvale vstřícné atmosféře a s upřímným zájmem. Důkazem vážnosti, která byla projektu dána, se stala přítomnost nejvyšších představitelů slovenských ústavní a vojenských činitelů. Ze strany ČsOL pak do Žiliny vážil cestu její předseda br. Pavel Budinský.

Přítomný ministr obrany SR Peter Gajdoš u příležitosti slavnostního zahájení cesty mimo jiné uvedl: „Som presvedčený, že históriu vlastného národa si treba ctíť.

Aj takýmto spôsobom chceme zvýšiť povedomie občanov Slovenskej republiky o histórii prvej svetovej vojny. Na budúci rok oslávime storočnicu vzniku samostatnej Československej republiky, štátu Čechov a Slovákov. A aj tu by som rád vyzdvihol úlohu Milana Rastislava Štefánika, ktorá je nezmazateľná a spojená s históriou československého štátu a Legiov laku.“

Předseda ČsOL br. Pavel Budinský zdůraznil, že Legiov lak „chce být nositelem Masarykových i Štefánikových myšlenek o demokracii a svobodě jednoho národa, tedy československého, dnes bratrském českém a slovenském národě.“

Již žilinská zastávka příjemně překvapila návštěvností, když zde za šest dní dorazilo na Legiov lak 4 000 návštěvníků. Zcela nejvyšší návštěvnost při slovenských zastávkách zažil Legiov lak v Košicích, kde si k němu našlo cestu přes 20 000 zájemců o historii československých legií. Celkem si unikátní pojízdné muzeum připsalo svou cestou po Slovensku téměř 50 000 návštěvníků, z čehož 5 000 bylo zásluhou organizovaných exkurzí žáků a studentů místních škol.

Legiov lak na Slovensku pohledem jeho osádky

br. Petr Čížek

MEDZILABORCE

Střídání vlakových směn proběhlo v pondělí 14. srpna ve večerních hodinách, čerstvé síly „jedničky“ byly dovezeny tajemníkem projektu Legie 100 br. Jiřím Charfreitagem. Legiov lak dorazil do Medzilaborců pár okamžiků před námi, proto jsme obligátní přípravu výstavy, jako třeba schody, exponáty, přípojku elektrické energie apod., provedli společnými silami s druhou směnou. Následujícího dne jsme vyrazili coby úderná skupina, v čele s přednostou stanice Humenné, k pomníku České družiny, kde se uskutečnil pietní akt. Poté nás čekalo slavnostní zahájení zastávky Legiov laku, které nás ohromilo pro nás nezvyklou pompézností, která však provázela všechna zahájení na Slovensku. Po ceremoniích a první prohlídce se však nedostavil tradiční útlum návštěvnosti, jak tomu bývá jinde. Naopak, hned v prvním dni by se těžko hledalo nějaké hluché místo, návštěvnost byla obrovská. Na místě nám

zdatně asistovali kolegové z KVH Beskydy, kteří na poli oprav válečných hřbitovů a badatelské činnosti zaměřené na karpatské bojiště v letech 1914–1915, odvádějí skvělou práci. Po zavíračce se někteří vydali na obhlídku obce, která je tolik úzce spjata s českými osudy za světové války. Na druhý den byla návštěvnost poněkud nižší, nicméně i tak stále slušná. Bylo evidentní, že většina místních neponechala nic náhodě a navštívila nás již prvního dne. K večeru jsme sbalili výstavu a ráno jsme již uháněli malebnou krajinou na další zastavení.

HUMENNÉ

Po přistavení soupravy na vyhlédnuté místo nás opustila mašinka Sergej a my se pustili do příprav výstavy. Krátce po skončení prací nás dostihl člen Republikového výboru ČsOL br. Ferdinand Vrábel, který přijel s úmyslem přenocovat na Legiov laku až do zahájení, a v jehož příjemné společnosti jsme strávili večer.

Zahajovací ceremonie už nás nepřekvapily, stejně tak jsme rádi přivítali kamarády z KVH Beskydy i pány z regrutačního střediska Ozbrojených sil Slovenskej republiky. Naopak nás velice překvapil přednosta stanice, který nás vítal velice srdečně a po vzájemné výměně darů si odpoledne pozval zástupce posádky Legiovlaku, aby je mohl ve své kanceláři pohostit. Celkově vzato, i náš několikadenní pobyt v Humenném, silná návštěvnost, milí lidé a krásné město, které skýtalo mnohé k objevování, v nás zanechal pozitivní dojem. Pomyslnou tečkou pak byla nezištná pomoc od zmiňovaných kolegů z KVH Beskydy, kteří nám dokázali v poslední chvíli sehnat zdatného řemeslníka ze svých řad, aby opravil schody do jednoho z vagonů.

KOŠICE

Legiovlak v Košicích představoval jedinečnou zkušenost. Náročná přeprava vagonů na trailerech na Hlavní ulici byla

pouze začátkem. Samo nezvyklé umístění výstavy, jaký to rozdíl mezi nádražím a centrem kosmopolitního města, slibovalo řadu změn, na které si musela posádka uvědomit a uzpůsobit jim svůj už tak dosti nezvyklý způsob života. Naštěstí osnovatel této akce, pan Melich ze Slovenského technického muzea v Košicích, udělal maximum pro to, aby tyto změny vyvážil jinými benefity. Největším přínosem však bezesporu byla obrovská návštěvnost, která oproti očekávání příliš nepolevila ani v druhé polovině našeho pobytu zde. Kdyby existovala učebnice o tom, jak provozovat Legiovlak, našemu pobytu v Košicích by v ní byla jistě vyhrazena celá kapitola. A jako jinde, i zde nás překvapilo velké množství srdečných lidí, vzhledem k pohnuté historii města je zde i velké množství čechoslovakistů, kteří svým obdivem a chválou celého projektu a vzpomínkách na Československo, často uvádějí posádku až k rozpakům. ■

BRATISLAVA

posledním zastavením na Slovensku

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Volfová

Bratislava nebyla pro Legiovlak neznámá. Poprvé sem zavítal na konci roku 2015 a již tehdy ležel na stole záměr projet Slovenskou republiku. To se letos povedlo a na hlavní město Slovenska připadl čestný úkol se s Legiovlakem na jeho dvouměsíční pouti rozloučit.

Slavnostní zahájení poslední slovenské zastávky proběhlo ve velkém stylu, jakému jsme byli svědky na všech zastávkách již od Žiliny. Tomu odpovídala i účast významných hostů včele s náčelníkem Generálního štábu Ozbrojených sil SR generálem Milanem Maximem. Spolu s ním přestřižením pásky obyvatelům Bratislavy symbolicky zpřístupnili Legiovlak státní tajemník Ministerstva obrany SR Róbert Ondrejcsák, zástupkyně primátora Bratislava Iveta Plšeková, francouzský velvyslanec J. E. Christophe Léonzi, ale také zástupci českého, italského a ruského velvyslanectví.

Vzácní hosté si po oficiálním programu se zájmem prošli celou expozicí, stejně jako tisíce dalších zájemců, kteří na Legiovlak v Bratislavě dorazili v následujících dnech. V den českého státního svátku, 28. září, se uzavřela spanilá jízda Slovenskem a Legiovlak vyrazil zpět do České republiky, aby se jeho první českou podzimní zastávkou stalo Znojmo. ■

text br. Milan Mojžíš,
tajemník ČsOL
foto br. J. Charfreitag, V. Šinkovec,
Z. Ján a M. Mojžíš

Vzpomínková pouť ITÁLIE 2017

Vzpomínkovou poutí po stopách našich zajatců do jižní Itálie jsme s Milanem Bachanem plánovali několik let. Na počátku letošního roku jsme si připomněli 100. výročí založení Českého dobrovolnického sboru v Itálii a právě návštěva míst, kde bylo v roce 1917 zahájeno formování našich vojenských jednotek v Itálii, byla hlavním tématem letošní poutní cesty. Termín byl stanoven na druhou polovinu září, abychom putování spojili s tradiční vzpomínkovou akcí v Arcu u příležitosti 99. výročí bojů našich dobrovolníků u Doss Alta a dalšími doprovodnými akcemi, které pro nás připravil PhDr. Ing. Jozef Špánik z našeho velvyslanectví v Římě.

Jako první v polovině září vyrazil do Itálie filmový štáb Jakuba Taberyho, který natáčí ve spolupráci s ČsOL filmový dokument o československých legiích. Společně s našimi průvodci v historických uniformách se nejprve zúčastnili vojensko-historické ukázky věnované připomínce 100. výročí rakousko-německé ofenzívy u Caporetta a poté putovali po alpských hřebenech, tedy po místech, kde u štábů italských armád působily oddíly československých výzvědků s výzvědnými, zpravodajskými a agitačními úkoly.

V prvních minutách pátku 22. září vyrazil do Itálie autobus ministerstva obrany s doprovodným transportérem Československé obce legionářské, který řídil Jirka Charfreitag, aby i on konečně zhlédl italská bojiště v okolí Doss Alta. Po příjezdu do Rovereta jsme navštívili novou expozici ve vojenském muzeu, které se nalézá ve staré pevnosti Castello ze 14. století. Naši odborníci sice brzy našli některé nesrovnalosti, ale i tak moderní expozice stojí za prohlídku. Po krátké procházce centrem města jsme se na parkovišti pod troskami starobylého hradu Castel Dante setkali s našim filmovým štábem, italskými alpinisty v čele s Carlem Zanonim, historikem Tizianem Bertem a především Jozefem Špánikem, který se od této chvíle stal nepřehlédnutelným členem naší skupiny. V Ossariu na vrcholu kopce jsme krátkým pietním aktem s položením věnce a zpěvem státní hymny uctili památku zde pohřbených 151 československých legionářů, jejichž jména jsou zvěčněna na vnitřních stěnách Ossaria. Další naše kroky vedly na nedaleký pahorek, kde se vysoko nad městem Rovereto tyčí La Campana dei Caduti – Zvon padlých. Po pietním aktu jsme přešli do městečka Castione, kde jsme se seznámili s přípravou výstavby nového pomníku věnovanému účasti československých legionářů v bojích na Doss Altu. Jednání ukončila ochutnávka zdejší speciality – kaštanového likéru a po krátkém přesunu nás Marcela ubytovala v kempu v Riva del Garda.

Následující den ráno jsme přímo v Rivě uctili památku československých výzvědků Štorcha a Jeřábka, kteří zahynuli při plnění průzkumné hlídky. U pomníku, který stojí na místě, kde byl v červenci 1918 popraven desátník Alois Štorch, jsme se sešli s alpinisty z Rivy a s delegací Plzeňského kraje v čele s hejtmanem Josefem Bernardem, která se s námi do neděle účastnila vzpomínkových akcí. Sobotní odpoledne patřilo výstupu na legendární kótu 703 – Doss Alto, kde se 21. září 1918 naši legionáři úspěšně ubránili přesile útočících rakousko-uherských jednotek. Cestou nám alpinisty z Arca a Naga ukazovali zbytky zákopů, překážek z ostnatých drátů a různých staveb. Na informačních deskách podél naučné stezky byly i fotografie z první novodobé pouti ČsOL z roku 2008, a při jejich zhlédnutí jsme věnovali tichou vzpomínku i bratru a kamarádovi Ludkovi Borovkovi, který nás již nemůže doprovázet. Na samotném vrcholu Doss Alta jsme při malém pietním aktu vzpomněli památku našich

bojovníků i jejich italských spojenců společným nástupem se zpěvem obou státních hymen. Velkým zážitkem byla prohlídka rozsáhlého podzemního komplexu a poprvé jsme došli i k legendárnímu zákopu Roncola Italiana, kde naši obránci utrpěli největší ztráty. Celé původní skalnaté okolí, včetně kóty 703, je dnes pokryto bujnou vegetací, která zhoršuje identifikaci míst, a tak jsme z popisů v denících a z detailního průzkumu terénu přesvědčeni, že skutečné místo zákopu je o několik desítek metrů níže, než nám ukazovali italská průvodci. Cestou zpět pro nás připravili alpiníci malé pohoštění, které všem přišlo vhod a na které poté navázalo večerní posezení v kempu.

Neděle 24. září patřila pietní vzpomínce v Arcu u pomníku, připomínající popravené čs. legionáře, kteří padli do rakouského zajetí na Doss Alto. Antonín Ježek, Karel Nováček, Jiří Šlégl a Václav Svoboda byli 29. září 1918 právě na těchto místech oběšeni na olivovnících za zradu císaře. Tradiční vzpomínky s polní mší se zúčastnili zástupci místní samosprávy, představitelé veteránských organizací, místní obyvatelstvo a jako součást české delegace i potomci jednoho z popravených legionářů. Po bohatém pohoštění v klubovně místních alpinistů jsme jen těžce opouštěli italské přátele, abychom pokračovali v náročném programu. Po dvouhodinové cestě jsme v městečku Pieve di Bono u pomníku, který zde byl obnoven před dvěma lety, uctili památku výzvědčíka Josefa Sobotky popraveného zde v červenci roku 1918.

V pondělí 25. září jsme se probudili v krásném golfovém resortu na okraji Solbiate Olona u Milána, kde se ve vojenském táboře v letech 1918–1919 formovaly jednotky československé domobrany. Památku 563 čs. domobranců a legionářů zemřelých v letech 1918–1920 se místní zastupitelstvo rozhodlo uctít výstavbou pomníku. Bílá stéla stojí na místě bývalého československého vojenského hřbitova, který byl v souvislosti s výstavbou základny NATO v roce 1964 zrušen. Celé slavnostní odhalení připravil a realizoval pplk. v. v. Vincenzo Ciaraffa. U hotelu se k nám připojila paní velvyslankyně České republiky v Itálii Hana Hubáčková a slovenská delegace vedená panem velvyslancem Jánem Šotherem a společně jsme za státním a legionářským praporem vyrazili zhruba jeden kilometr k pomníku. Abychom dokázali splnit všechny organizační pokyny, bylo

třeba vyhlásit totální mobilizaci lidských zdrojů. A tak se poprvé v italské legionářské uniformě ocitl br. Dračák a zapojení do kladení věnců byli i novodobí veteráni Pavel se Standou a sestry Marcela a Katka ve slušivých tmavomodrých uniformách ČsOL a Policie ČR. Odhalení se zúčastnilo vedení města, zástupci okolních obcí, zástupci místních ozbrojených sil a policie, dobrovolné spolky, historické jednotky, obyvatelé města, žáci a studenti místních škol. Ceremonie byla italsky velkolepá, plná různobarevných uniforem s drobnými chybičkami, zmatky a přehmaty. Po dekorování zasloužilých, slavnostních projevech, odhalení a položení věnců následovalo uložení schránky s českou (z Vítkova) a slovenskou (z Bradla) prstí do paty pomníku. Delegace poté odjely na místní hřbitov, na kterém je zachováno několik původních náhrobků ze zrušeného hřbitova. Zde jsme již převzali organizaci pietního aktu do vlastních rukou a vystříhli Italům ukázkový ceremoniál, což ocenili především alpiníci, kteří již za léta spolupráce pochopili, že je nejlepší ponechat organizaci ceremonií na nás. Následovala komentovaná prohlídka kláštera v Cairo, kde se v roce 1919 formovaly jednotky československé domobrany, a recepce v centru Jana Pavla II. Organizátoři zde prezentovali knihu „Čechoslováci na Oloně“ pplk. Ciaraffy a výroční razítko, které italská pošta věnovala památce československých vojáků. Vzhledem k překročení časového plánu jsme museli zrušit návštěvu vojenského hřbitova v Miláně a urychleně jsme vyrazili na jih s krátkou bezpečnostní přestávkou v Pise, kde jsme se na vlastní oči přesvědčili, že místní věž je opravdu šikmá. Pak již vše bylo v rukou řidičů, kteří dohnali časové zpoždění a dorazili do letoviska Paradiso v Tarquinii. Zde je nutné poděkovat části delegace, která se ještě v pozdních nočních hodinách vyrazila koupat k blízkému moři, a tak splnila i tuto část programu.

V úterý 26. září začala druhá etapa naší poutě. Příjezdem do Říma jsme si mohli připomenout události, které zde formovaly naše odbojové hnutí v Itálii. Již první akce na našem velvyslanectví v ulici Via dei Gracchi tomu odpovídala. Pod záštitou paní velvyslankyně zde proběhl slavnostní křest sedmého svazku Edice paměti Československé obce legionářské. Reediici vzpomínek Vladimíra Vaňka „Moje válečná odysea“ pomohl připravit k vydání historik ČsOL Tomáš Rusek a na křtu jsme mohli uvítat dceru Vladimíra Vaňka paní Miru B. Vaněk Shejbal. Životní osudy českého „Jamese Bonda“ určitě stojí za připomenutí i v současné době a je jen neuvěřitelné, že o jeho působení

v prvním i druhém odboji nebyl dosud natočen celovečerní film. Pro naši pouť bylo důležité, že ruský legionář Vladimír Vaněk v roce 1916 významně zasáhl i do formování československých legií v Itálii. Na velvyslanectví jsme předali čestné uznání ČsOL paní velvyslankyni a pamětní medaili ČsOL generálu Rino de Vitovi za podporu legionářských tradic a spisovatel Paolo Coluzzi nám představil svůj nový román Purpurový kalich (Il Calice di Porpora), který se odehrává u československých legií na Sibiři. Na protestanském hřbitově Cimitero Acattolico jsme u hrobu Vladimíra Vaňka položili věnce ČsOL, ČR a SR a zazpívali českou hymnu. V rodinné hrobce je uložen i Vaňkův strýc Ing. Karel Veselý, který byl jedním z prvních organizátorů čs. hnutí v Itálii. Dojetí paní Miry B.

Vaňkové Shejbal bylo pro nás více než poděkováním. Odpoledne jsme pak měli možnost osobně si prohlédnout římské památky a projít se po ulicích „věčného města“. Část výpravy v čele s Jozefem Špánikem si v kostele Santa Maria dell'Anima prohlédla společný hrob 453 rakousko-uherských vojáků (včetně nejméně 20 Čechů), kteří zemřeli v letech 1918 a 1919 v Římě a v okolí jako váleční zajatci. Přejíždění po Římě bylo velkou výzvou pro naše řidiče, kteří s bravurou projížděli centrem města a hledali nám parkování. Před příjezdem do Říma jsme sice zhlédli několik historických filmů, ale k našemu „překvapení“ provoz oproti válečným rokům „trochu“ zhoustl. A aby to nebylo jen tak jednoduché, tak se nám navíc 7 km od hotelu porouchal autobus. Za pomoci recepční z hotelu jsme kyvadlově evakuovali cestující do hotelu a přes noc dokázal Jirka Blecha s pomocí servisu opravit závadu, a tak mohl další den program pokračovat beze změny.

Ve středu dopoledne jsme navštívili vojenské letecké muzeum ve Vigna di Valle severně od Říma. Mohli jsme si zde prohlédnout historické letouny první světové války, které měly vztah k našemu odboji (rakousko-uherský hydroplán L47 Lohner, Caproni Ca-33), ale též velké množství italských vojenských letounů od počátku 20. století do současnosti. V poledne jsme se opět setkali se zástupkyněmi a zástupci českého a slovenského velvyslanectví u hrobu československého legionáře Jana Čalouna. Podporučík italských legií Čaloun zemřel dne 25. října 1918 v nemocnici Porta Furba poblíž Říma a je jediným československým vojákem, pohřbeným na římském vojenském pohřebišti Verano, kde se nacházejí hroby 50 000 italských vojáků, padlých za první a druhé světové války. Následoval přesun do centra a položení věnce u pamětní desky na budově banky Generali na náměstí Piazza Venezia. Tím jsme si připomněli 24. květen 1918, kdy zde generál Milan Rastislav Štefánik převzal od italského předsedy vlády bojový prapor pro 34. čs. střelecký pluk. Nejenom pro nás, ale i pro stovky turistů bylo velkým zážitkem spatřit české vojáky a historické legionáře pochodující s vlajčími prapory centrem Říma. Následovala prohlídka interiérů pomníku Viktora Emanuela II. a přilehlých římských památek. Po příchodu zbloudilé dvojice našich „slovenských bratrů“

j jsme vyrazili do hotelu, kde jsme dlouho do noci probírali zážitky z předcházejících dnů.

Čtvrteční dopoledne jsme strávili v klášteře Montecassino. Kolega Špánik zde pro nás připravil úžasný zážitek. Místní knihovnik nám přinesl ukázat Codex Cassinensis, ve kterém se dochoval latinsky psaný záznam o úmrtí a pohřbu českého knížete Konráda II. Oty dne 9. září 1191 při vojenském tažení s římským králem Jindřichem VI. I přesto, že se hrob do dnešních dnů nedochoval, je možné tak považovat klášter za památné místo české vojenské historie. A aby nám knihovnik udělal radost, když bylo 28. září, přinesl nám ještě jednu knihu z 11. století, ve které byl připomenut český patron Svatý Václav. Musím poděkovat Svatému Václavovi, že jsme u příležitosti jeho svátku dostali možnost podržet si v rukou knihy staré téměř tisíc let, což se nám již asi nikdy nepoštěstí. Na nedalekém polském vojenském hřbitově jsme při slavnostním ceremoniálu položili věnec rodákovi z Ostravy, rotnému Rudolfu Kurkovi, který zde jako příslušník 14. Batalionu Strzelców 2. Korpusu Polskiego dne 28. dubna 1944 padl. Prohlásit za Češku kapitánku Irenau Renatu Anders, ženu velitele 2. Polského armádního sboru generála Wladyslawa Anderse, jsme se s ohledem na přátelské vztahy s Polskem přece jen neodvážili, přestože se narodila v Bruntále. Po sjezdu z vrcholu dominanty, o kterou byly v roce 1944 sváděny krvavé boje, jsme sjeli do města Cassino, kde se v místní části Cairo nachází hroby rakousko-uherských zajatců zemřelých v místním zajateckém táboře. Pietní akt s námi absolvovala i radní pro kulturu paní Dana Tauwinkelová, která pochází z Moravy. Poslední pietní akt dne pak proběhl na velkém francouzském hřbitově Venafrò u hrobu špkt. Josefa Dufka, který při službě u jednotek Svobodných Francouzů padl 18. května 1944. Česká hymna, která zazněla na tomto dalekém hřbitově, byla

asi první v jeho historii. Cestou do Paduly jsme se za Neapolí zastavili v Hercolaneu, abychom si prohlédli zbytky města zničeného výbuchem Vesuvu 24. srpna roku 79.

Příjezdem do Paduly jsme se dostali do jednoho z hlavních cílů naší cesty. Do zdejšího zajateckého tábora byli v létě 1917 přesunuti čeští a slovenští zajatci včetně představitelů Československého dobrovolnického sboru, kteří zde našli příznivé podmínky pro svou propagační, organizační, kulturní a sportovní činnost. Na konci roku 1917 měl sbor již 4 499 členů a jeho činnost se stala jedním ze základních kroků na cestě k vytvoření československých legií v Itálii. Zde byl vydáván časopis *V boji*, jehož logo je na tričce, které obdrželi účastníci poutě. Z areálu místního kláštera odcházely na počátku roku 1918 pracovní prapory do válečného pásma, poté zde byla vyhlášena smlouva o povolení čs. vojska v Itálii, zde proběhla mobilizace Čechů a Slováků do vznikajícího vojska a z brány kláštera vycházeli dobrovolníci k dalšímu výcviku. A nyní jsme vše spatřili na vlastní oči. Po prohlídce a fotografování vnějších částí kláštera následoval společný pietní akt s představiteli nadace Nova Civitas u pamětní desky, kterou na památku čs. legií instalovali v roce 2012 u vchodu do klášterní zahrady, kde býval zajatecký tábor pro mužstvo. Svůj věnec položila u desky i sestra Zuzka Kuntová, aby vzdala čest svému prastrýci, který po dvouletém zajetí v táboře Certosa di Padula zde v březnu 1918 zemřel. Vstupem hlavní branou s vlajícím praporem jsme zahájili prohlídku kláštera a představitelé nadace nás provedli interiéry kláštera a pěknou výstavou o Čechoslovácích ve zdejších zajateckých táborech. Přítomen byl i velvyslanec Enrico Padula, jehož děd byl jedním z velitelů u československých jednotek a jenž je vyfotografován v čele odcházejících dobrovolníků z klášterních vrat na frontu.

Naprosto odlišné chování jsme pak zažili ve městě Santa Maria Capua Vetere. Právě v místním zajateckém táboře byl 15. ledna 1917 založen Český dobrovolnický sbor, a tak jsme se téměř rok bezúspěšně snažili o instalaci pamětní desky.

Po našem příjezdu nás starosta města sice milostivě přijal, se strojeným filmovým úsměvem převzal desku a dokonce slíbil, že ji instaluje, ale až se mu podaří zjistit, kde se tábor vlastně nachází. Daleko lépe se choval velitel městské policie, který nás osobně doprovodil do areálu bývalého vojenského tábora, kde se zajatecký tábor nacházel a přislíbil nám pomoc při osazení desky. Po prohlídce amfiteátru, ve kterém v roce 73 př. n. l. zahájil Spartakus své povstání, jsme rychle ujížděli dál.

Po příjezdu do Sulmony jsme slavnostním pochodem pod prapory dorazili na místní radnici, abychom se stali účastníky podpisu partnerství mezi městy Šumperk a Sulmona. Delegation Šumperku byla pouze čtyřčlenná, a tak jsme se stali nedílnou součástí ceremoniálu včetně následné večeře. A od brzkého rána nás čekal bohatý program organizovaný historikem československých legií Mariem Salzanem. Začali jsme na městském hřbitově, kde jsou připomenuti rakousko-uherská zajatci, kteří se nedožili návratu do vlasti. Velmi srdečně bylo opětovné setkání s pracovníky kulturního oddělení Velvy-

slanectví SR paní Lubicou Salvátovou, která za námi z Říma přijela. Po několikaminutovém dohovoru o provedení pietního aktu, jsme před jeho zahájením zjistili, že je vše jinak, neboť italské věnce měly bambusové podpěry. Ale improvizace je naší světlou stránkou, a tak jsme zde předvedli další z ukázkových ceremoniálů. Nejvíce dojatý byl Marcel Hoblík se svými ratolestmi, který našel na pomníku jméno svého zemřelého prastrýce, a tak mu mohli osobně vzdát čest. Následoval přesun do Opatství Ducha svatého v Morrone, což je vznešený název kláštera v Badia di Sulmona, který se stal též jedním ze středisek formování československých jednotek v Itálii. Po odhalení pamětní desky, kterou nechala zhotovit Československá obec legionářská, jsme se všichni odebrali do společenské místnosti. Nejspíše vnuknutí na svatých místech mne osvítilo, předat velení čestné strážce bratru poručíku Karasovi, a tak jsem po následující dvě hodiny trvajících proslovec mohl sedět. Při této improvizované konferenci jsme jen oslovení všech významných hostů slyšeli asi sedmkrát (!) a byli jsme vděční tlumočnickům, kteří některé překlady zjednodušovali. Klášter sloužil po staletí jako vězení či zajatecký tábor a teprve nyní je pomalu vracen do své původní krásy. Mario Salzano s Jozefem Španíkem pro nás připravili i prohlídku opuštěné vojenské základny Fonte d'Amore, kde byl další zajatecký tábor, ve kterém se formovaly československé legie. Závěrem nás paní starostka pozvala na společný oběd. Abychom neurazili naše hostitele, musel jsem na jeho konci nabádat každého ke konzumaci hlavního chodu – divokého praseta na hrášku, neboť mnoho účastníků výpravy po několika porcích studeného a teplého předkrmu (nebo i samostatně koupené pizze) tvrdilo, že je přejedeno.

Jen těžko jsme se loučili s příjemnými a pohostinnými přáteli a ujížděli do města Giulianova, kde měla být odhalena malá deska ruskému legionáři Kelblovi, který cestoval v 1. transportu nemocných a raněných legionářů z Ruska a při

transportu z Neapole ve zdejší nemocnici na jaře roku 1919 zemřel. Již pohled z našeho autobusu na řady čekajících italských účastníků ceremonie naznačoval, že se nebude jednat o malý pietní akt, jak bylo původně avizováno. Desku osadila a vše připravila místní skupina monarchistů z asociace čestné stráže hrobů v Pantheonu, kteří se, jak název napovídá, podílí na hlídání hrobů italské královské dynastie v Pantheonu. Jejich protokolista byl kouzelný a celou ceremonii měl pevně v rukou. Nejdříve všechny kroky důsledně vysvětlil a poté zahájil přesun praporečnicků, uniformovaných tvarů, nosičů věnců a přihlížejících. Nenechal se vyvést z míry ani vyrovnáním naší čestné stráže s prapory do linie, když on je potřeba ohnout do křivky či snahou Pavla Skácela a Standy Švidka v uniformách modrých baretů porovnat stuhu věnců. Naprostým fenoménem, který jsem dosud nikde nezažil, se pak stalo přerušení ceremonie za účelem vysvětlení několika dalších kroků a její následné spuštění po avizovaném slově „Atenzione“. Jen v případě závěrečné přehlídky italských a českých tvarů se mu nezdálo, že se mýjeli na jím zamýšleném místě bez vzájemného pozdravu, ale to slíbil v následujících letech „doladit“. Nejvíce na nás zapůsobil představitel asociace pan De Berardinis s nádherným „mušketýrským“ pláštěm se symboly Italského království, který nás po ukončení odhalování vzal k hrobce svých předků, kde nám poutavě vylíčil jejich vojenskou minulost. Stejně srdečná byla i večeře, kterou pro nás monarchisté připravili a kterou jsme zakončili vzájemným děkováním a předáváním darů.

Předposlední den cesty, neděle 1. října, byl věnován připomínce formování československého armádního sboru v Itálii. Ve Folignu nás čekal náš přítel profesor Lamberto Ferranti a zajistil nám prohlídku Palazzo Candiotti, kde bylo sídlo velitele sboru generála Grazianiho. Položení věnce k pamětní desce na průčelí paláce bylo sice komplikováno probíhajícím běžeckým závodem, ale to zkušené „pokladače“ neodradilo. Na britském válečném hřbitově v Assisi jsme si připomenuli štábního

kapitána Ladislava Krieglera, který v řadách 8. pluku britského královského dělostřelectva bojoval v severní Africe a poté v Itálii. Během osvobozování města Perugia utrpěl 24. června 1944 při výbuchu německé bomby zranění, kterému o několik dní později ve vojenské nemocnici podlehl. Po prohlídce známého poutního místa nás profesor Ferranti dovedl na hřbitov Cimitero Monumentale v Perugia, kde se mu podařilo nalézt hroby dvou československých legionářů, kteří zemřeli při výcviku. Jejich osudy nám po pietním aktu přiblížil. Na hřbitově jsme našli ještě několik náhrobků se jmény Čechů, ale to byli rakousko-uherský zajatci, kteří neměli statut legionáře. Při odchodu ze hřbitova se změnilo dosavadní krásné slunečné počasí v chladný dešť, který nás doprovázel při prohlídce San Marina a celé zbývající cestě domů.

Poutní cesta do Itálie splnila všechny stanovené cíle a prezentovala legionářské tradice České republiky po velkém území Itálie. Při tom jsme našli mnoho nových místních spolupracovníků, podporovatelů a přátel. Je nyní na nás, ministerstvu obrany a velvyslanectví České republiky, abychom společně pokračovali a dále rozšiřovali povědomí o účasti našich dobrovolníků v bojích 1. světové války. Úspěchu by nebylo dosaženo bez perfektní přípravy Jozefa Špánika, kterému jsme se s Milanem Bachanem snažili pomáhat, a také bez velké podpory našich italských přátel. Velký dík patří oběma řidičům, Jirkovi Blechovi a Radku Šedivému, kteří nás rychle a bezpečně dopravovali a Marcelu Ludvíkové, která pro nás měla vždy nějaké místo na spaní. A na úspěchu akce se podíleli všichni účastníci poutě, kteří na 11 dní vyměnili pohodlí domova za sedadla autobusu a ve svém osobním volnu prezentovali Českou i Slovenskou republiku a Československou obec legionářskou na 25 pietních akcích včetně odhalení dvou pamětních desek a jednoho památníku. Všem těm, kteří stáli čestnou stráž, nosili prapory, kladli věnce, zpívali státní hymnu a účastnili se pietních aktů či se starali o ubytování, patří velký dík. ■

100 let československého dělostřelectva

Bitva u Zborova a spolehlivost, kterou naši legionáři prokázali, znamenaly možnost rychlého rozvoje našich sil v Rusku a rozšiřování Československé střelecké brigády na divizi a sbor. Vznik a rychlé rozšiřování útvarů československého dělostřelectva tak připadá na druhou polovinu roku 1917. Vznik samostatného československého dělostřelectva jsme připomněli za podpory Ministerstva obrany ČR spolu s kluby vojenské historie a 13. dělostřeleckým plukem „Jaselským“ dne 30. září v areálu Ravelinu No. XIV v dělostřelecké pevnosti Josefov.

Ravelin No. XIV se poslední zářijovou sobotu zaplnil historickou dělostřeleckou technikou, a když úderem desáté hodiny zazněla ohlušující salva historických děl, kouř spáleného střelného prachu nenechal nikoho na pochybách, že vzpomínka na československé dělostřelce se ponese v duchu divácky atraktivních

a poučných ukázek činností obsluh starých děl. Šest kusů střílející historické techniky s obsluhou doplňovala statická expozice z historie i současnosti našeho dělostřelectva, včetně zázemí či zaměřovacích přístrojů a odborné přednášky s dělostřeleckou tematikou.

Ještě předlegionářské období českých dělostřelců připomněl pan Aleš Prostředník z Dobrušky se svou replikou sedmiliberní houfnice vz. 1753 Lichtenstein, jejíž poslední modernizace proběhla ještě v roce 1845. Zpředu nabíjené dělo sice působilo mezi svými následovníky z 20. století poněkud archaicky, nicméně zvukový efekt výstřelu předčil všechny ostatní. Historii samostatného československého dělostřelectva představoval až kanon ráže 76,2 mm vz. 1902 známý také jako třípalcovka, vyráběný v závodu Putilovsk nedaleko Petrohradu. Na svou dobu velmi moderní rychlopalný kanon vycházel z francouzského kanonu systému Schneider M1897 a používal se dokonce v boji proti tankům. Kanony tohoto typu tvořily páteř československého dělostřelectva v Rusku a na Sibiři. První kusy pocházely od jednotlivých ruských baterií přidělených československé

střelecké brigádě u Zborova. Právě ze sedmých baterií 3., 4. a 10. brigády vznikl nejprve 1. čs. dělostřelecký oddíl, který se již v září 1917 rozšířil na 1. čs. dělostřelecký pluk Husitský Jana Žižky z Trocnova a už 21. listopadu 1917 byla československých dělostřelců celá brigáda. Kanon zapůjčený z Vojenského historického ústavu bohužel není zcela kompletní a tak byla jeho ukázka pouze statická s odborným výkladem. V současné době se ale na základě dokumentace a zapůjčeného kanonu staví dvě repliky, které budou k vidění na akcích ČsOL a doplní expozici dělostřeleckého improvizovaného obrněného vozu na Legiovslaku. Několik jejich komponentů už bylo k vidění v Josefově, když vše půjde dobře, kanon bude ke konci roku hotový a od příštího března si jej každý bude moci prohlédnout v naší pojízdné expozici.

Ačkoliv věhlas československé dělostřelecké konstrukční školy se rozvíjel zejména v období první republiky, nepodařilo se nám sehnat důstojného zástupce dělostřelecké techniky a tak prvorepublikovým dělostřelcům se věnovala jen přednáška pana Martina Říhy, která zájemce seznámila s dělostřeleckou výzbrojí předválečného opevnění. Plánované kasematní houfnice ráže 100 mm nebyly v roce 1938 k dispozici a tak výzbroj dělostřeleckých srubů předválečných tvrzí improvizovaně tvořily lehké horské kanony vz. 15 ráže 75 mm. Způsob jejich umístění před tvrzovými objekty trochu připomíná improvizace, které 20 let předtím museli vytvářet naši legionáři na Sibiři.

Největší část funkční dělostřelecké techniky pocházela z období druhé světové války a z výzbroje našich zahraničních armád. Oba představitelé západu – šestiliberní protitankový

kanon a pětadvacetiliberní kanonová houfnice jsou ze sbírek klubu Rota Nazdar. Zatímco šestlberku už návštěvníci našich akcí znají, pětadvacetiliberka měla premiéru a zároveň křest.

Pětadvacetiliberní kanonová houfnice (pro nás ráže 86,2 mm) přišla do výzbroje britského královského dělostřelectva těsně před začátkem druhé světové války a stala se základním polním dělem britské armády až do 60. let. Meziválečná léta žádala úspory a tak dala vzniknout tomuto modernímu a víceúčelovému kanonu. K našim vojákům se dostaly ve výzbroji Dělostřeleckého pluku 1, který byl součástí Československé smíšené brigády a pochopitelně i brigády obrněné, na kterou byla původní smíšená brigáda reorganizována v roce 1943. Dělostřeleckému pluku 1 velel nejprve plk. Alois Liška, poté, co převzal velení celé brigády, jej nahradil pplk. Lubor Marek. Pluk byl organizován do tří oddílů, každý o dvou bateriích se čtyřmi kanony

a účastnil se obléhání přístavního města Dunkerque. 30. května 1945 pak kanony deflovaly centrem Prahy při přehlídce. Konkrétní kus se podařilo zachránit díky spolupráci Roty Nazdar s anglickým klubem The Garrison, část kanonu je nově vyrobena, aby splňoval požadavky legislativy na expanzní zbraň střílející černoprachovou slož, zbytek je postaven z různých vraků, které se v průběhu let podařilo sehnat. Odpolední křest děla byl zároveň poděkováním panu Mike Peacock a členům The Garrison, díky kterým se jej podařilo uvést do současného ukázkového stavu. Obsluhu při střelbě pak společně tvořili jak Angličané, tak členové Roty Nazdar a jednoty Praha 3.

Kanon Ordnance Quick Firing 6-pounder byl britský protitankový a tankový kanon ráže 57 mm. Tvořil primární výzbroj britského protitankového dělostřelectva ve středním období druhé světové války a v tankové verzi se stal součástí výzbroje mnoha typů britských tanků a obrněných vozidel. Poprvé byl použit v Severní Africe v dubnu 1942 a rychle nahrazoval předchozí kanony OQF 2 pounder v jejich protitankové úloze, to

už ale i šestiliberka začala konstrukčně zaostávat a už od roku 1943 ji nahrazoval o mnoho těžší 17 liberní kanon. V Československé obrněné brigádě byly kanony zařazeny v rámci dvou protitankových čet rot doprovozných zbraní Motoprapporu. Velitelem první čtyry byl v roce 1945 při obléhání přístavu Dunkerque npor. Mojmír Maděrovič, druhé roty npor. Ladislav Prchala a velitelem samotné Roty doprovozných zbraní byl kpt. Antonín Petrák. Kanon byl na akci v doprovodu pásového obrněného transportéru Brencarrier Mk. III ze sbírky KVH Erika Brno. Brencarrieri se sice jako tahače kanonů primárně nepoužívaly, ale byly rozhodně spolehlivější, než přidělované Lloydy.

Československé dělostřelce z východní fronty reprezentovaly dva divízní kanony vz. 1942 (ZIS-3) ráže 76,2 mm s obsluhou 2. protitankového pluku, který byl součástí 1. československé brigády v SSSR. S těmito vysoce výkonnými a spolehlivými kanony se naši setkali už během bojů o ukrajinské Sokolovo, kdy jejich boj o ves podporovali sovětské protitankovci. Do výzbroje se dostaly se vznikem československé brigády v Novochopersku a svým křestem ohněm v našich barvách prošly v bojích o Kyjev. Protitankový dělostřelecký pluk byl součástí každé naší pěší brigády a tak svou roli sehrály v bojích na Dukle, u Liptovského Mikuláše, Malé Fatře i bojích na Moravě v roce 1945. V Československu se po válce i licenčně vyráběly. Obsluhu v rámci akce tvořili příslušníci nadklubového sdružení 4. prapor úderný převážně z klubů KVH Zlín a Spolek přátel odboje z Přerova, z nichž většina je členy právě jednoty ČsOL Přerov. 1. důstojník této dělostřelecké čety, známý badatel a publicista Ing. Milan Kopecký, v rámci své přednášky rovněž nastínil organizaci a vývoj dělostřelctva Československého armádního sboru v SSSR.

Posledním kouskem techniky, který se předvedl v komentované střelecké ukázkě, byl známý Flugzeugabwehrkanone 30/38 ráže 2 cm. Známy automatický FLAK byl obávanou zbraní Wehrmachtu nejen ve své protiletadlové úloze. Co má ale tento kanon společného s našimi dělostřelci? Několik

kusů FLAKu totiž v květnu 1945 ukořistili povstalci na nádraží v pražských Vršovcích a ihned jej použili proti Němcům. Flaky byly rovněž ve výzbroji improvizovaných obrněných vlaků. V případě povstalců asi nelze příliš mluvit o uniformách, ale právě barikádníci z jednoty Praha 3 a jednoty Plzeň vypálili z tohoto automatu několik dávek.

Současnost českého dělostřelctva pak představovala samohybná houfnice vz. 77 DANA z výzbroje 13. dělostřeleckého pluku „Jaselského“ z Jinců. Z bezpečnostních důvodů (přeci jen výstřel z DANY je o něco větší rána než akustický výstřel z černoprachových nábojek) sice nestřílela, ale příslušníci pluku informovali návštěvníky o možnosti služby v AČR nebo v rámci Aktivních záloh. Náčelník štábu pluku pplk. Roman Smolka v rámci přednášky představil současnost i vize budoucnosti našich dělostřelců. Akce se během soboty zúčastnilo několik stovek návštěvníků a štáb České televize ve dvou živých vstupech, reportáži pro Události a Události v regionech zprostředkoval naši akci statisícům diváků po celé České republice. Děkujeme všem, kteří se na průběhu akce podíleli, 100. výročí vzniku československého dělostřelctva se podařilo připomenout velmi důstojně. ■

Cesta GLENNA CLARKA oživila zapomenuté vzpomínky na pochody smrti

Text a foto Milena Městecká

Glenn Clark z Aucklandu na Novém Zélandu vyrazil letos 16. srpna na tisíc kilometrů dlouhou trasu pochodu smrti svého otce, válečného zajatce G. W. Clarka. Za čtyři týdny projel Glenn na kole cestu, kterou jeho otec šel pěšky v roce 1945 déle než tři měsíce. Z velké části přes území Moravy a Čech. Spolu s ním prošlo tento pochod smrti 60 až 70 tisíc válečných zajatců. Od konce ledna, za mrazu a zimy, chladným jarem, až do osvobození v prvních květnových dnech. Cesta Glenna rozhýbala mnoho událostí – napříč celou republikou.

PRVNÍ SETKÁNÍ V HOLICÍCH – POZNÁVÁM OSUDY VOJÁKA G. W. CLARKA

Středa 23. srpna (Český Těšín – Nový Bohumín – Holice) Ráno otvírám mail od Petra Majera, kronikáře města Bystřice a předsedy Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místeku. Posílá mi článek „Novozélandčan se vydal na trasu smrti, po které šli váleční zajatci“. Na obrázku vidím Glenna Clarka, kterého v té chvíli ještě neznám, v rozhovoru nad mapou s paní Gabrielou Hřebačkovou, místostarostkou Českého Těšína a Martinem Krůlem z Muzea Těšínska. V článku lovím data, Glenn vyjel na cestu už před týdnem 16. srpna. V duchu projíždím trasu zimních pochodů smrti válečných zajatců – Olomouc, Mohelnice, Litomyšl, Hradec Králové, Jičín... počítám, kde asi teď může být, jak rychle vlastně jede? Volám do Českého Těšína, vzápětí nacházím další článek od novináře Tomáše Januszka s mailovou adresou Glenna. Ten mi posílá ochotně i fotografii Glennova otce. Mezitím mi konečně odpoví Glenn na mail – dnes večer bude nocovat v Holicích. Což

Fotografie Glennova otce, vojína G. W. Clarka

si nenechám ujít, je to jen půl druhé hodiny z Prahy. Kolem osmé večer se poprvé setkáváme – Glenn sdílí mé nadšení, těší ho zájem o osudy jeho otce a o pochody smrti. Původně čekal na své cestě více pozornosti a informací. Postupně pochopil, že pochody smrti jsou i v Evropě téma teprve objevené, i po více než 70 letech od konce války.

Glenn mi představuje svého otce, vypráví, ukazuje dokumenty. Vojín George William Clark z Aucklandu, pro své blízké Jack, na první pohled přitažlivý mladý muž, sportovec, cyklista. Do zajetí se dostal v červnu 1942 v Egyptě. Novozélandské jednotce se tehdy podařilo noční průlom z téměř beznadějně obklíčené u Minqar Qaim. Glennův otec byl však jako řidič jednoho ze zasažených nákladních aut vyhozen při explozi ven z vozu. Při pádu si zlomil stehenní kost. Bitevní palbu přežil, byl nalezen a zajat italskými vojáky, tehdy pod velením generála Rommela. Převezen do Itálie, kde pobyl v několika lazaretech až do chvíle vystoupení Itálie z války. Britské zajatce, tedy i Novozélandana Clarka, měli přijet osvobodit spojenci. Němci byli bohužel rychlejší, nestáli o osvobozené vojáky, které co nevidět nasadí znovu do boje proti nim. V listopadu 1943 je G. W. Clark už v německém zajetí ve Stalagu VIIIA (Zhořelec), později VIIIB (polský Těšín). Pracuje pak v jednom z jeho mnoha pobočných táborů v Novém Bohumíně. Zlomená noha zůstane

Glenn Clark v Sobotce před hrobem a pomníkem sovětských válečných zajatců, obětí pochodu smrti

až do konce života kratší, kulhá – práci, přežití zajetí a nakonec i absolvování pochodu smrti mu to nepochybně ztížilo. A co víc, doma byl známým a úspěšným cyklistickým závodníkem. Na kole už po válce jezdit nemohl. Jeden z důvodů, proč Glenn trasu na počest otce chtěl projet na kole.

Glenn jako nejmladší syn o této době moc od otce vyprávět neslyšel. O zajetí nebo pochodu smrti téměř vůbec nic. Ani jeho rodina. Až po smrti rodičů se Glenn dostal ke korespondenci otce ze zajetí. Také k soupisu míst pochodu smrti pořízeném jeho otcem. Ale nebylo se už koho na něj zeptat. Ostatní váleční zajatci, kamarádi otce z novozélandského Spolku válečných zajatců, už také nežili. Glenn se rozhodl pátrat sám – už v roce 2009 podnikl cestu do Evropy. Navštívil Lambinowice, muzeum na místě bývalého Stalagu VIII B Lamsdorf. Dostal se na místa pobočného tábora v Novém Bohumině, za pomoci místního staršího pana učitele místo dokonce našli. A letos se rozhodl projet celou trasu pochodu smrti, téměř 1000 km, na kole.

Pak jsem na oplátku vyprávěla, co vím o pochodech smrti válečných zajatců u nás. Vysvětlila jsem kudy a jak přes naše území procházely – což potvrzoval i soupis obcí pořízený jeho otcem. Jak s nimi německé stráže zacházely, kolik přinesly ztracených životů, o pomoci na českém území poskytované často a přes přísný zákaz. Počty obětí, pochodů, i včetně pochodů vězňů koncentračních táborů. Glenn nenacházel na trase o pochodech smrti informace, přičítal to neznalosti českého prostředí a jazyka. Viděl hlavně hroby a pomníky sovětských vojáků a považoval to spíše za pozůstatek minulého režimu. Vyvedla jsem ho z omylu a vysvětlila poměry padlých spojeneckých a sovětských vojáků v závěru války. I to, že v mnohých hrobech jsou často pohřbeny vedle těchto padlých v bojích i oběti z řad sovětských válečných zajatců z pochodů smrti. Také těch, co utekli k partyzánům, ale padli nakonec v osvobozených bojích. Glenn především přiznával a zdůrazňoval, že si až tady naplno uvědomil, jak těžká pro všechny u nás a v Evropě doba války byla a jak zde všechno poznamenala, zničila. Těch obětí si váží takto ještě víc. Vyjádřila jsem Glennovi naopak velké uznání za jeho úsilí a odhodlání věnované cestě po stopách jeho otce – to se dnes jen tak nevidí. A také jejich zemi, která poslala své vojáky do vzdálené války v Evropě.

Glenn pak jede dále, kolem Hradce Králové a Jičína. Velkým městům se trasy pochodů smrti totiž záměrně vyhýbaly. Především, aby německé stráže zamezily pomoci obyvatel.

Při pátrání po osudu svého otce se Glenn Clark vydal do Vojenského historického archivu v pražské Ruzyni

Také aby se vyhnuly hlavním silnicím ucpaným německými uprchlíky, přesuny vojsk a zbraní, zásob na frontu. Navštěvuje po cestě hřbitovy a pomníky. Učí se těžko, ale přece, rozumět českým nápisům a s pomocí internetu dokonce i azbuce. Dívá se očima svého otce – vnímá kostely, staré budovy, stodoly, kde mohli zajatci přespávat. Píše blog, aby rodina a přátelé „byli při tom“. A my zatím domlouváme s Josefem Doškářem z Jednoty ČsOL v Novém Boru pro Glenna překvapení. Josef se ho chystá doprovodit na kole na cestě ze Sobotky do Mladé Boleslavi. A nejen to. Josef je rodák z Dolního Bousova. A tak bleskově organizuje s pomocí pana místostarosty obce Josefa Vynikala setkání s paní Jaroslavou Pickovou, pamětnicí pochodů smrti z vedlejšího Horního Bousova.

Pondělí 28. srpna (Hradec Králové – Jičín – Sobotka – Mladá Boleslav) Vše domluveno, v pondělí ráno se setkávám s Glennem znovu. Zastavujeme nejprve v Sobotce před hřbitovem, kde je hrob a pomník sovětských válečných zajatců, obětí pochodu smrti. Pak ranní setkání Glenna s Josefem. Je krátké, ale mají si hodně co říci. Glenn vypráví o oslavách Dne veteránů na Novém Zélandu (25. dubna, tzv. Anzac Day), kterých se účastní čím dále více mladých lidí, z třetí generace, z úcty k již

V Horním Bousově se Glenn Clark setkal s pamětnicí Jaroslavou Pickovou

Glenn Clark s panem Jaroslavem Bulínem, s pamětnicí pochodů smrti z Horního Bousova, s autorkou článku Milenou Městecskou a Josefem Doškářem, předsedou Jednoty ČsOL v Novém Boru

Glenn Clark a Josef Doškář v Mladé Boleslavi u pomníku Mileny Hážové, školačky zastřelené německou stráží 8. března 1945 při pochodu smrti

zemřelým veteránům. Zmiňuje i svou myšlenku na obnovu Spolku válečných zajatců na Novém Zélandu, který je momentálně nefunkční, pro jejich potomky a jiné aktivisty. Glenn nám ukazuje znak tohoto spolku, který veze celou cestu s sebou. Josef vypráví, jak válka postihla jejich rodinu, o osudu svého otce. Také o pochodech smrti, zdůrazňuje mnohem krutější podmínky a oběti z řad vězňů koncentračních táborů.

Pak už oba vyrazí na kole do nedalekého Horního Bousova. Pamětnice paní Picková i Glenn se setkávají v místech, kde přebývali sovětské zajatce. Oba jsou setkáním velmi dojatí. Mohla tehdy opravdu jeho otce vidět. V Horním Bousově zajatci nocovali. Podle jeho zápisu to bylo 5. března 1945. Slyšíme od ní, jak stovky zajatců do vesnice přicházeli, přenocovali a zase odcházeli, po několik dní. Sovětské zajatce nahnali do stodoly, jídlo se jim lilo do koryt pro prasata. Paní Picková, tehdy čtyřletá, jim s maminkou vozila každý večer napečený chleba, který se jim rozdával pod dohledem německých stráží. Jsme pak srdečně přijati na radnici v Dolním Bousově panem místostarostou Josefem Vynikalem i panem starostou Miroslavem Bočkem. Glennovi pak vše o týden později potvrzuje další svědek událostí z Horního Bousova, pan Jaroslav Bulín, na konci války sedmnáctiletý. Doškářovi

V rozhovoru s Tomášem Pilvousekem a Pavlem Koštejnem z mladoboleslavské jednoty ČsOL, mimo jiné o bojích v severní Africe

a Bulínovi se znali a tak Josef věděl, že pan Bulín vozil tehdy jídlo sovětským zajatcům. Pan Bulín vypráví, co má dodnes před očima – sovětské zajatce v ubohém stavu, bez bot, jen hadry nebo sláma na nohou převázaná provázky, v otrhaných zbytcích uniforem. Nemocní, mnozí se nemohli ani hýbat, jen zůstali ležet ve stodole, ani najíst se nemohli, viděl je tam ležet na slámě. Jak mohli jít zase dále a přežít, za dalšího bití strážemi, to bylo pro něj nepochopitelné. Pan Bulín mi později ukáže i dům v Horním Bousově, kde ubytovali „Anglo-Američany“, jak se tehdy říkalo zajatcům jiných národností. Ti byli vždy od sovětských zajatců odděleni a měli se o poznání lépe. Dostávali přeci jen balíčky Červeného kříže, jejich uniformy byly udržované, byli v lepších podmínkách i během zajetí. Také vyprávěl stejně jako paní Picková o tzv. národních hostech, Němcích prchajících v tu dobu na západ před frontou. Jak se jim dostávalo pomoci, jídla, noclehu, což byla pro místní povinnost. A zpět, obzvláště čeští obyvatelé, slyšeli často místo díky jen arogantní a povýšenou odezvu.

Glenn s Josefem dokončují společnou jízdu v Mladé Boleslavi u pomníku Mileny Hážové – školačky zastřelené 8. března 1945 německou stráží právě při průchodu pochodu smrti válečných zajatců. Podávala chleba jednomu ze

Další vzpomínky na průchod pochodů smrti Mladou Boleslaví přidal Josef Haisler z Jednoty ČsOL v České Lípě

zajatců, stráž zřejmě mířila na zajatce, ale zastřelila ji. Vyslechla jsem i další příběh postřeleného mladoboleslavského chlapce při pochodech smrti od pana Josefa Haislera, pamětníka, který viděl krátce pochody tehdy v Mladé Boleslavi na Dubcích. Chlapec to přežil, pan Haisler se s ním později znal. Německé stráže byly ve městech opravdu nervózní a agresivní, zpravidla se městům pochody vyhýbaly. Mladá Boleslav byla výjimkou – a neobešlo se to bez následků. Večer se pak

setkáváme ještě s Tomášem Pilvousekem a Pavlem Koštejnem z Jednoty ČsOL v Mladé Boleslavi. Ti doplňují mimo jiné pro Glenna informace o účasti našich čs. vojáků v bojích v severní Africe, kde byl raněn i jeho otec. Pro všechny bylo ten den setkání s Glennem vzácné, přeneslo nás do atmosféry tehdejších dnů. Rozkrylo další souvislosti, které by nás bez jeho cesty nenapadly. Glenn pak z Mladé Boleslavi pokračoval do Slaného. Odtud přešel vlakem do Prahy na dvoudenní přestávku. Jeden z těchto dnů jsme věnovali návštěvě archivu VHÚ. Nenašli jsme sice kartu válečného zajatce jeho otce, ale Glenn pochopil, co je v archivu k dispozici. A jak obtížné je něco konkrétního o otci vyhledat.

Pátek 1. září (Všetaty – Kralupy nad Vltavou – Slaný) Glenn přijíždí zpět z Prahy na trasu do Slaného a já dostávám zprávu a foto od pana Neséta ze severní Moravy. Ten neúnavně sbírá svědectví o pochodech smrti válečných zajatců již několik let. Dozvěděl se ode mne o cestě Glenna a vybavil se mu příběh, až romantický – ale se smutným závěrem. Novozélandan Ernest Browne byl vězněn jako válečný zajatec v moravském Úsově. Zamiloval se do místní dívky a večer se nad úsovským zámek často scházeli v lesíku. Německý strážce na něj před jednou ze schůzek čekal a zastřelil ho – za nedovolené opuštění tábora. Pan Nesét s paní knihovnicí Hamplovou z Úsova

Staré pohřebiště pietního území Stalagu Lamsdorf (Lambinowice v Polsku)

vyrazili na místní hřbitov a opravdu u kostela našli náhrobní kámen s jeho jménem. Foto mi hned zaslali. Dávám zprávu Glennovi a jeho příbuzní na Novém Zélandu okamžitě reagují. Jeho bratr Warren objeví kontakt na příbuzné Ernesta Browna, i na jeho dosud žijícího bratra Allana. O dva dny později si s ním už telefonuje. Rodina Ernesta dostala jen zprávu, že byl jako zajatec zastřelen na útěku. O své dívce jim Ernest psal, i o jejich plánech po válce se vzít. Ale netušili, že k zastřelení došlo takto tragicky. Zpráva je dojala a potěšil je i zájem v daleké zemi v Evropě o jejich Ernesta. Hledáme ještě, kde je pohřben. Jeho ostatky byly převezeny v roce 1947 do Prahy, zřejmě na některý ze hřbitovů spojeneckých vojáků.

Pátek 8. září (Jesenice – Bečov n/Teplou – Mariánské Lázně) Zatímco Glenn pokračuje dál Čechami na západ, směřují naopak na východ na Moravu a do Polska. Na místa, odkud tyto pochody smrti vycházely. Do polských Lambinowic, kde je muzeum a pietní území na místě bývalého Stalagu Lamsdorf. Lambinowice stojí za návštěvu. Expozice vás vtáhne do tehdejší hrůzné atmosféry fungování stalagu, jednoho z mnoha. V okolí tábora jsou rozlehlá pohřebiště – snad nejhorší dojem, který si odvezete. Ještě z doby věznění zajatců před a během první světové války je zde zhruba šestihektarové pole křížů. Nekonečné řady, celkem asi 7 000 obětí, z poloviny ruských zajatců. Další 4 000 obětí je zde pohřbeno bez křížů, v masových hrobech z počátku druhé světové války. To však zdaleka není vše. Na opačné straně od tohoto pohřebiště byl zřízen po napadení Sovětského svazu v červenci 1941 Stalag 318/VIIIF s kapacitou 200 000 zajatců. Byli zde také vězni z řad polských (6 000) a slovenských povstalců (1 500). Nedaleko je dvouhektarové pole masových hrobů obětí, opět především sovětských zajatců – i to už je bez křížů. Přesný počet pohřbených není znám, poválečné sondy potvrdily dnes udávaný odhad – dalších 40 000 mrtvých. V tzv. „britském táboře“ asi 2 km vzdáleném Stalagu 344/VIIIB byli věznění zajatci ostatních národností, pohřbívaní také do bezejmenných

hrobů. Počet obětí je odhadován kolem 500 mrtvých. Co se týče míst mnoha dalších pobočných táborů a provozů, kde vězni pracovali, je průzkum teprve v počátku. Na všech těchto místech umírali další zajatci. Místa, odkud vycházeli na pochody smrti směřující na naše území (mnohé jiné pochody směřovaly z Lamsdorfu a jiných stalagů na západ a na sever do Německa), musíme teprve hledat. Víme jen názvy měst, Katowice, Gliwice, Tarnowskie Góry a mnohá další.

Úterý 18. září (Weiden – Plattling – Mnichov) Když dopisuji tento článek, je Glenn v Mnichově, cestu včera dokončil. Z bavorského Weidenu, kde byl za druhé světové války další z velkých stalagů, se vydal do Plattlingu výjimečně vlakem, jako jeho otec. Byla to jediná část cesty, kterou zajatci tehdy nešli pěšky. V Plattlingu je zastihl nálet spojenců, podle zápisů otce bez obětí z řad zajatců. Pak vyrazili zajatci znovu na cestu pěšky k Mnichovu. Glenn využil vzpomínky jiného novozélandského zajatce, který velmi pravděpodobně podle dat a míst průchodů byl ve stejné koloně zajatců jako jeho otec. Vyprávěl o velkém hladu v posledních týdnech pochodu, běžně několika dny bez jídla. Lze předpokládat, že balíčky po rozbombardovaných cestách a železnici už jistě nedorazily. A německé obyvatelstvo zajatcům nepomáhalo. Osvobození byli počátkem května 1945 americkou armádou u Mnichova. Domů na Nový Zéland se otec vrátil až na začátku srpna 1945.

Také Glennova cesta skončila. Projel ji za čtyři týdny, pozítí letí zpět na Nový Zéland. Veze domů spoustu novinek a zážitků. A dost těch smutných. Připomněl je i nám. Děkuji všem výše jmenovaným v tomto článku, kteří ho přijali v České republice a pomohli oživit příběhy těch těžkých dnů konce války. Rozhodně Glenn ví mnohem víc o osudech svého otce a mnohých jiných, kteří byli na pochodech smrti. Viděl jména a hroby těch méně šťastných, co nepřežili. Návratu svého otce si váží o to víc. Má za sebou stejně jako on cestu, na kterou nikdy v životě nezapomene. ■

ZBOROV, NÁŠ VZOR!

1917
1942
2017

**5. ROČNÍK
KONFERENCE
ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ**

**1. PROSINEC 2017, PRAHA
2. PROSINEC 2017, PARDUBICE**

Konferenci pořádá
Československá obec legionářská
ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, Projektem Legie 100 a Pivovarem Pernštejn.

PREZIDENT OSVOBODITEL zemřel před 80 lety

text br. Otakar Michal
foto br. Zdeněk Jana

V den 80. výročí úmrtí prvního československé prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka dne 14. září se od 10. hodiny uskutečnila každoroční pieta na hřbitově v Lánech, kde odpočívají ostatky zakladatele moderní české státnosti a jeho rodiny.

Pietní akt byl skromný, neokázalý bez projevů, za účasti předsedy Senátu PČR pana Milana Štěcha a dalších představitelů státu. Ostatní účastníky pietní akce tvořili občané, kteří si prezidenta T. G. Masaryka vážili a měli ho rádi – legionáři, sokolové, skauti, mládež.

Místo projevů zazněly písničky, které měl prezident Masaryk rád. Slavnostní charakter celé pietní akce byl zdůrazněn přítomností Hradní stráže a její hudby. Hradní stráž stála čestnou

stráž u hrobu a příslušníci pomáhali při kladení věnců, kterých bylo položeno opravdu velké množství. Také delegace Československé obce legionářské, vedená tajemníkem br. Jiřím Filipem, položila krásný věnec, a to společně s válečnou veteránkou druhé světové války ses. Ernestínou Švorcovou.

Po skončení pietního aktu jsme navštívili tamní Muzeum TGM v Lánech a prohlédli si zajímavou expozici ze života našeho prvního prezidenta. Při kávě jsme pohovořili o čerstvých dojmech s ostatními účastníky této akce, konkrétně s účastníky, kteří přijeli až z Teplic v Čechách.

Členové Československé obce legionářské si připomněli toto výročí již proto, že legionáři ze všech front byli oporou a stálou součástí Masarykova života. ■

12. ročník Česko-Slovenského parníku na Vltavě

text br. Jiří Filip
foto Pavlína Broumová

V úterý 26. září se uskutečnil v pořadí již 12. ročník plavby Česko-Slovenský parník za účasti nejvyšších ústavních činitelů České a Slovenské republiky. Letos byl věnován 73. výročí Slovenského národního povstání, 72. výročí vítězství v druhé světové válce a v neposlední řadě jako pocta veteránům druhé světové války a válečných a mírových zahraničních misí naší novodobé historie. Záštitu nad událostí převzal předseda vlády České republiky Bohuslav Sobotka a předseda vlády Slovenské republiky Robert Fico.

Významnou společenskou událost poctilo svou účastí mnoho vzácných hostů z politického, vojenského, diplomatického, podnikatelského a kulturního života. Událost organizovaly společnosti Art of Word, Slovensko-Česká společnost ve spolupráci s Československou obcí legionářskou, kterou reprezentoval její předseda br. plk. v. z. Pavel Budinský v doprovodu své choti.

Pozvání na událost přijali předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Hamáček, předseda Národní rady SR Andrej Danko, 1. zástupce náčelníka Generálního štábu AČR genpor. Jiří Baloun, náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky ČR genmjr. Jan Kaše, náčelník Kanceláře prezidenta SR brig. gen. Vladimír Šimko. V neposlední řadě váleční veteráni genmjr. v. v. Emil Boček, brig. gen. v. v. Miloslav Masopust, pplk. v. v. Tichomír Mirkovič a npor. v. v. Božena Ivanová.

Úvodního slova se ujal hlavní organizátor Radovan Čaplovič, který přivítal všechny účastníky 12. ročníku plavby a zvláště vyzdvihl účast českého a slovenského předsedy

dolních komor, kteří následně vystoupili se svými projevy, v nichž stejně jako další řečníci vyzdvihli vzájemnou spolupráci obou států a projevíli svůj obdiv vůči válečným veteránům. Oba ústavní činitelé byli při této příležitosti oceněni Československou obcí legionářskou. Obdarován byl rovněž generál Miloslav Masopust, který se v den plavby dožíval 93 let, a stejně tak byl obdarován předseda ČsOL br. Pavel Budinský, jenž slavil rovněž v den plavby své 58. narozeniny.

Po celou plavbu zpříjemňoval pobyt na lodi bohatý kulturní program. Příští 13. ročník plavby bude věnován blízkému se jubileu vzniku samostatného československého státu. ■

Návštěva z Buzuluku v obraze

V minulém čísle jsme informovali o přijetí naší delegace v Buzuluku. Vstřícnost hostitelů a vynikající program, který pro zástupce Československé obce legionářské připravili, vedl k myšlence oplátit jim jejich pohostinnost pozváním do České republiky. Bohatý program pro delegaci z Buzuluku, která k nám

zavítala ve dnech 10.–15. září, připravil br. Jaroslav Syrový. Hosté z Buzuluku tak měli možnost se setkat s nejvyššími představiteli českého politického a vojenského života, a společně s válečnými veterány druhé světové války navštívit například prostory Pražského hradu, hrob generála Ludvíka Svobody nebo si prohlédnout Karlovy Vary. ■

Týden v DEBRECÍNU

Pavel Mikule
žák 4. ročníku

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola MO v Moravské Třebové „Čs. obce legionářské“

Ve dnech 25.–29. září 2017 se žáci naší školy zúčastnili exkurze ve Vojenské střední škole Károlye Kratochvíla v maďarském Debrecínu. Naši cestu jsme započali v pondělí ve 04.30 hod. budíčkem, připravili jsme se a s odbitím 5. hodiny jsme se vydali na cestu. Po únavné cestě a za pomoci příslušníků vojenské dopravní policie jsme se dostali do Budapešti, konkrétně na návrší Budínského hradu. Tam na nás čekal již zástupce Ministerstva obrany spolu s ředitelem VSŠ KK, kteří nás provedli po hradě a jeho okolí, kde jsme měli možnost spatřit i střídání stráží u sídla prezidenta republiky. Poté jsme se opět s doprovodem vojenské dopravní policie přesunuli k budově Parlamentu, který se nachází na levém břehu druhé nejdelší řeky Evropy. Po procházce kolem této honosné budovy a zhlédnutí dalšího střídání stráží, tentokrát příslušníků Stráže koruny přímo před budovou Parlamentu u nejvýznamnější státní vlajky Maďarska, jsme se sešli s naší průvodkyní, která nás budovou Parlamentu provedla a svým poutavým výkladem v angličtině obohatila. V expozici Parlamentu jsme mimo jiné mohli vidět i korunovační klenoty Maďarska. Po prohlídce jsme se přesunuli do areálu Ministerstva obrany, kde jsme měli tu čest se seznámit s ředitelem odboru koordinace společenských vztahů plukovníkem Pappem a vyslechnout jeho zdravici. Po té jsme za houkajícím vozidlem vojenských policistů, který nám uvolňoval jinak přečpané ulice, opustili hlavní město Maďarska a spěchali do jeho druhého největšího města Debrecínu. Při příjezdu a po večeři jsme byli vřele přivítáni, rozdělení na pokoje k tamějším studentům a tím náš první den skončil.

Následoval však nový den a s ním i nové zážitky. Dopoledne nás čekal nástup školy se slavnostním vztyčením státních vlajek a výstřely z děla, které zajistili členové místního klubu vojenské historie. Poté následovala prohlídka

školy s ukázkami výukových prostor, knihovny, ale také praktických ukázek žáků. Po obědě jsme vyrazili do centra Debrecínu, kde jsme navštívili Velký kostel dominující náměstí, z jehož vyhlídky jsme měli toto dvousettisícové město jako na dlaní. Dále jsme navštívili dvě muzea. První muzeum nám osvětlilo mnoho momentů z maďarské, ale i české historie. Expozice druhého muzea se týkala tří obrovských světoznámých obrazů malíře Mihálye Munkácsyho, které byly dynamicky nasvěcovány a tím vznikla nezapomenutelná světelná show doprovázena hudbou. Dále jsme viděli expozici zbraní z dávných dob. Po krátkém rozchodu jsme ukončili naší první návštěvu centra tohoto překrásného města. Po večeři jsme se všichni přesunuli do tělocvičny školy, kde jsme ve smíšených družstvech s našimi maďarskými přáteli absolvovali 11 disciplín, které utužily naše vztahy a velmi jsme si to všichni užili.

Další den jsme se přesunuli do kasáren hned vedle vojenské školy, kde se nachází 5. brigáda Istvána Bocskayho. Tam nás přivítal zástupce velitele brigády plukovník Lippai a dále nás čekala jak beseda s velitelem 25. průzkumného praporu podplukovníkem Hajnaelem, tak statické ukázky techniky a výzbroje, kterou maďarská armáda používá. Po návratu do školy již byla přichystaná střelecká soutěž, kde jsme se utkali s žáky z partnerské školy ve střelbě ze vzduchové pušky. V soutěži nešlo tolik o to, kdo zvítězí, ale znovu o utužení vzájemných vztahů. Odpoledne jsme se vydali na místní vojenský hřbitov, kde je pochováno i mnoho vojáků české a moravské národnosti, kteří padli ve Velké válce. Vykonali jsme zde krátký pietní akt a za pomoci maďarských přátel jsme zrenovovali hroby i náhrobky padlých. Večer se konal zápas ve futsale, který družstvo naší školy ovládlo v poměru 9:6. Celý zápas se nesl, jako všechny aktivity, v přátelském duchu a všichni zúčastnění si ho užili.

Následoval čtvrtek, poslední den plný zážitků. Ráno jsme se vydali k tamější univerzitě. Budova univerzity a její

okolí bylo dechberoucí. Po krátké prohlídce jsme šli do přílehlého parku. Odpoledne jsme se opět vydali do centra Debrecínu, kde jsme se na půdě radnice setkali s místostarostkou města, která nás svojí prezentací přednesenou v angličtině seznámila s historií i současností města. Poté jsme měli čas na samostatné procházky po městě. Večer jsme znovu vyrazili do města, tentokrát už i s našimi maďarskými přáteli. Prezentace města jejich očima byla k nezaplacení.

Následoval poslední den. Na nástupu byly slavnostně staženy obě státní vlajky. Následovalo krátké závěrečné setkání s panem Gáborem Berkeczem, ředitelem školy, po kterém nám předal tašku s upomínkovými předměty. Panu řediteli a jeho škole jsme poděkovali a místnost jsme opustili po dlouhém potlesku. Rozloučili jsme se s našimi přáteli a vydali se na cestu domů. Při zpáteční cestě jsme ještě stihli udělat odbočku a zastavili se u Vodního díla Gabčíkovo na Slovensku.

Závěrem bych chtěl říct, že celá exkurze se nesla v přátelském a pohodovém duchu a všichni jsme si ji moc užili. ■

SLIB ŽÁKŮ 1. ročníku

text a foto Lucie Vašáková

V Moravské Třebové se již k tradičním akcím zařadil i slavnostní slib žáků 1. ročníku, který probíhá na náměstí T. G. Masaryka. V letošním roce se dnem D stal pátek 22. září, kdy 124 žáků 1. ročníku jednohlasně proneslo „Tak slibujeme“.

Celý den se nesl ve slavnostní náladě. Do školy se sjeli rodiče, příbuzní a kamarádi, kteří chtěli být při tomto

významném kroku v životě žáka vojenské školy. Výjimečnost podtrhla i přítomnost významných hostů. V letošním roce to byl generálporučík Miroslav Žižka – absolvent školy, ředitel odboru vzdělávací politiky Václav Krška, generálmajor Jaromír Šebesta, armádní generál v záloze Jiří Šedivý – také absolvent vojenské školy, za Československou obec legionářskou člena Předsednictva Republikového výboru podplukovník v záloze František Bobek, starosta města Miloš Izák a další významní zástupci útvarů a zařízení AČR. Důležitá byla i účast dalších členů Československé obce legionářské a válečných veteránů.

V 9.00 hodin začal pietní akt u památníku v areálu školy. Po jeho skončení se celý průvod přesunul do přilehlé Bránské ulice. S úderem desáté na radničních hodinách začínal samotný slavnostní slib. Jednotlivé čety v čele s bojovým praporem napochodovaly na náměstí, přítomní hosté ve svých projevech povzbuzovali žáky. Armádní generál v záloze Jiří Šedivý řekl: „Každý si volí svoji cestu. I já stál na stejném místě jako vy a měl vše před sebou.“

Velitel školy zdůraznil vážnost slibu: „Jak již bývá tradicí, při příležitosti provedení slavnostního slibu, schází se zde tři generace vojáků, občanů a studentů.“ Následovalo to, co všichni čekali – složení slibu, který žákyně Kristina Vaňková přečetla a všichni sborově pronesli „Tak slibujeme.“ Zazněla státní hymna a slavnostní pochod s přeletem bojového vrtulníku celou událost ukončil. Tento den byl jen první zdolaná překážka v cestě za úspěšným ukončením studia. ■

MISE 2017

br. František Bobek
předseda Komise ČsOL pro mládež

Ve dnech 3.–4. října proběhl druhý ročník celostátního dvoudenního branného závodu pro základní a střední školy MISE, který pořádá ČsOL společně se 43. výsadkovým praporem Chrudim a LC Proud, ve spolupráci s Vojenskou střední školou a Vyšší odbornou školou MO Moravská Třebová. Záštitu nad soutěží převzal velitel 43. výsadkového praporu Chrudim pplk. Ing. Jiří Adamec.

Tento projekt je organizován na počest novodobých válečných veteránů – vojáků Armády České republiky, a věnován zejména vzpomínce na ty z nich, kteří položili své životy při plnění úkolu v roce 2014. V letošním roce se zúčastnilo celkově 21 šestičlenných smíšených týmů.

V průběhu prvního dne proběhl náročný výcvik soutěžících pod dohledem vojenských profesionálů na vojenské základně výsadkového praporu. Deštivou noc strávili všichni ve vojenských stanech. Druhý den ráno byl ve 4.30 hod. vyhlášen bojový poplach. Po vydání bojových dávek potravin se na vojenských Tatrách družstva přemístila do neznámého prostoru plnění úkolu o rozloze přibližně 30 km². Vlastní MISE byla pod vedením vojenských profesionálů zaměřena zejména na prověření schopnosti jednotlivých týmů řešit společné úkoly, orientovat se v terénu podle mapy, určit správnou strategii a taktiku, prověřit odvahu, fyzickou zdatnost, vytrvalost, týmové překonávání překážek a řešení logických úkolů. Soutěžící měli možnost získat body na celkem 45 bodovaných stanišcích, z nichž nejobtížnější byla tradičně „Cesta z pekla“.

I v tomto roce se do závodu aktivně zapojilo družstvo učitelů a učitelek. Všichni účastníci závodu prokázali velmi dobrou připravenost a fyzickou zdatnost. Za to zaslouženě obdrželi Certifikát účastníka MISE 2017, vítězové jednotlivých kategorií pak poháry a medaile.

Pořadí v kategorii základních škol a ekvivalentu víceletých gymnázií:

1. ANONYMOUS.....**23 400 bodů**
(ZŠ Prosetín)
2. KŘENI.....**22 100 bodů**
(ZŠ Křenovice)
3. KOSTÍCI.....**18 700 bodů**
(ZŠ Pardubice, Štefánikova)

Pořadí v kategorii středních škol:

1. HVĚZDA.....**31 200 bodů**
(Gymnázium Pardubice, Dašická)
2. BEZPEČÁCI.....**28 300 bodů**
(SLŠ a SOŠ Šluknov)
3. MOZARTOVY KOULE.....**23 900 bodů**
(Gymnázium Pardubice, Mozartova)

Absolutním vítězem se stalo družstvo HVĚZDA z Gymnázia Pardubice se ziskem 31 200 bodů, velmi dobře si mimo soutěž vedlo také družstvo učitelů SBOROVNA se ziskem 29 500 bodů. Poháry vítězům předal velitel 43. výsadkového praporu Chrudim. ■

S padákem nad hlavou

br. Oldřich Gregar

JEDNOTA ČsOL V ÚSTÍ NAD ORLICÍ

V sobotu 12. července 2017 proběhla na dělostřelecké tvrzi „Hůrka“ u Králík malá komorní slavnost. V jednom z kasárenských sálů v podzemí byla otevřena reinstalovaná výstava o československých výsadkářích za druhé světové války „S padákem nad hlavou“. Byly zde rozmístěny zcela nové panely s fotografiemi a údaji o parašutistech a jejich úkolech. Rovněž je instalováno množství trojrozměrných exponátů a modelových dioramat včetně výstroje a výzbroje.

Vernisáže se zúčastnilo asi třicet pozvaných hostů. Slavnost moderoval Ing. Martin Ráboň. Výstavu zahájila starostka města Králík paní Jana Ponocná. Zdůraznila, jakým rizikem pro region bylo vsadit na tzv. bunkrturistiku a tento risk vyšel. Králická pevnostní oblast a v ní pořádané akce jsou hojně navštěvovány, a to i turisty ze zahraničí. Zvláště vyzdvihla neúnavnou práci pevnostních nadšenců, kteří odvádí ve svém volném čase obrovský kus práce. Bez nich by se podařilo uskutečnit jen pouhý zlomek.

Dále promluvil autor scénáře výstavy a zástupce výsadkové jednotky Armády České republiky z Prostějova.

Velmi zajímavý rozhovor poskytl host nejvzácnější, válečná veteránka npor. v. v. Božena Ivanová, žijící v České Třebové, příslušnice 2. čs. samostatné paradesantní brigády v Sovětském Svazu. Po přestřížení pásky si přítomní celou novou expozici s velkým zájmem podrobně prohlédli. Ale ještě na ně čekalo jedno překvapení, jeden z panelů byl stále zakryt bílou látkou. Npor. v. v. Ivanová panel odhalila a zvolala: „Mně se chce brečet.“ Panel byl věnován jí a posledního výsadkáři z Velké Británie genpor. v. v. Jaroslavu Klemešovi z výsadku Platinum-Pewter (pozn. autora – pan generál Klemeš bohužel v pondělí dne 7. srpna 2017 zemřel). Nakonec se ke své fotografii na panelu podepsala.

Organizátoři výstavy vydali k této příležitosti limitovanou sérii ocelových pamětních plaket, které účastníci obdrželi. Po prohlídce následovalo malé pohoštění a živá beseda. Vzhledem k podzemnímu chladu šel na odbyt hlavně čaj. Prvními návštěvníky výstavy hned po jejím otevření byli polští turisté, kterých přijel plný autobus.

Na zpáteční cestě za průtrže mračen si npor. v. v. Božena Ivanová pochvalovala, co života dožil jí právě prožitá událost vlila.

Dovětek jednoty: Naše milá sestra Boženka Ivanová je členem znovuobnovené Jednoty ČsOL v Ústí nad Orlicí od roku 1996 a stále patří k aktivním členům. Její vlastní válečné vzpomínky na působení v řadách 2. čs. samostatné paradesantní brigády jsou s jejím souhlasem umístěny na webových stránkách Jednoty ČsOL v Ústí nad Orlicí www.csol-uo.cz pod odkazem „Naši veteráni“. Za všechny členy naší jednoty jí touto cestou výbor jednoty přeje plno elánu, který jí zatím nechybí, a hlavně pevné zdraví do dalších let jejího života. ■

Návštěva ve ZNOJMĚ

br. František Skřivan

JEDNOTA ČsOL V HOSTĚRADICÍCH

Dne 31. srpna 2017 se členové hostěradické jednoty zúčastnili výstavy pod názvem „1916: Stoletá vzpomínka na třetí rok Velké války“, která se uskutečnila v Domě umění ve Znojmě. Autorská výstava historika Jihomoravského muzea ve Znojmě Jiřího Kacetla byla dalším pokračováním chronologického cyklu, připomínajícího v českém a moravském kontextu nepřilíh známé reálie první světové války. Na obrazových a textových panelech se návštěvník dozví základní reálie třetího válečného roku 1916 s hrůzami ruské Brusilovovy ofenzívy na východě a velikých bitev na Sommě a u Verdunu na západě Evropy. Zvlášť jsou vylíčeny osudy znojemského c. k. 99. pěšího pluku („Žlutí čerti“) a vídeňsko-znojemského c. k. 24. pluku zeměbrany na východní frontě, dále je pak přiblížena rapidně se zhoršující situace zásobování a všeobecného nedostatku v zázemí Znojemska. Výstavu doplňují exponáty vojenské výzbroje i výstroje, dále veliký dřevěný štít znojemského Červeného kříže s pamětní knihou pro dárcovské hřeby (vystavený

poprvé od roku 1945), poštovní, zápisky vojáků, rodáků ze Znojemska, mapy, odznaky a vojenská vyznamenání. Tato prohlídka byla komentovaná kurátorem výstavy. ■

Setkání LEGIONÁŘŮ a KVH na jižní hranici

br. Jan KUX

JEDNOTA ČSOL BRNO 2

Pevnost Mikulov (MJ-S29 „Svah“) se nachází mezi Mikulovem a obcí Březí v blízkosti železniční tratě. Je jediným realizovaným pěchotním srubem v roce 1938 v úseku Mikulov – Hrušovany nad Jevišovkou a úspěšně ho provozuje Klub vojenské historie Mikulov, který je samostatnou částí Jednoty ČSOL v Břeclavi. Pevnost je doplněna lehkými objekty vzor 36 a 37, které vcelku dotváří stavbu opevnění v terénu. Posádku vyzbrojeného pěchotního srubu tvořilo až čtyřicet mužů a byl užíván Armádou ČR až do roku 1999. Poté bylo v roce 2008 založeno sdružení Klubu VH s vydatnou podporou města Mikulov, s cílem zachránit objekt před jeho devastací, která započala vykrádáním vnitřního zařízení atp. Klub nejenže tento nepříznivý stav zastavil, ale již po krátké době bylo poznat, že má dobré hospodáře. Ostatně o tom se každý, kdo má zájem o hrdou vojenskou historii naší předmnichovské armády, může přesvědčit na klubových internetových stránkách.

V sobotu 5. srpna se v prostorách kolem pevnosti sešli váleční veteráni, k malé, ale významné oslavě. Akce byla inspirovaná stoletým výročím státoporné bitvy u Zborova, ve které bojovala i řada našich krajanů z obcí na Slovácku. Slavnostní odpoledne uspořádala Jednota ČSOL Brno 2, pobočka Kyjovsko. Po krátkém, ale věcném zahájení a představení základních protagonistů obce legionářské následovaly státní hymny a hymna moravská. Větrík si pohrával s prapory, pevnost sálala teplem a byla svědkem originálních okamžiků. Poté čestný předseda zdejší jednoty, válečný veterán plukovník Ing. Jan Hronek spolu s předsedou Oblastního výboru a místopředsedou ÚV ČSBS Mgr. Václavem Vaňkem, předali zborovské medaile sedmi oceněným. Čestná salva oddělila další část ceremoniálu. Není bez zajímavosti, že tři z nich putovaly do Svatobořic–Mistřína, další od Polešovic, Ostravy, Brna a Viničních Šumic. Obec legionářská tak ocenila nezištnou a záslužnou práci pro společnost a její mládež. Mezi přítomnými hosty byl i novodobý válečný veterán z Boršic pplk. Dr. Vlastislav Mikula, v jehož soukromém muzeu, věnovaném jeho otci, letci RAF, je řada zajímavých artefaktů, na které je jeho rodná obec nesmírně pyšná. Slavnostní

chvíle jedné z významných, vyvrcholily následnou gratulací ke krásným narozeninám a dortem. Mistrný sabráž v provedení M. Žížky a přípitek sektem oslavenkyni a „mnoha leta“ i významným, zaznělo mezi přítomnými kolem pevnosti, a popěvek následně zakončil slavností chvíle udělování medailí za práci v Jednotě. Všichni přítomní poté absolvovali exkurzi pevnosti s průvodcem Ondřejem Kabulou a Helenou Novotnou. Pevnost je v naší oblasti opravdovým skvostem mezi opevněními a je až s podivem, co se jejímu veliteli Tomáši Langrovi s jeho týmem podařilo vytvořit. Řada odpracovaných hodin k rozšiřování poznání o umu našich předků, o předválečné obětavosti, hrdém vlastenectví a moravské statečnosti. Není divu, že po hodinové prohlídce již čekala na další exkurzi další skupinka návštěvníků až z Mladoboleslavska, což není žádná výjimka, že sem přijedou zájemci o historii až z takové dálky, jak podotkl Tomáš Langr a dodal: „Máme i další plány s úpravou okolí pevnosti směrem k aktivitám směřujícím k mládeži a jejich pohybu v přírodě atp.“

Po hodině nabitých historií pěchotního srubu, kde si každý mohl „potězkat“ třeba dobový kulomet, pušku, granát atp., začala debata s válečným veteránem plk. Janem Hronkem a dalšími pamětníky. Slunce hřálo a vzpomínky jedna za druhou se odvíjely z jeho bohaté paměti. Hovořil o jeho bojové cestě partyzána, který jako zpravodajec byl velmi blízko, dnes již legendárnímu veliteli a pozdějšímu generálovi, Dajanu Murzinovi v našich Beskydech. Vyznamenaný Doc. Dr. Vladimír Fic pohovořil o jeho poslední cestě na zborovské bojiště, k stému výročí památné bitvy. Není bez zajímavosti, že ze sedmi významných tam letos pět z nich zapálilo symbolickou svíčku.

Gril dělal svou práci, vůně opékaných špekáčků a dobrá nálada pokračovala dlouho do podvečerních hodin, kdy již dávno nejel domů žádný dopravní spoj. Počasí nám přálo, a když bylo slunce těsně nad horizontem, chyběla zde již jen kytara a píseň na jejích strunách... ale to vůbec nevadilo. Den plný uznání i poznání byl „docela hustý“, jak říká dnešní mladá generace, která zde byla rovněž čestně zastoupena i ze vzpomínaných Svatobořic, Hustopeč a odjinud. ■

Přátelství bez hranic

ses. Emilie Bartoňová

JEDNOTA ČsOL V NOVÉM JIČÍNĚ

Dne 18. srpna 2017 se uskutečnilo přátelské setkání v Martině se členy představenstva Oblastního výboru Slovenského svazu protifašistických bojovníků, kterého se zúčastnili zástupci Oblastního výboru Českého svazu bojovníků za svobodu a Československé obce legionářské v Novém Jičíně. Na tomto setkání si účastníci připomenuli 73. výročí Slovenského národního povstání a zároveň si připomněli historický základ, který byl dán společným bojem Čechů a Slováků proti nacismu a fašismu, který za druhé světové války vyvrcholil na Slovensku Slovenským národním povstáním v roce 1944, Pražským povstáním a osvobozením naší země v roce 1945.

Při této příležitosti bylo přijato společné Prohlášení, ve kterém mimo jiné bylo zdůrazněno, že budeme usilovat o širokou spolupráci s antifašistickými organizacemi sdružených v Mezinárodní federaci protifašistických odbojářů. V příštím roce budeme vzpomínat 100 let, kdy vznikl společný stát Čechů a Slováků a i když byl rozdělený, přátelské vztahy přetrvávají a naše spolupráce je toho důkazem. Prohlášení bylo podepsáno předsedou SZPB Martin Radomírem Žingorem a Josefem Kubovým, předsedou ČSBS a členem vedení Jednoty ČsOL v Novém Jičíně, který u této příležitosti předal tajemníkovi SZPB Štefanu Tichému k jeho

životnímu jubileu 70 let Pamětní medaili ÚV ČSBS a Oblastnímu výboru SZPB v Martině Čestné uznání ÚV ČSBS.

Delegace byla přijata na Městském úřadě v Martině, kde jsme byli uvítáni viceprimátorem města Mgr. Imrichem Žigo a dalšími zástupci města. Byl nám promítnut film o Martinu a jeho okolí. Následovala beseda o spolupráci Nového Jičína s Martinem, která byla vždy kladně hodnocena. V době naší návštěvy právě probíhala mezinárodní soutěž mladých fotbalistů a i Nový Jičín v ní měl své zástupce, jak nám sdělila Dr. Andrea Jančoškova, která má ve své kompetenci zahraniční styky – velmi nás to potěšilo, ale na výsledky tohoto sportovního klání jsme z časových důvodů nemohli počkat.

Další setkání bylo na obecním úřadě v Sklabini, kde jsme byli přijati starostkou obce Annou Silvestrovou, které byl předán Pamětní list OV ČSBS Nový Jičín. I my jsme dostali Pamětní list obce při příležitosti jejich oslav, kdy před 775 lety byla první písemná zmínka o obci. Slavnostní akt s kulturním programem byl u pamětní desky na domě, kde došlo k prvnímu vyvěšení Československé vlajky a k vyhlášení samostatné Československé republiky v roce 1944. Byly položeny kytice u památníků těch, kteří položili své životy za naši svobodu. Zazněla hymna jak Slovenská, tak i Česká – podle sdělení, obě hymny jsou součástí každoročních oslav osvobození. Naše delegace si měla možnost prohlédnout i Síň tradic, kde je stálá expozice a provedli jsme zápis do Pamětní knihy obce.

Oslavy v obci dále pokračovaly zapálením vatry, společně ji zapálil Ing. Juraj Blanár, předseda Žilinského samostatného kraje s Josefem Kubovým, předsedou OV ČSBS Nový Jičín, Radomírem Žingorem, předsedou SZPB Martin a starostkou obce Slabiňa Annou Silvestrovou, této slavnostní akce se zúčastnila široká veřejnost.

Město Nový Jičín v minulosti mělo družbu s městem Martin a dodnes je mnoho organizací, které své přátelství nadále udržují a důkazem toho je, že například i město Sučany má družbu s městem Fulnek a i letos přátelé ze Slovenska u příležitosti Dne města do Fulneku přijedou.

Naše delegace byla pobytem u přátel velice spokojená, poznali jsme další milé spolupracovníky a navázali nové kontakty. ■

Padli, abychom mohli žít

text br. Zdeněk Mamula
foto Martin Benek

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Za účasti představitelů města Frýdek-Místek, členů Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku, ČSBS, občanů a příbuzných se uskutečnil v Lískovci pietní akt u pomníku, který připomíná veřejnou popravu pěti odbojářů, Zdeňka Žáčka z Fryčovic, Bohumila Janáčka z Brušperka, Jana Ermise ze Sklenova, Josefa Lichnovského z Vlčovic a Josefa Drozda z Bordovic, kteří byli oběšeni 3. září 1943. Důvodem popravu byla odvěta nacistů za akci partyzánské skupiny Lvíce, která poškodila železniční trať, po které projížděl německý transportní vlak. Nacisté viníky nemohli v Lískovci a jeho okolí najít, pomsty se ale nechtěli vzdát. Dovezli proto z brněnské věznic skupinu pěti odbojářů, kteří byli odsouzeni za jinou odbojovou činnost. Poprava měla obyvatele tehdejšího Protektorátu Čechy a Moravy odradit od další partyzánské činnosti. Na šibenici viseli další dva dny, aby je cestující v projíždějících vlacích viděli. Poté byli teprve odvezeni do krematoria v Ostravě.

Pietní místo tvoří pět žulových sloupů ve tvaru kvádrů, na jejichž čelní straně je uchycena tabulka se jménem oběti.

Náměstek primátora města Frýdek-Místek pan Pavel Machala u památného místa

Druhá část památníku je tvořena velkým bludným balvanem, na kterém je vytesáno datum popravu a třetí část tvoří žulový kvádr umístěný na betonovém podstavci s připevněnou nápisovou deskou „Padli, abychom mohli žít“.

Memoriál genpor. Mikuláše Končického

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

br. Jan Šimčík
předseda jednoty

Dne 9. září 2017 uspořádala jednota Ostrava 1 v pořadí již 2. ročník Memoriálu genpor. Mikuláše Končického. Událost se skládala ze dvou částí. První část byla střelecká, kdy se na střelnici Stará Ves nad Ondřejnicí střílelo z pistole Pi 10 a samopalu Bren 1. Zbraně nám bezplatně zapůjčila zbrojovka Uherský Brod. Střeleckého závodu se zúčastnilo celkem 42 střelců z řad vojáků z povolání, záložáků a členů ozbrojených sborů a pozvaných hostů.

Ve střelbě z pistole se na prvním místě umístil kpt. Jiří Stoch (AZ při KVV Ostrava), v samopalu zvítězil Petr Bláha (předseda střeleckého klubu Skalka v Ostravě-Porubě) a v celkovém hodnocení se do čela pořadí dostal opět kpt. Stoch.

Výherci prvního až třetího místa obdrželi diplomy a pamětní medaile k II. výročí Memoriálu genpor. M. Končického, které nechala vyrobit Jednota ČsOL Ostrava 1 na své náklady. Střelecká část byla zakončena po 12:00 hodině a soutěžící měli za úkol do 14:00 hodin dorazit k Rajske boudě v Malenovicích v Beskydech, kde byla zahájena druhá část Memoriálu. Spočívala v tom, že závodníci museli zdolat trasu z Malenovic na Lysou horu. Této části Memoriálu se zúčastnilo 27 závodníků. Někteří odstoupili z důvodu zdravotního

hendikepu či stáří. Někteří velmi staří, kteří se chtěli za každou cenu zúčastnit celého závodu, byli osobními vozidly společně s rozhodčími vyvezeni až na Lysou horu. Celá trasa závodu činila 8,5 km.

Na prvním místě se umístil des. Lukáš Gola, na druhém voj. Marek Zemniok (oba z AZ při KVV Ostrava) a na místě bronzového por. Vladimír Zeman (VÚ Opava).

Nutno podotknout, že prvních osm závodníků doběhlo v rozmezí patnácti minut a všichni byli buď vojáci z povolání, nebo vojáci v aktivní záloze. Po dosažení vrcholu posledním závodníkem bylo v 17. hodin provedeno vyhodnocení této části závodu, kdy vítězové, kromě diplomů, obdrželi pamětní plakety, které opět nechala vyrobit jednota Ostrava 1 z vlastních prostředků. V horské chatě pak byla slavnostně na stěnu zavěšena fotografie genpor. M. Končického, která byla vyrobena v kovu a bude viset v hlavní místnosti na počest pana generála.

2. ročník Memoriálu genpor. M. Končického byl zdárně ukončen. Ke zranění účastníků nedošlo a všichni byli spokojeni a těší se na třetí ročník. Nutno zde vyzvednout velmi dobrou spolupráci se střelnici Corrado z Ostravy a jmenovitě jejím vedoucím panem Marcelem Žurovcem. Dále s Horskou službou Lysá hora, která zabezpečila vyvezení odstoupivších ze závodu a rozhodčích na vrchol Lysé hory.

Vojenský den 2017 a muzejní noc HOŠI OD ZBOROVA

text br. Lukáš Lexa
foto Vratislav Zpěvák a Veronika Kolajová

JEDNOTA ČSOL V HODONÍNĚ

Tradice vojenských nedělí ve skanzenu ve Strážnici se letos přesunula na sobotu, a to 2. září 2017. Toho dne se uskutečnil již 5. ročník akce, letos po názvu Vojenský den 2017 – Zborov / Kobarid 1917.

Do skanzenu se po letech opět vrátily stejnojmenné čs. legionářů v Rusku, ale také rakousko-uherské, německé nebo italské uniformy. Na pozadí plynoucího 100. výročí bojů první světové války se hlavní body programu – bojové ukázky – věnovaly dvěma bitvám, které znamenaly ve válečném roce 1917 zlom.

Bitva u Zborova, kterou vítězně svedli na východní frontě čs. legionáři v Rusku, přinesla doslova rozmach legionářského hnutí. Nepřímo tak stála za vznikem samostatného Československa. Zatímco bitva u Kobaridu (Caporetta) přinesla zvrát na italské frontě ve prospěch centrálních mocností. V jejím důsledku se frontová linie posunula k řece Piavě. Do rekonstrukcí bojů se zapojily jak obrněné automobily nebo dělostřelectvo, tak i letectvo. Mezi další body programu patřily dynamické ukázky výcviku úderníků čs. legií, které vedl br. Petr Čížek, nebo ukázka výcviku rakousko-uherských úderních jednotek sturmtruppen v podání spolku Jednadvadesátníci. Nemohla chybět ani dynamická ukázka působení jezdeckta v první světové válce a změn taktiky jeho použití. Ve volných chvílích mezi jednotlivými body programu mohli návštěvníci zhlédnout dobové tábory zúčastněných armád, polní kuchyni, četnickou stanici nebo ochutnat, co se peklo a jedlo v době prvoválečného nedostatku. Na své si přišly i ženy nebo kdokoliv, kdo si chtěl oddechnout od vojenství. Spolek Prvorepubliková móda totiž pro návštěvníky připravil dobovou módní přehlídku. Nedílnou součástí programu byla i prezentace sokolského hnutí pod názvem „Bez Sokola by nebylo legií, bez legií by nebylo Československa“ s výstavkou artefaktů T. J. Sokol Strážnice a ze sbírky br. Tomáše Labounka. Naučnou část programu tvořily především přednášky br. Petra Tolara o historii a významu čs. legií v Rusku, br. Tomáše Labounka o historii a významu Sokola na vznik čs. legií a Radima Kapavíka o 81. pěším pluku (R-U) v bitvě u Zborova. Mezi stánky se prezentovala jednak

prodejem suvenýrů Lednice dávná, spolek Signum belli 1914, který vyhledává a pečuje o válečné hroby vojáků první světové války, a v neposlední řadě představila svou činnost Československá obec legionářská, a to informačním stánkem v jednom z objektů.

Po skončení vojenského dne ve strážnickém skanzenu na tuto akci volně navázala muzejní noc s názvem Hoši od Zborova, která se uskutečnila v Městském muzeu ve Strážnici. Návštěvníci mohli zhlédnout výstavu Bitva u Zborova a čs. legie v Rusku, která byla v muzeu k vidění až do 30. září 2017. Mohli také ochutnat speciality z polní kuchyně nebo si prohlédnout výstroj a výzbroj čs. legionářů.

Na Vojenský den do skanzenu zavítalo přes 800 návštěvníků a dalších cca 150 jich navštívilo muzejní noc v Městském muzeu. Všem děkujeme za projevenou přízeň a zájem a těšíme se na další setkání s Vámi. Do bojových ukázek, ale i do dalších součástí programu nastoupilo přes 100 osob v historických stejnojmenných, kterým bychom chtěli poděkovat za profesionalitu, se kterou se svého úkolu zhostili. Závěrem bychom chtěli vyjádřit své díky za bezplatné poskytnutí prostor skanzenu Národnímu ústavu lidové kultury ve Strážnici a jeho zaměstnancům za vstřícný a ochotný přístup. Akce proběhla za finanční podpory Ministerstva obrany ČR a za všestrannou podporu děkujeme taktéž ústředí Československé obce legionářské a projektu Legie 100. Za spolupráci bychom rádi poděkovali členům KVH Slovácko, KVH Patria, T. J. Sokol Strážnice, br. Petru Tolarovi, br. Petru Čížkovi, br. Tadeáši M. Kratochvílovi, br. Tomáši Labounkovi a dalším podporovatelům a spolupracovníkům. ■

12. memoriál hrdiny SSSR generála JOSEFA BURŠÍKA

text br. Miroslav Kaufner
foto br. Jiří Kaufner

JEDNOTA ČSOL V ROKYCANECH

Generál Josef Buršík je jedním z hrdinů, na které nikdy nezapomeneme. Ale bylo by tomu tak i v případě, že bychom si jeho osobnost a hrdinské činy nepřipomínali? Snad ano, ale přesto si raději tohoto postřekovského rodáka pravidelně připomínáme. Každý rok v době výročí jeho narození pořádá Československá obec legionářská – jednota Rokycany společně s příslušníky 1. tankové rotы aktivních záloh „Československých legií“ memoriál generála Buršíka. Stejně tak tomu bylo i v letošním roce.

První část memoriálu se konala u pomníku před rodným domem Josefa Buršíka. Pietní akt zahájil br. Milan Mojžíš, následoval projev místostarosty Postřekova pana Jaromíra Steinbergera a pana Václava Volfíka – místního historika a spoluvůdce postřekovské pamětní síně, ve které má svoje místo i generál Buršík. Poté byl čestnou jednotkou 1. tankové rotы položen věnec k pomníku a následovala čestná salva, kterou pravidelně zajišťují členové rokycanské jednoty ČSOL v historických uniformách. Pak všichni přítomní sborem zazpívali státní hymnu.

V rámci této slavnostní příležitosti obdrželi z rukou br. Milana Mojžíše někteří z přítomných ocenění Československé obce legionářské:

Václav Volfík – pamětní medaile ČSOL II. Stupně
Karel Řezníček – pamětní medaile ČSOL III. Stupně
Marcel Hoblík – pamětní medaile ČSOL III. Stupně
Miroslav Kaufner – pamětní medaile ČSOL III. Stupně
Radek Říha – pamětní mince ČSOL
Jiří Knopf – pamětní mince ČSOL

Velice potěšující byla tradičně vysoká účast z řad místního obyvatelstva, pro které je Josef Buršík nejen významným rodákem, ale i symbolem hrdinství. Po ukončení pietního aktu se většina přítomných přesunula do budovy obecního úřadu a navštívila pamětní síň, kde byla otevřena výstava o československých dobrovolnících za první a druhé světové války a jejich následovnicích z řad Aktivních záloh AČR.

Odpolední část memoriálu pokračovala na postřekovské střelnici. I v letošním roce byly soutěžní disciplíny jak ve střelbě z krátkých, tak i z dlouhých zbraní. Pohár starosty Postřekova (střelba ze samopalů) získal v letošním roce des. Martin Výlet s nástřelem 100 bodů. Celkové pořadí pak bylo následující:

por. J. Zajíc (244 bodů)
des. J. Kužílek (243 bodů)
rtm. J. Knopf (234 bodů)

Když všichni dostříleli a sklídili zbraně, došlo na volnou zábavu a i nějaké to pívko. Co také pít jiného k pečenému prasátku... Všem organizátorům i účastníkům patří poděkování. Jedněm za vzorné zajištění, druhým za perfektní reprezentaci ČSOL a aktivních záloh v očích veřejnosti ■

Dvě dějepisné exkurze „Po stopách JANA KUBIŠE a československého odboje“

JEDNOTA ČsOL V OPAVĚ

Dita Baraňáková, žákyně kvinty

Vpátek 15. září 2017 jsme se my, žáci kvinty, sexty a vybraní studenti z oktávy Základní školy a gymnázia ve Vítkově, vydali autobusem na exkurzi, pořádanou Československou obcí legionářskou, která se tímto snaží pomoci při výchově dnešní mládeže k vlastenectví.

Autobusem jsme nejprve dojeli do Opavy, kde k nám přistoupil náš průvodce Ing. Jaromír Breuer, člen Matice slezské a Svazu bojovníků za svobodu. Poskytl nám velmi zajímavý výklad o vojenské historii Opavy, budování opevnění za první republiky i odbojové činnosti během druhé světové války.

Samotné opevnění se začalo stavět už v roce 1935. Dozvěděla jsem se, že v naší republice bylo vybudováno asi 10 000 malých bunkrů, tzv. řopíků, a dále několik stovek velkých bunkrů, tzv. srubů. My jsme měli tu možnost navštívit objekt s názvem OP-S 25 „Trigonometr“ v Milostovicích, kterým nás provedli členové KVH Opava. Byli jsme se podívat do ubytovacích místností pro vojáky, kterých tu mohlo být téměř 40. Také jsme shlédli sociální zařízení, místnost pro radiotelegrafistu a řadu dalších věcí. Zajímavé pro mě byly střelecké místnosti, v nichž se nacházely protitankové kanóny s kulomety.

Po prohlídce jsme jeli do Sádku, kde nad vchodem do hašičské zbrojnice visí pamětní deska Jana Kubiše, jenž zde pobýval během své vojenské služby na Opavsku. Naše výprava zamířila také k poslednímu bunkru linie OP-S 38. Jen byla škoda, že tento dvoupodlažní pěchotní srub není udržován a přístupný veřejnosti. To mě moc mrzelo.

Cesta nazpátek vedla přes Hlavnici, kde je pamětní deska „Obrany Slezska“, působiště spisovatele A. C. Nora, a Litultovice, kde byl Jan Kubiš taktéž dočasně ubytován. Poslední zastávkou se stala Opava. Zde jsme v bývalých Vajdových kasárnách, dnes v objektu Magistrátu, u pamětní desky Jana Kubiše, Štěpána Vajdy a I. československé partyzánské brigády Jana Žižky z Trocnova položili kytici k uctění jejich památky.

Celou exkurzi zpětně hodnotím velmi pozitivně a jsem moc ráda, že jsem se jí mohla zúčastnit. Výklad průvodců byl velmi zajímavý. Dozvěděla jsem se spoustu informací, které jsem předtím nevěděla. A za to vše bych chtěla všem, kteří exkurzi umožnili, poděkovat. ■

Terka Dehnerová, 4. C, a Anička Černohorská, 4. B

Sychravého úterý, přesněji 19. září 2017, jsme se se skupinkou seminaristů a dějepisných nadšenců vydali na exkurzi Po stopách Jana Kubiše a československého odboje na Opavsku. Připravila ji pro nás Československá obec legionářská. Postupně jsme projeli trasu Krnovská – Milostovice – Sádek – Litultovice.

V Milostovicích nás čekala zajímavá prohlídka jednoho z objektů československého opevnění s výkladem. Jak to v takovém bunkru chodilo a jak se tam žilo, nám podrobně vyprávěli naši průvodci, členové KVH. Mohli jsme vidět zbraně, jako například lehký kulomet vzor 26, těžký kulomet vzor 37, protitankový kanon Škoda ráže 40mm vzor 36 a opakovací pušky vzor 24, což byly licenční kopie německého Mauseru 98k. Pro ty, kterým typy a ráže moc neříkají, podobně jako nám holkám, dodejme jen, že to byly zkrátka opravdu mohutné, velké zbraně, obsluhované hned několika vojáky. Všichni jsme si mohli vyzkoušet, jak se s takovou zbraní míří. Mohli jsme se také na cokoli zeptat, vždy jsme dostali zasvěcenou odpověď.

Dalšími informacemi nás zahrnoval pan Jaromír Breuer, který nás celou trasou provázel. Nejen my dvě s Aničkou, ale určitě všichni jsme na něm obdivovali, jaké má znalosti a jak je zapálen pro věc, bez ohledu na pokročilý věk – klobouk dolů a velký dík všem, kteří pro nás exkurzi připravili. ■

Záříjové střelby v ODRÁCH

br. Rostislav Stehlík
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL V NOVÉM JIČÍNĚ

Naše jednota uskutečnila dne 22. září 2017 střelby z pistole pro členy jednoty a pozvané hosty na střelnici v Odrách. Cílem akce bylo touto formou uskutečnit setkání našich členů s hosty, převážně starosty měst a obcí, kteří s naší jednotou úzce spolupracují a podporují její činnost. Touto formou jim vyjádřit určité poděkování a současně prezentovat naše poslání a činnost.

Střelbě se zúčastnilo 19 členů jednoty a 14 hostů. Menší účast byla zapříčiněna hlavně chladným, deštivým počasím a nemocí. Střelby zabezpečoval střelecký klub Odry, který poskytl rovněž zbraně, střelivo, terče a ochranné pomůcky. Střelby se uskutečnily z pistole vz. 75, ráže 9mm na vzdálenost 25 metrů, terč nekrytá ležící figura s kruhy, 3+ 10 ran. Nejlepšími střelci byli Kateřina Dušková (92 bodů), Vladimír Sitta (92 bodů)

a Václav Bičan (91 bodů). Mezi hosty pak Petr Odchodnický, zástupce starosty Studénka (90 bodů), Ing. Libor Helis, starosta Oder (89 bodů) a Kušnir Petr, zástupce Frenštátu (82 bodů). Přes nepříznivé počasí měla celá akce velmi zdařilý průběh a přítomnými členy a hosty byla hodnocena velmi kladně jako zajímavá a přínosná. Nižší účast umožnila některým účastníkům, zejména hostům, opakovanou střelbu jako nácvik. Ceny pro nejlepší

střelce a upomínkové dárky pro účastníky poskytly městské úřady Bílovec, Fulnek, Frenštát, Kopřivnice, Nový Jičín, Odry a Studénka, OÚ Šenov u N. Jičína a VOP.CZ Šenov.

Výbor jednoty děkuje Republikovému výboru za podporu této akce a vzhledem ke kladnému ohlasu a tradici bude v obdobné akci pokračovat i v roce 2018, kdy proběhne jubilejní již 10. ročník této významné akce jednoty. ■

Po místech bojů druhé světové války

JEDNOTA ČSOL V NOVÉM JIČÍNĚ

br. Rostislav Stehlík
předseda jednoty

Dne 3. října 2017 se uskutečnil zájezd novojičínské jednoty ČSOL do Národního památníku 2. světové války v Hrabyni a dále do Arboreta Stebořice – Nové Dvory. Zájezdu se zúčastnilo 32 členů jednoty a rodinných příslušníků. Přes nepřízeň počasí měla celá akce velmi zdařilý průběh, členy i doprovodem byla přijata a hodnocena velmi kladně.

Velmi kladně byla účastníky hodnocena zejména komentovaná prohlídka Národního památníku 2. světové války v Hrabyni. Oceňovali velice zajímavou a poutavou expozici a také vysoce fundovaný výklad průvodce. Ocenění vyjádřili i v zápise do návštěvní knihy. Po prohlídce Památníku si účastníci prohlédli doprovodnou výstavu ve vstupní hale zaměřenou na bojovou cestu 1. čs. armádního sboru v SSSR s názvem „Cesta bojů k vítězství“.

Poté jsme se přesunuli přes Opavu do Stebořic. V průběhu cesty si účastníci měli možnost prohlédnout několik objektů čs. opevnění, které lemují tamní krajinu okolo komunikace a také obce, kde probíhaly těžké boje Opavské operace. Návštěvu Stebořic jsme zahájili společným obědem v Pivovarské restauraci vyhlášené tím, že připravuje jídla jen z čerstvého hovězího masa z vlastního chovu. Vysoká kvalita a chuť zvoleného menu nás ujistila o oprávněnosti příznivého ohlasu na tuto restauraci.

Poté jsme se přesunuli na zajištěnou prohlídku Arboreta Nové Dvory, na kterou se všichni velice těšili. Velmi vydatný déšť s nárazovým větrem prohlídku Arboreta narušil a tak byli účastníci nuceni zájezd předčasně ukončit a vydat se na zpáteční cestu.

Výbor jednoty děkuje Republikovému výboru za podporu této akce a vzhledem ke kladnému ohlasu bude chtít v obdobných výletech pokračovat i v dalších letech. ■

Vzpomínka na obránce hranic v LUŽICKÝCH HORÁCH v roce 1938

text br. Jaroslav Beneš
foto Karolína Leiblová

Vsobotu 23. září se v Lužických horách uskutečnilo tradiční vzpomínkové setkání, které připomnělo tragické události roku 1938. Je tomu již 14 let, kdy byl na hraničním přechodu z Dolní Světlé do saského Waltersdorfu vybudován Jednotou Československé obce legionářské v Mladé Boleslavi pomník československých hraničářů. Pomník připomínající příslušníky Stráže obrany státu a finanční stráže. Pomník připomínající odhodlání a boj za demokratické a svobodné Československo. Pomník připomínající boj, který se na tomto místě odehrál před 79 lety.

Každoroční vzpomínkové setkání pod taktovkou mlado-boleslavské jednoty začalo i letos výstupem na horu Luž. Dopoledního výstupu se zúčastnily zhruba dvě desítky účastníků, mezi nimiž nechyběli dobově oděni příslušníci finanční stráže, československé armády nebo četnictva, ale také potomci obránců hranic z Lužických hor v roce 1938. Na vrcholu Luže probíhalo nezbytné fotografování, ale i diskuse o historii a budoucnosti našeho státu.

Samotný odpolední ceremoniál začal ve 14 hodin u pomníku hraničářů. Důstojnou kulisu celé vzpomínky tvořili opět nejen dobově stejnojmenní příslušníci finanční stráže, armády a četnictva, ale také příslušníci Čestné jednotky Policie České republiky z Liberce a vojáci z Krajského vojenského velitelství Liberec. Je obzvláště chvályhodné, že současná policie ani armáda nezapomíná na své vlastní tradice, neboť četníci, policisté i vojáci bojovali v roce 1938 bok po boku s finančníky v jednotkách Stráže obrany státu.

Vlastní pietní akt zahájil záznam vyhlášení mobilizace, tedy stejné hlášení, které 23. září 1938 ve večerních hodinách vysílal i Československý rozhlas. Po signálu trubače „Nastoupeno“ přivítal přítomné předseda Jednoty br. Tomáš Pilvousek. Následně promluvil br. Jaroslav Beneš. Ve svém projevu přiblížil přítomným historické souvislosti a důvody našeho setkání. Připomněl i československou historickou zkušenost, která má přenosnost i do současnosti. Historickou část vzpomínky pak uzavřel br. Jan Juřena, který přednesl text pochvalného uznání, jenž zaslal všem příslušníkům Stráže obrany státu dne 25. listopadu 1938 ministr vnitra Jan Černý.

Vzpomínkový akt dále pokračoval položením věnců a kytic k pomníku a čtení několika desítek náhodně vybraných jmen

padlých příslušníků finanční stráže v letech 1938–1939. Jména nakonec symbolicky zanikla v tónech vojenské večerky. Čestnou salvou jsme si opět připomněli oběti našich předků, které nesmí být nikdy zapomenuty. Krátkou řeč následně pronesl zastupitel města České Lípy PhDr. Miroslav Hudec. Celý vzpomínkový akt byl zakončen tóny naší krásné Československé státní hymny, a to z originální nahrávky ze září 1938. S přítomnými se následně rozloučil předseda Jednoty br. Pilvousek a celý pietní akt ukončil vojenský signál „Odtroubeno“.

Vzpomínkového aktu se účastnil značný počet diváků. Těší nás, že mezi obecníkem jsou každý rok přítomni i potomci příslušníků finanční stráže z Lužických hor. Jejich otcové a dědové bránili se zbraní v ruce svobodu předválečného a demokratického Československa.

Návštěvníkům byly dlouho před a také po celou dobu vzpomínkové akce k dispozici panely s informacemi o historii finanční stráže v Dolní Světlé a o historii místního celního úřadu. Významnou část informací tvořily dobové fotografie, často naprosto unikátní a doposud nezveřejněné. Stejně tak byly na místě i k dispozici publikace s tematikou historie československých ozbrojených sborů a armády, často regionálně zaměřených na Lužické hory. Může nás těšit, že většina publikací pocházela z pera členů mlado-boleslavské jednoty Československé obce legionářské.

Letošní vzpomínková akce je tedy již za námi. Můžeme se však těšit na příští rok, kdy v jubilejním „osmičkovém“ roce oslavíme i 15 let od odhalení pomníku v Dolní Světlé. ■

Pocta vzácnému člověku

ses. Vladka Francírková

JEDNOTA ČsOL V OPAVĚ

Ve čtvrtek 28. září 2017 u příležitosti 120. výročí založení Matičního gymnázia v Ostravě byla odhalena pamětní deska řediteli, pedagogovi, legionáři Rudolfu Tlapákovi.

Rudolf Tlapák patřil mezi významné osobnosti ostravského kulturního i politického života v období první republiky. Byl především středoškolským pedagogem, ale rovněž člověkem, kterému nebyl lhostejný způsob života obyvatel ve městě.

Do Moravské Ostravy přišel za svou velkou láskou Marií Hálovou, dcerou městského lékaře. Sňatek roku 1909 mu možná usnadnil vstup mezi městskou honoraci, ale svým přístupem se okamžitě zařadil mezi výrazné podporovatele českého školství a spolkového života. Například v roce 1910 byl zvolen jednatelem Matice ostravské.

Blížící se třicáté narozeniny v srpnu 1914 si však nemohl připomenout v poklidném rodinném kruhu, protože byl 1. srpna povolán bojovat za rakouského císaře. Brzy upadl do zajetí a již 23. října začala strastiplná pouť po ruských zajateckých táborech v Tjumeni, Tobolku či Semipalatinsku. Stesk po domově, manželce, kterou něžně oslovoval „Milinko“, a především po milované dceři, ale taky své dojmy z poměrně monotónního života zajatce zčásti vylíčil v několika denících.

Po dlouhých čtyřech letech zajateckého života Rudolf Tlapák vstoupil v červenci 1918 do ruských legií. Jako příslušník 3. střeleckého pluku absolvoval anabázi Sibiří až do Vladivostoku.

V létě roku 1920 konečně mohl nastoupit na americkou loď President Grant, která ho šťastně dopravila do italského Terstu. V novém školním roce opět už mohl stát před studenty českého gymnázia a vyučovat je latině a řečtině.

Promarněný čas ve vojenské uniformě jako by chtěl přehlušit obrovskou aktivitou. Za samozřejmost zcela jistě považoval práci v rámci místní Jednoty ČsOL v Moravské Ostravě. Předsednickou funkci zastával nepřetržitě v letech 1924–1939. Za tuto organizaci úspěšně kandidoval v roce 1924 i do městského zastupitelstva. V rámci ČsOL inicioval zapojení jejich členů do osvětové práce, byl horlivým zastáncem

legionářských tradic. Sám často vystupoval na přednáškách věnovaných této tematice. Redigoval sborníky vydané u příležitosti jubilejí bitvy u Tvorova. Z jeho podnětu se v rámci osvětové činnosti konaly debatní večery, univerzitní cykly přednášek nebo seriál přednášek Čestí spisovatelé a hudebníci o sobě.

S Kulturní radou souviselo i vydávání měsíčníku Černá země a ročenky Rok lidovýchovné práce. Oba časopisy Tlapák nejen redigoval, ale také do nich sám přispíval. Roku 1934 byl při všech mimopracovních aktivitách jmenován ředitelem gymnázia.

S ohledem na jeho bohatou činnost, ale především na jeho vazbu legionáře, nebylo jistě náhodou, že krátce po vypuknutí druhé světové války jméno Rudolf Tlapák figurovalo na seznamu zatčených gestapem v rámci akce Albrecht I. dne 15. září 1939.

Ze sběrného tábora v Moravské Ostravě byl deportován do koncentračního tábora Oranienburgu u Berlína, kde podle úřední zprávy měl 31. října 1940 spáchat sebevraždu. Tlapákova aktivita byla následně oceněna 10. února 1948, kdy mu byl udělen Československý válečný kříž 1939 in memoriam.

A dnes? Dnes jméno této výrazné osobnosti našeho města připomíná název ulice Tlapákova. Odhalení pamětní desky byli přítomni příbuzní Rudolfa Tlapáka jeho vnučka s vnukem. Jsme rádi, že si dnešní Ostravané váží této významné osobnosti, zejména jeho neohroženého vlastenectví. ■

LIPTAŇ 2017

br. Antonín Zgažar
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

Vpátek 22. září 2017 jsme si připomněli 79. výročí tragických událostí na četnické stanici v Liptani, kde dav místních henleinovců odzbrojil a poté zavraždil šest příslušníků četnického sboru a finančního oddílu Stráže obrany státu. Zástupci Československé obce legionářské – jednoty Bruntál a jednoty Opava společně s členy Českého svazu bojovníků za svobodu z Bruntálu a Opavy v den výročí položili kytice k místnímu pomníku a zapálili svíčku. Vzpomněli přitom nejenom na liptaňské padlé, ale na všechny české oběti krvavého podzimu 1938 v českém, moravském a slezském pohraničí. ■

STŘELECKÝ MEMORIÁL jindřichohradecké jednoty

text br. Petr Pokovba st.
foto Petr Pokovba ml.

JEDNOTA ČsOL V JINDŘICHOVĚ HRADCI „BR. STANISLAVA BERANA“

Opět, téměř po roce, se v sobotu 30. září, za krásného slunečného počasí, sešlo na střelnici Spolku Břeskáč v Dolním Skrýchově 66 účastníků IX. ročníku střelecké soutěže ve střelbě z armádních zbraní „Memoriál mjr. in memoriam Bohumila Vávru a ppor. in memoriam Václava Martínka“. Touto soutěží si organizátor – jindřichohradecká jednota ČsOL „br. Stanislava Berana“ – od roku 2009 připomíná památku novodobých veteránů z Jindřichohradcka, kteří tragicky zahynuli v průběhu zahraničních misí a současně i výročí bojů 1. čs. armádního sboru v SSSR v rámci Karpatsko–dukelské operace.

Tuto soutěž, již tradičně ve spolupráci se 44. lehkým motorizovaným praporem a Klubem vojáků v záloze při ÚVS J. Hradec, zorganizovala jindřichohradecká jednota ČsOL „br. Stanislava Berana“. Memoriálu se stejně jako v loňském roce zúčastnilo dvacet dva tříčlenných družstev, jejichž členové změřili své síly ve třech disciplínách – střelbě z pistole CZ SP-01 Phantom, útočné pušky BREN 2 a hodů gumovým granátem na cíl.

V kategorii „Veteráni“ zvítězilo družstvo pořádající jednoty ČsOL ve složení František Toman, Petr Pokovba st. a Tomáš Fedra.

V kategorii „Ozbrojené síly a sbory, kluby vojáků v záloze“ zvítězilo družstvo Klubu vojáků v záloze při ÚVS J. Hradec, ve složení Jan Janků, Petr Pokovba ml. a Daniel Vávru.

V kategorii „Hosté“ dosáhlo nejlepšího výsledku družstvo S.A.V. ve složení Miroslav Strada, Tomáš Strada a Martin Filo.

Nejlepšího výsledku ve střelbě z pistole s výsledkem 98 bodů dosáhl Jindřich Petrásek, nejlepším střelcem z útočné pušky nástřelem 99 bodů se stal Josef Vaněk. Nejlepšího výsledku v součtu bodů z obou zbraní a absolutním vítězem celé soutěže se stal Petr Pokovba st.

Organizátoři soutěže děkují Ministerstvu obrany ČR, Československé obci legionářské, Městu Jindřichův Hradec, Sdružení válečných veteránů ČR a soukromé firmě Strobl.cz za finanční zabezpečení této soutěže, které umožnilo, aby mohla být vítězná družstva i jednotlivci odměněni poháry, medailemi a věcnými cenami. Dále organizátoři děkují velení a příslušníkům jindřichohradeckého 44. lehkého motorizovaného praporu za materiální zabezpečení soutěže. ■

Obránci pohraničních pevností z roku 1938 mají v LITULTOVICÍCH novou pamětní desku

text ses. Magda Hrstková
foto br. Jiří Vondřejc

JEDNOTA ČsOL V OPAVĚ

Městys Litultovice na Opavsku letos hodně investoval do svého zvelebení – opravoval se hlavní komunikační průtah a rekonstruované chodníky zpříjemní život občanům i návštěvníkům. My se ale zaměříme na další z aktivit, které pro Litultovice znamenají vznik nového pietního místa – v blízkosti zdejšího svatostánku byla odhalena pamětní deska vojákům XIII. strážního praporu a Janu Kubišovi, který je spojován se západním druhoválečným odbojem a hlavně s útokem na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.

Málokdo ví o pobytu Jana Kubiše na Opavsku. Je tedy na místě připomenout, že patřil k obráncům naší pevnostní linie. Sloužil v obci Sádek, kde společně s dalšími vojáky XIII. strážního praporu musel čelit perzekuci ze strany nacistických bojůvek. Na podzim 1938 pobýval právě v Litultovicích.

Ve výroční den mnichovské kapitulace v sobotu 30. září 2017 se u nově instalované pamětní desky sešlo více než sto účastníků slavnostního odhalení. Neobvyklou událost

podtrhlo nejen slunečné počasí, ale hlavně přítomnost místní hasičské dechovky, která shromáždění vtiskla slavnostní atmosféru. Po nástupu litultovických dobrovolných hasičů, kteří se shromáždili pod několika prapory, přítomné oslovil starosta obce Jan Birgus. Přivítal zástupce státní správy, sousedních obcí i řady regionálních institucí a spolků. Čestnou stráž u pamětní desky si na starost vzali příslušníci Armády České republiky, vždyť Jan Kubiš byl vlastně jedním z nich, a také členové Klubu vojenské historie Opava.

Milého přivítání se dostalo jedině přítomné veteránce druhé světové války Miroslavě Kaštovské. Když dozněla státní hymna, dostal slovo Jaromír Breuer, člen ČSBS a Matice slezské, který se ve svém projevu podrobně věnoval působení Jana Kubiše na Opavsku. Vedoucí Národního památníku 2. světové války v Hrabyni Kamila Poláková přiblížila osobnost Jana Kubiše v souvislosti s pořádanými výstavami a expozicemi.

Pronesená slova dozněla, na řadě bylo odhalení pomníku a položení kytic. Slavnostní tečkou se pak stalo odtroubení „Večerky“, provedené Alexem Hadámkem. Přihlízející se pomalu rozcházeli, pozvaní hosté si ještě v doprovodu starosty prohlédli nádherně zrekonstruované sály litultovického zámku, který je sídlem úřadu městyse.

Litultovice mají nové pamětní místo, my ostatní jsme obohaceni o informace i krásnou atmosféru slavnosti. ■

„SETKÁNÍ“ v PADULE v rámci vzpomínkové poutě Itálií

text ses. Zuzana Kuntová
foto Dana Svítlová

JEDNOTA ČsOL VE VALTICÍCH

Před zhruba třemi roky jsem se dostala k informaci, že můj prastrýc z otcovy strany Bohumil Kunt zemřel dne 8. března 1918 v zajateckém táboře v Padule v Itálii a o dva dny později zde byl pohřben. Jako příslušník 102. pěšího pluku benešovského v rakousko-uherské armádě padl dne 16. září 1916, během bitvy u Nové Vsi v dnešním Slovinsku, do zajetí. Poslední své dva roky prožil právě v Padule, v zajateckém táboře Certosa di Padula, kam jsme zavítali v pátek 29. září ráno během vzpomínkové pouti pořádané v rámci projektu Legie 100.

Na cestu do bývalého kláštera jsem byla připravena, co se týče informací, ale jaksi nedostatečně po stránce duševní. Najednou tu byl pátek, stojím v Padule, kde před desítkami let „žil“ můj předek, část rodiny, zemřel tu a vím, že tu

je někde pohřbený (hrob se nepodařilo a nepodaří vypátrat, jednalo se většinou o hromadné hroby). Mráz mi běhal po celém těle. Všichni, kdo u nás doma věděli, co se dnes bude dít, byli v myslí se mnou.

Mé tříleté pátrání dospělo v letošním roce k vytištění monografie o prastrýci Bohumilu Kuntovi a pradědečkovi Antonínu Kuntovi, který v Itálii vstoupil do legií. Jako tečku na závěr, vrchol celého počínání, jsem mohla vzdát hold svému předkovi a pietně položit věnec za naši rodinu v místech, kde se náš Bohumil jistě pohyboval. Byl to zvláštní a zároveň pěkný pocit, byla to pro mě velká čest. Při zpívání hymny jsem neudržela slzy dojetím.

Celé by se to neuskutečnilo nebýt jedinců, kteří si zaslouží mé obrovské díky. Předně si velké Děkuji zaslouží PhDr. Ing. Jozef Špánik, který mi byl nápomocen a v konečné fázi zprostředkovaně zajistil z nadace Nova Civitas úmrtní list Bohumila Kunta, který se podařilo dohledat. Nadace se zabývá mapováním historie Paduly, a to včetně formování čs. legií v místním zajateckém táboře. Dále musím poděkovat Československé obci legionářské, organizátorům této akce, že jsem se poutě mohla zúčastnit a také za to, že spojují minulost s přítomností. ■

Dvě výročí FRANTIŠKA TREJTNARA

Michal Rak

V letošním roce si připomínáme dvě významná výročí spojená s osobností plukovníka in memoriam Františka Trejtnara, stíhacího pilota, účastníka 2. světové války v řadách britského Královského letectva (RAF). Především je to sto let ode dne, kdy přišel na tento svět. Uplynulo však také 75 let od letecké bitvy, během které padl velitel čs. křídla Alois Vašátka a po jejímž skončení došlo k ukořistění nového německého letounu Focke Wulf Fw 190. Na této velmi důležité události pro Spojence, protože získali letuschopný exemplář letounu, který působil RAF těžké ztráty, měl Trejtnar zásadní podíl.

František Trejtnar se narodil 7. března 1917 v Kunvaldu u Žamberku. Vyučil se elektrotechnikem u firmy Valášek, kde následně i pracoval. Chtěl být ale letcem, takže dobrovolně vstoupil do armády a od října 1935 začal navštěvovat školu leteckého dorostu v Prostějově. Ukončil jí v dubnu 1937, kdy byl odeslán k leteckému pluku 3 na Slovensko, nejprve k jeho cvičné letce, od 15. května k pozorovací letce 13. Mezi 15. říjnem 1937 a 31. březnem 1938 absolvoval kurs pomocných mechaniků u leteckého skladu 3 v Nitře. U letky 13, se kterou prodělal i několik ostrých střelb, sloužil i v době Mnichova a až do okupace Českých zemí a dosáhl hodnosti četař.

DO BOJE!

Po vzniku Slovenské republiky se český personál musel vrátit domů, Trejtnar tak krátce působil na letišti v Hradci Králové a po demobilizaci pracoval jako strojník u firmy Trejtnar. S německou okupací se ale nesmířil a rozhodl se k odchodu do zahraničí. Hranici s Polskem

mjr. František Trejtnar

překročil 18. června 1939 a ještě týž den se hlásil v Krakově. Poláci ale o čs. letce nejevili zájem, takže 27. července odplul z Gdyně do Francie, kde 17. srpna vstoupil do Cizinecké legie v nejnižší hodnosti soldat a byl přesunut do výcvikového střediska v alžírském Sidi bel Abbès. Bylo však domluveno, že v případě vypuknutí války budou naši letci z cizinecké legie přeloženi k letectvu. Když 3. září 1939 vstoupila Francie do války, skutečně začala být tato dohoda naplňována, byť někdy pomalu. Trejtnar se svého přeložení dočkal 16. října, kdy byl poslán do sousedního Maroka na leteckou základnu Meknès, zakrátko byl ale přeložen do alžírské Blidy a 29. listopadu konečně do Francie na letiště v Toulouse. Zde se přeškoloval na francouzskou techniku. Do pádu Francie ale výcvik nedokončil a již 19. června 1940 odplul z přístavu Port Vendres do Gibraltaru, kde přestoupil na loď Neuralia do Velké Británie. Čtyři dny před odjezdem z Francie se dočkal povýšení na rotného.

Neuralia dorazila do Liverpoolu 12. července, o třináct dní později vstoupil do Dobrovolnických záloh RAF, opět v nejnižší hodnosti. Dne 18. září 1940 byl povýšen na britského Serganta (četaře) a od devět dní později byl poslán k 12. operačně-výcvikové jednotce (OTU). Zde prodělal přeškolení

František Trejtnar,
rok 1946 nebo 1947

Britský Sergant vysvětluje čs. mechanikům 310. perutě RAF obsluhu letounu Hurricane Mk.I, říjen 1940

Údržba zbraní

Spitfire Mk.VB v letu

na britské letouny Hawker Hurricane Mk.I a zřejmě i stíhací výcvik, protože původně byl pilotem pozorovacích letounů. Po jeho skončení byl 4. listopadu zařazen k 310. čs. stíhací peruti. Tedy čtyři dny po „oficiálním konci“ Bitvy o Británii. Na intenzitu leteckých bojů to však nemělo vliv a určité zklidnění nastalo až s příchodem zimy.

Trejtmar u perutě zůstal do 19. března 1941, kdy by odeslán k servisní 48. MU. Zde se podílel na zalétávání nových a opravených letounů. Ještě před odchodem na tento odpočinek byl 1. března povýšen do hodnosti Flight Sergeant (rotný). Dne 9. května 1941 se vrátil do stavu 310. perutě.

Ta byla v té době stále na letišti Duxford, ale se začátkem britské letecké ofenzivy proti cílům na okupovaných územích se přesunula blíže ke kanálu. Těchto nebezpečných operací se účastnila vyzbrojena stroji Hawker Hurricane Mk.IIA/B, které však již výkonnostně za novými německými letouny zaostávaly. V říjnu se tak konečně začala peruč přezbrojovat na legendární

stroje Supermarine Spitfire. Nejprve starší verze Mk.II za účelem přeškolení, které postupně začaly doplňovat letouny verze Mk.VB, standardní stíhačky RAF té doby. S těmito stroji (a mírně vylepšenou verzí Mk.VC), pak naši piloti létali až do začátku roku 1944.

V té době se stalo hlavní taktickou jednotkou RAF křídlo, vyšší útvar složený většinou ze tří perutí. Název křídla se odvozoval od hlavní základny, ze které operovalo, a jeho úkolem bylo zejména krytí bombardérů během několika typů operací. Nejčastější byl tzv. *Circus*, kdy malé množství bombardérů útočilo na vybraný cíl, hlavním účelem ale bylo vylákat německé stíhače do vzduchu a v boji je zničit. Oproti tomu v operaci *Ramrod* měly bombardéry zničit určený cíl. Ačkoliv RAF vykazovalo, že operace jsou úspěšné, opak byl pravdou. Její bombardéry měly malou nosnost pum a jednotky Luftwaffe útočily jen v pro ně výhodných podmínkách. Způsobovaly tak Spojencům větší ztráty, než sami utrpěly. Britové tuto nonstop ofenzivu tak museli několikrát přerušit, zejména v létě 1941, kdy Němci začali používat nový letoun Focke-Wulf Fw 190 A, který výkonnostně zcela překonával vše, co měla RAF ve výzbroji.

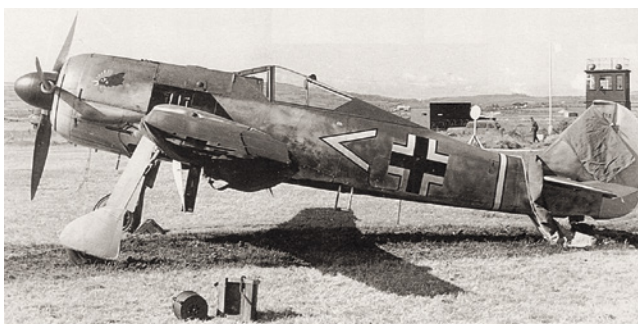
Čs. stíhací perutě působily v sestavách britských křídel, ale od počátku byly snahy soustředit je do společného, národního křídla a to po vzoru Poláků, kteří tak operovali již od dubna 1941. K tomu došlo až 3. května 1942, kdy vzniklo pod velením respektovaného W/Cdr Aloise Vašátka na letišti Exeter v působnosti 10. skupiny RAF. Ta operovala v oblasti jihozápadní Anglie a nad francouzskou Normandií. Tato oblast byla z hlediska bojových operací klidnější, protože nonstop ofenzivu prováděla zejména severnější 11. skupina na francouzsko-belgické hranici, byť v operační oblasti „desítky“ byl důležitý přístav Brest, ze

Alois Vašátka (25. 8. 1908, Čelákovice – 23. 6. 1942), respektovaný velitel čs. stíhacího křídla

Návrat Spitfirů z mise

Focke-Wulf Fw 190 A-3 (W.Nr.313) po přistání na letišti RAF Pembrey...

... a již v britských barvách během testů

kterého vyplouvaly německé ponorky a kotvily v něm velké lodě Kriegsmarine. Velení čs. útvar přesunulo do této oblasti také z důvodu, že čs. letectvo nemělo velké zálohy a předpokládalo, že zde neutrpí takové ztráty, jako v oblasti hlavních bojů.

LETECKÁ BITVA 23. ČERVNA 1942

Čs. křídlo začalo s operacemi v červnu 1942, což je také období, ve kterém Trejtnar, 1. března 1942 povýšený do britské hodnosti Warrant Officer (praporčík), získal všechny své úspěchy ve vzdušných bojích, všechna proti nebezpečným letounům Fw 190 A – 5. června jeden poškodil a 10. června jeden sestřelil jistě a druhý poškodil.

Do historie se však zapsal hlavně událostí z 23. června 1942. Ten den se 36 Spitfirů čs. křídla z Exeteru podílelo na doprovodu bombardérů Boston, které útočily v rámci operace Ramrod 23 na letiště Moralix. Pobřeží Francie překročila formace kolem 19. hodiny ve výšce 3000 metrů. Krátce poté se stala cílem palby přesného flaku, který poškodil jeden z bombardérů. Po odbombardování se spojenecká formace obrátila zpět a po přeletu pobřeží se stala cílem útoku Fw 190 od III./JG 2. Došlo k prudkému souboji, během kterého si Čechoslováci připsali dvě jistá vítězství. Poté se do boje zapojili další němečtí stíhači, tentokrát od štábu a 7. letky JG 2, kteří chtěli formaci odříznout cestu. Proti této skupině vyrazil v čele 312. perutě W/Cdr Vašátko. Po přiblížení k nepříteli se ale Vašátko srazil s Fw 190 A-3 (W.Nr. 0330, bílá 2)

Spitfire Mk.VB 313. čs. perutě RAF na stojance

Spitfiry Mk.VB na jednom z letišť RAF

rtm. W. Reuschlinga od 7./JG 2. Německý pilot ze svého letounu vyskočil na padáku, Vašátko však ve svém Spitfiru Mk.VB (BM592, AV) našel smrt. Následně Němci těžce poškodili další dva Spitfiry, jejichž piloti museli nouzově přistát v Exeteru.

Část německých stíhačů se pak nestáhla zpět do Francie, ale pokračovala nad Británií, kde chtěla napadnout vracející se stroje. Nejprve se utkali s 19. perutí RAF, která byla Ramrodu poslána na pomoc a sestřelili jeden její letoun. Následně se blížili k Exeteru. Z těchto důvodů však na předsunuté základně Bold Head držela hotovost čtveřice čs. stíhačů, dva byli od 310. perutě – P/O Střihavka a W/O Trejtnar, dva od 312. perutě – F/Sgt Mareš a F/Sgt Motyčka. Krátce po té, co se objevili Němci, dostala čtveřice povel ke startu. Při něm se však srazily Spitfiry Mareše a Střihavky, takže odstartovaly jen dva stroje.

Během hlídky dvojice na nepříteli nenarazila, a proto zamířila k přistání v Exeteru. Motyčka tak učinil, když se k letišti blížil Trejtnar, všiml si nad sebou jednoho Fw 190. Okamžitě k němu zamířil, načež Němec začal stoupat do slunce. Trejtnar věděl, že tyto stroje nad Británií létají minimálně a že Spojencům by se jakákoliv informace o tomto novém německém letounu hodila. Snažil se proto svými manévry zabránit jeho odletu na východ. Zpočátku se mu to dařilo, německý pilot ale nakonec využil převahy výšky, zaútočil a zasáhl motor a uštěřil pravou polovinu křídla Trejtnarova Spitfiru Mk.VB sériového čísla BL517 s kódem NN-E, který Trejtnar musel opustit na padáku. Při dopadu na zem si zlomil pravou nohu, v ruce měl střepiny z německého granátu a byl převezen do nemocnice. Později přiznal, že povzbuzen svými předchozími úspěchy svého protivníka podcenil.

Německý pilot, npor. Armin Faber, Gruppen-Adjutant III. skupiny 2. stíhací eskadry (III./JG 2) však po souboji ztratil přehled o situaci, přeletěl Bristolský záliv, který pravděpodobně zaměnil za Lamanšský průliv, a ve 20.35 přistál na letišti RAF Pembrey ve Walesu. Dodal tak Britům nepoškozený stroj Fw 190 A-3 výrobního čísla 313, který následně sloužil

Spitfire Mk.IXC 313. čs. perutě RAF na polním letišti Appledram v dubnu 1944 během příprav na vylovení v Normandii

Piloti čs. peruti RAF při slavnostním návratu do Prahy-Ruzyně 13. srpna 1945. V pozadí nové Spitfirey Mk.IX, které sloužily v čs. letectvu pod označením S-89

k řadě testů. Cvičné souboje a zkoušky prokázaly, že německý letoun překonává ve všech parametrech základní stíhací stroj RAF Spitfire Mk.V. Následně byla vypracována taktika boje s těmito výkonnými letouny. Britové s kořistním strojem provedli celkem 29 letů, poslední 29. ledna 1943, poté použili k dalším testům draka a motor, načež ho v září vyřadili ze služby a sešrotovali.

NA CESTĚ DO VLASTI

Ale zpět k Trejtnarovi. Ten byl se zraněními převezen do nemocnice Royal Devon Hospital v Exeteru, 8. července na čtyři dny do St. Mary's Hospital v Haltonu a následně zpět do Exeteru, kde se léčil až do 15. prosince 1942. Zde mu byla také 26. října udělena Čs. medaile Za chrabrost. Dne 1. ledna 1943 se vrátil k 310. čs. stíhací peruti. Opět se zapojil do bojových operací a již 10. února ho Britové povýšili do hodnosti Pilot Officer (poručík). Dne 5. května 1943 obdržel svůj první Čs. válečný kříž 1939 a druhou Čs. medaili Za chrabrost, 10. srpna se dočkal dalšího povýšení, tentokrát na Flying Officera (nadporučík). O dva měsíce později, přesněji na státní svátek 28. října, se dočkal i čs. povýšení do hodnosti podporučíka letectva v záloze.

Ten samý den byl také přidělen k 1487. letce RAF, která sloužila k „osvěžovacímu“ střeleckému výcviku pilotů 10. skupiny. Již 12. listopadu se ale vrátil k 310. peruti, které se v lednu 1944 konečně přezbrojila na výkonné Spitfirey Mk.IX. Trejtnar se pak na nových strojích zapojil do útoků v oblasti plánované invaze v Normandii, samotného krytí vylodění a podpory postupujících spojeneckých jednotek. Jeho operační turnus se ale chýlil ke konci a 3. července 1944 byl přeložen do čs. depa v Cosfordu.

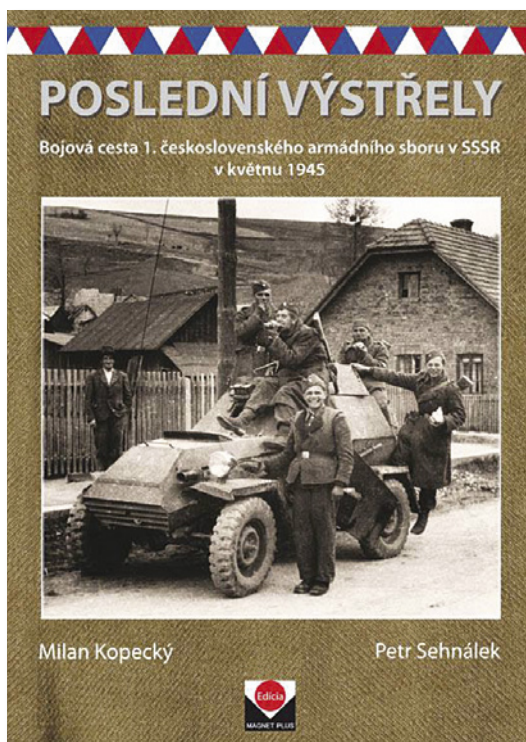
Do konce války se již k bojové jednotce nevrátil, i přesto za celou válku nalétal 838 hodin. Dne 10. února 1945 se dočkal povýšení do britské hodnosti Flight Lieutenant (kapitán) a 7. března do čs. poručík letectva v záloze. Začal také studovat a 23. března 1945 složil na čs. státní reálce v lázeňském městečku Llanwrtyd Wells maturitu. Hned po skončení války se 9. května 1945 oženil s Beryl Trickettovou (nar. 1922), nemocniční ošetřovatelkou z Londýna, kterou poznal v roce 1941 a 14. ledna 1942 se s ní zasnoubil. Následně byl 15. května 1945 poslán k 313. čs. stíhací peruti RAF, protože se chystal návrat našich letců do vlasti. Kvůli obstrukcím ze sovětské strany však k přeletu došlo až v srpnu, přičemž do Prahy dorazili v pondělí třináctého. Trejtnar se do vlasti vrátil v hodnosti nadporučík let. v záloze, do které byl povýšen během „čekání“ 1. června 1945.

KONEČNĚ DOMA

V osvobozené vlasti se Trejtnar rozhodl pokračovat ve vojenské kariéře. Od 16. června 1945 působil jako pobočník velitele 1. letky leteckého pluku 8, který nejprve působil v Praze Kbelích a od roku 1946 v Brně a vznikl z B letky 313. peruti (perut' jak ocelek se transformovala v 3. leteckou divizi). Od ledna do července 1946 působil jako navigační důstojník letky, následně byl přeložen do štábu 3. letecké divize, kde nejprve působil od 9. července 1946 do 23. listopadu 1947 jako spojovací důstojník. V dubnu 1947 také přestoupil do skupiny důstojníků letectva z povolání a od 17. listopadu 1947 do 11. dubna 1948 prodělal u divize kurs velitelů letek, během kterého byl 1. března 1948 povýšen na majora. Poúnorová vlna propouštění „západáků“ se jej moc nedotkla, byl sice 12. dubna 1948 poslán na dovolenou ze služebních důvodů, 1. října je však jmenován operačním důstojníkem 3. letecké divize. V této funkci působil do 1. února 1949, zároveň zastával již od 9. května 1947 až do 30. března 1950 (mimo období na „dovolené“) post šifrovacího důstojníka a od listopadu 1949 do 30. března 1950 důstojníka pro kontrolu pilotáže. Ovšem následující den byl přeložen k leteckému náhradnímu pluku 1, dne 26. dubna 1950 mu byla udělena zvláštní dovolená až do rozhodnutí MNO a 1. června dovolená s čekáním. V září byl přeložen do zálohy. To že nebyl „vyhozen“ již v roce 1948 bylo dáno zřejmě tím, že od dubna 1948 byl členem KSČ, ROH a Spolku přátel SSSR, měl výtečná služební hodnocení, tak zejména tím, že zastával odborné posty, na které nebyly „vhodné kádry“.

Trejtnar, válečný hrdina, nositel čtyř Čs. válečných křížů 1939, tří Čs. medailí Za chrabrost, Čs. medaile Za zásluhy 1. stupně a britských War Medal, 1939–1945 Star a Air Crew Europe Star, si musel hledat „vhodnou“ práci. Od září 1950 do července 1951 byl vedoucím plánovacího oddělení v Osvobozené domácnosti Brno (podnik zajišťoval služby domácnostem, např. praní, žehlení, opravy ošacení atd.), následně pracoval v podniku Prádelny a čistírny Brno, nejprve jako dopravní referent, od prosince 1956 jako hlavní energetik. V roce 1969 publikoval jeho spolupojovník od 310. peruti Ladislav Valoušek v časopise *Letectví + kosmonautika* článek, kde poprvé upozornil na Trejtnarův velký podíl na ukořisťení prvního Fw 190. Jeho snaha nakonec vedla k tomu, že i RAF tento jeho podíl oficiálně uznalo.

Trejtnar zbytek svého života prožil v tichosti a zapomenutí v Brně, kde také 4. prosince 1982 zemřel. Pochován je na Ústředním hřbitově města Brna, skupina 45, hrob č. 204. V roce 1991 byl v rámci rehabilitace povýšen do hodnosti plukovníka letectva in memoriam. ■

Poslední výstřely

Bojová cesta 1. československého armádního sboru v SSSR v květnu 1945

br. Erik Štrégl

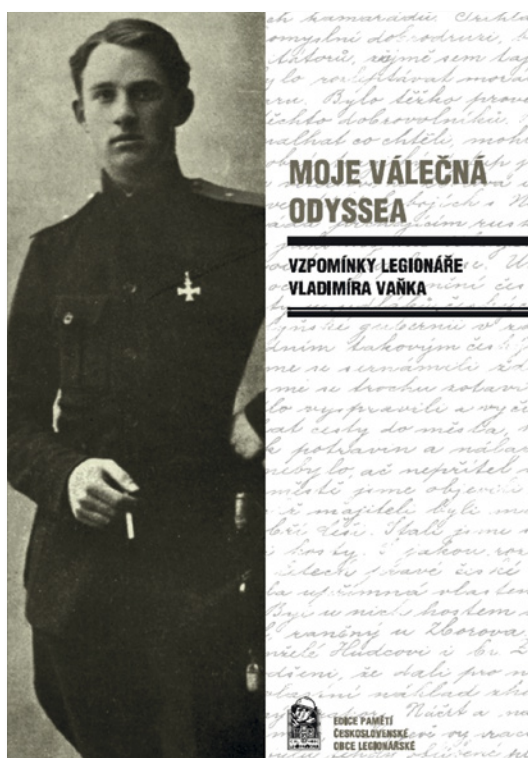
Před několika dny se na pultech knihkupců objevila nová monografie z vydavatelství Magnet press Slovakia z pera autorské dvojice Milana Kopeckého a Petra Sehnálka, která se zevrubně zabývá boji 1. československého armádního sboru v SSSR na území Moravy v květnu 1945. O bojové pouti československých vojáků z východu již bylo do dnešních dnů mnohé napsáno. Tato publikace je však zcela výjimečná a to hned z několika důvodů.

Je to první kniha svého druhu, která se v rámci problematiky bojů Čs. armádního sboru zabývá detailně tak úzce vymezeným obdobím. Boje na Moravě trvaly jen několik dní, přesto přinesly celou řadu důležitých událostí, které byly v dosavadní historiografii zmíněny jen krátce či okrajově, anebo vůbec. Dalším značným kladem knihy je i velké množství doposud nepublikovaných fotografií z moravského tažení, které díky velice detailním popiskům obohatí každého čtenáře. Text je doplněn i unikátními mapami a zaujmou také dobře zpracované tabulky, které se vztahují nejen k padlým a raněným vojákům, ale také k materiálním ztrátám armádního sboru i ke složení velitelů určitých jednotek. Závěrem je

knihy doplněna ilustrovanými rekonstrukcemi bojové techniky jednotek náležících k brigádám armádního sboru, které do květnových bojů zasáhly společně s vojáky.

Ve svém díle „Poslední výstřely“ autoři vyčerpávajícím způsobem využili nejen všech obsáhlých archivních zdrojů, ale přihlédli také k memoárové literatuře a z hlediska orální historie zahrnuli do pramenů i rozhovory s pamětníky bojů.

Pro zájemce o historii československého zahraničního odboje ve druhé světové válce jsou „Poslední výstřely“ nepostradatelnou knihou, která bohatě doplňuje kapitoly osvobozovacích květnových bojů na území dnešní České republiky. ■

Moje válečná odyssea

7. svazek Edice pamětí ČsOL

Michal Rak

V září se Edice pamětí ČsOL rozrostla o sedmý svazek, kterým je reedice pamětí významného ruského legionáře a čs. diplomata Vladimíra Vaňky. Ten je takovým českým „Jamesem Bondem“, protože převážnou část 1. světové války strávil v roli špiona a agenta, včetně dramatické mise do českých zemí v roce 1914 a návratu do řad České družiny z řad rakousko-uherské armády, kam se nechal dobrovolně odvést.

Vladimír Vaněk se narodil 27. května 1895 v Dobré u Limanowy v Haliči, kde v té době jeho otec působil jako lesník. Na začátku 20. století se rodina přestěhovala do Prahy, kde jeho otec založil železářský velkoobchod. Vladimír po vychození obchodní akademie studoval u prof. Koblihy grafické techniky, zejména dřevoryt. Na jaře 1914 odjel do Ruska, kde měl vystavovat svá díla a odkud chtěl pokračovat do Indie za filozofem a spisovatelem Rabíndranáthem Thákurem, budoucím nositelem Nobelovy ceny za literaturu. Tím také jeho paměti začínají. Popisují život v Rusku před vypuknutím konfliktu a sny naivního mladíka. Po vypuknutí bojů se chtěl stát válečným korespondentem v Srbsku, nestihl však loď, zato se dozvěděl o formování České družiny v Kyjevě. Okamžitě se tam vydal a stal se jedním z prvních dobrovolníků. Prodělal celý výcvik, slavnou přísah na Sofijském náměstí a odjezd na frontu. V té době byla také plánována tzv. tajná rozvědka do českých zemí, jejímž účelem bylo informovat domácí politiky o odboji v Rusku a plánech ruského velení. Vaněk byl vytipován jako vhodný kandidát a nabízený úkol přijal. Po přechodu fronty byl však zajat rakouskou hlídkou a hrozilo mu zastřelení za vyzvědačství:

Družiníci Vaněk, Petřík a Krejčířík provádějí výslech zajatce, konec roku 1915. (VÚA-VHA)

„Vy jste ten Čech, co ho chytili dnes v noci?“

Jeho hlas byl téměř měkký a vzal mne za srdce; nejmíc proto, že jsem ho v té šedé uniformě nikdy neočekával. I jeho tvář bodrá, česká, zazdála se mi najednou tak příjemnou, jakoby bych ji byl vidával již kdysi v Praze, v Čechách. Na první pohled odhadl jsem v něm jednoho z oněch záložních důstojníků, které násilně vytáhli z teplého rodinného života českého, nechal doma jistě ženu, děti, úřad nebo závod. Na jeho postavě bylo vidět, že ho žena doma v míru a štěstí dobře vykrmila národními pokrmy českými.

To vše mi hlavou rychle prolétlo, když obrátil se ke mně a já znovu zasypal ho s celou důvěřivostí svými lamentacemi. Začal jsem znovu vytahovati z tlumoku své „důkazy nevinosti“, které mi ve spěchu padaly na zem ze zimomřivých rukou.

On však udělal hned pohyb zamítavý:

„To není nic platno, mi to vysvětlovat. Já s tím nemám co dělat. Vás povedou dál a já jdu na posice.“

„Ale kam mne vedou? Řekněte mi alespoň, kam mne vedou a co budou se mnou dělat.“

„Jó, to já nevím,“ a díval se přes střechnu stodoly.

„Vy přece to víte, vy to jistě víte, řekněte mi, co se mnou bude?“

„Jó, to já nemůžu vědět, já s tím nemám co dělat.“

Přinesli mu šálek horké kávy a do mne dlouhli zezadu Bosňáci. Vykročili jsme znovu na silnici.

Šli jsme znovu takovým údolím jako včera, jenže cesta šla více z kopce a údolí se poněkud rozšiřovalo. Začal poletovati drobný řídký sníh. Prošli jsme několika vesnicemi plnými vojů a na silnici potkávali jsme neustále oddíly pěších i trénu. Důstojníci nás často zastavovali a ptali se poddůstojníka, koho to vedou. Stereotypní odpověď byla:

„Ein Spion!“

Jednoho důstojníka na koni, Němce, to hrozně rozčililo:

„So ein Sauhund!“

Bránil jsem se ostře:

„Nemohu za nic. Utíkám z Ruska domů, jsem rakouský příslušník!“

To ho trochu zarazilo, ale jedovatě dodal:

„Ja, so ein Spazierien über den Kriegsschauplatz ist sehr verdächtig, Sie Zivilist.“

„Zivilist“ bylo u něho patrně ještě horší nadávkou než „Sauhund“.

Ještě jedny stráže se vystřídaly asi v poledne toho dne a teprve k večeru jsme dorazili do vesnice, kde měl být ten „Arrestantenhauptmann“.

Soud mu však nic neprokázal a v následném zmatku spojeném s ruským postupem byl z vězení propuštěn. Dorazil tak do Prahy, kde předal zprávu Karlu Kramářovi a dalším významným osobnostem. V dubnu 1915 se nechal odvést do c. a k. pěšího pluku č. 99, se kterým odešel na frontu a po krátké peripetii u pruské jednotky přeběhl k Rusům a vrátil se k České družině. S ní pak působil na frontě, na jaře 1916 byl ale poslán se zpravodajským posláním do Paříže a Londýna, následně se podílel na organizování odboje v Itálii a následně řídil Tiskovou kancelář ČSNR ve Švýcarsku. Jeho úkolem bylo získávání informací z domova a boj s rakouskou propagandou.

Ve svobodné vlasti se podílel na organizování zpravodajské služby MNO, od roku 1921 sloužil jako diplomat ve Švédku a Francii. V letech 1931–1937 působil jako legační rada ve Stockholmu, poté až do okupace v Praze. Po okupaci uprchl do Švédska, kde působil jak spojka mezi domácím a zahraničním odbojem. Jeho činnost samozřejmě neunikla Němcům, na jejich nátlak byl v roce 1942 zatčen a internován. V tomto „vězení“ napsal román *Země krvácí – země kvete* z období třicetileté války. Propuštěn byl v roce 1944 a působil jako velvyslanec v osvobozené Itálii. V roce 1946 s vrátil do Prahy, v roce 1948 ale emigroval do Itálie, kde pracoval jako zástupce několika švédských firem. Zemřel v Římě 6. října 1956. ■

Zveme vás

› **30. října – 16. prosince**

Výstava „Slovácká brigáda – Obrana hranic Československa 1918–1919“, Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově. U příležitosti blížícího se 100. výročí vzniku největší dobrovolnické formace popřevratového Československa – Slovácké brigády se uskuteční výstava mapující osudy této jednotky na pozadí boje o integritu nově vzniklého státu. Součástí výstavy bude tematická panelová výstava ČsOL, která bude doplněna řadou informací týkajících se přímo Slovácké brigády, ale i trojrozměrných exponátů, uniform, vojenské výstroje a výzbroje.

› **10. listopadu**

Den válečných veteránů v Kladně, Pomník obětem první světové války, nám. Svobody v Kladně (11.00 hod.), pořádá Jednota ČsOL v Kladně.

› **10. listopadu**

Den válečných veteránů v Ústí nad Orlicí, Pomník odboje a Park čs. legií v Ústí nad Orlicí (11.00 hod.), pořádá Jednota ČsOL v Ústí nad Orlicí.

› **10. listopadu**

Den válečných veteránů v Písku, Lesní hřbitov v Písku (11.00 hod.), pořádá Město Písek spolu s Jednotou ČsOL v Písku a dalšími organizacemi.

› **10. listopadu**

Den válečných veteránů v Bruntále, starý hřbitov u kaple sv. Michaela, Bruntál (17.00 hod.), pořádá Jednota ČsOL v Bruntále.

› **11. listopadu**

Slavnostní shromáždění při příležitosti Dne válečných veteránů, Čestný dvůr Národního památníku na Vítkově v Praze (11.00 hod.)

› **11. listopadu**

Armádní muzeum Žižkov, U Památníku 2, Praha (11.00 hod.), program pro děti i dospělé u příležitosti Dne válečných veteránů.

› **11. listopadu**

Den válečných veteránů v Plzni, Památník padlým v parku Homolka, nám. Milady Horákové, Plzeň-Slovany (11.00 hod.), pořádá Jednota ČsOL v Plzni a Krajské vojenské velitelství Plzeň.

› **11. listopadu**

Pietní akt k uctění památky obětí první světové války, Osarium na Čestných vojenských pohřebištích Olšanských hřbitovů, vstup z ul. Jana Želivského, Praha (14.00 hod.), pořádá Správa pražských hřbitovů a Městská část Praha 3.

› **11. listopadu**

15. ples válečných veteránů v Českém Krumlově, Jízdárna Státního hradu a zámku v Českém Krumlově, vstup od 18.30 hod.; zahájení 19.30 hod. Pořádá ČsOL, Výcvikové zařízení 6817 Boletice a SVV Jihočeského kraje.

› **13. listopadu**

Odhalení pamětní desky na památníku Okřídlený lev, Praha-Klárov (14.00 hod.)

› **17. listopadu**

Pietní akt u Kamene republiky k uctění památky padlých příslušníků Stráže obrany státu, Nový Vojítov (9.00 hod.), pořádá KVH 29. pěšího pluku „J. J. Švece“ Jindřichův Hradec.

› **17. listopadu**

Uctění památky obětí 17. listopadu 1939, Hlávkova Kolej, Praha 6 (9.00 hod.); kasárna Ruzyně, Praha 6 (11.00 hod.)

› **19. listopadu**

Den válečných veteránů v Rokycanech; Svěcení praporů a mše svatá za padlé v kostele Panny Marie Sněžné (10.00 hod.); Oslavy na Masarykově nám. (11.15 hod.)

› **25. listopadu**

Uctění památky arm. gen. Ludvíka Svobody, Hroznatín (11.00 hod.); odjezd autobusu v 7.00 hod. z ul. Evropské u Generálního štábu AČR, Praha a následně v 7.30 hod. od hotelu Legie, Sokolská 33, Praha. Pořádá Společnost Ludvíka Svobody, účast registruje: engel.ludvik@seznam.cz; 731 601 178

› **25. listopadu**

Střelecká soutěž Českokrumlovský medvěd, Český Krumlov (8.00 hod.), pořádá Jednota ČsOL v Boleticích.

› **25. listopadu**

11. ročník Semináře k problematice vojenských hrobů a vojenských pietních míst, klubovna ČsOL, Sokolská 33, Hotel Legie, Praha 2 (10.00 hod.), pořádá Jednota ČsOL v Českém Brodě.

› **1.–2. prosince**

5. ročník konference Československé obce Legionářské, dne 1. prosince Praha, Vítkov; dne 2. prosince Pardubice. Viz plakát na s. 28.

› **14. prosince**

Přednáška „25 let od rozdělení Československa“, budova ÚČL AV ČR, Na Florenci 3, patro III. Pořádá Masarykova společnost, přednáší PhDr. Vojtěch Čelko, předseda Společnosti Milana Rastislava Štefánika.

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10-Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 10. října 2017, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

Nadační fond
Legie 100

Staňte se podporovateli projektů Československé obce legionářské LEGIE 100 a LEGIOVLAK prostřednictvím Nadačního fondu Legie 100 a aktivně se tak spolupodílejte na tom, aby činy našich předků neupadly v zapomnění.

Podpořte nás prostřednictvím zaslání dárcovské SMS. Je to jednoduché! Vyberte si jednu ze tří cenových variant (30, 60 či 90 Kč) a odešlete dárcovskou SMS ve tvaru „**DMSmezeraLEGIEmezera30/60/90**“ na telefonní číslo **87 777**. Obratem obdržíte potvrzovací SMS o přijetí Vašeho daru. Tímto způsobem nás můžete podporovat i pravidelně, každý měsíc po dobu jednoho roku, a to odesláním SMS na stejné telefonní číslo a dle Vámi zvolené finanční výše ve tvaru „**DMSmezeraTRVmezeraLEGIEmezera30/60/90**“. Zvolená částka Vám bude každý měsíc automaticky odečtena. Z Vašeho příspěvku obdržíme 29, 59 nebo 89 Kč. Více informací o službě DMS naleznete na webových stránkách projektu www.darcovskasms.cz.

Děkujeme za Vaši přízeň a podporu!

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Mgr. Jan Šach
Vojenský historický ústav

Italský útočný nůž vzor 1916

Dýka nebo dýkovitý nůž byly od nepaměti součástí doplňkové výzbroje vojáka. Zákopový charakter 1. světové války vedl k boji muže proti muži ve stísněném prostoru zákopu, kde byl tehdejší dlouhý bodák nasazený na pušce prakticky nepoužitelný. Přírodní reakcí na tuto situaci bylo vytvoření speciálního dýkovitého otevřeného nože. Zákopové nože se vyráběly primitivním způsobem v polních kovárnách přímo na frontě nebo je vojákům dodávali neoficiálním způsobem prostřednictvím týlových příslušníků. V průběhu války zavedly některé armády pro své speciální oddíly standardní dýkovité nože, které jsou

označovány jako útočné. Tyto zbraně byly vyráběny jako zcela nové vzory nebo byly vytvořeny zkrácením čepelí již zavedených bodáků. Československé legie v Itálii byly v průběhu 1. světové války vyzbrojeny také italským útočným nožem. Tato zbraň byla původně určena pro jednotky arditů (výzvedné oddíly) a alpiny (horská pěchota). Útočné nože byly převážně vyráběny zkrácením předních částí čepelí již zastaralých bodáků na pušky Vetterli vzor 1870. Obdobně byla po úpravě využita i přední část pochvy těchto bodáků. Úpravy bodáků byly prováděny v roce 1916, a tak je tento útočný nůž označován jako vzor 1916.